3 2017

€2,50

BUITEN de orde

anarchistisch kwartaalblad

N°201
4 Fevrier 1905
50 Centimes

LE TZAR ROUGE

THEMA

Rusland

De clou van Oktober
Rusland, 1917 en verder

Een boomhut als kunstwerk
GroenFront! Schinveld in actie

Het is Code Rood
Massale burgerlijke ongehoorzaamheid

: van Buiten de Orde

Dit najaar staan we in Buiten de Orde stil bij de Russische Revolutie van 1917 en bij de protestantse reformatie, die in oktober 1517 begon. *Bien etonnées de se trouver ensemble*. Dat we aandacht besteden aan de Russische Revolutie zal niemand verbazen, daarover zijn anarchisten nog lang niet uitgepraat. Maar wat heeft de reformatie nou met anarchisme of met radicaal linkse politiek te maken? Peter Storm legt het uit in zijn artikel 'Reformatie, rebellie, revolutie?'. Hij loopt daarmee ook vooruit op het thema van het volgende nummer: religie.

Wat het thema van dit nummer, Rusland, betreft pakken we overigens niet heel groots uit, maar met onder andere een kritisch overzichtsartikel over de eerste jaren na 1917 en een artikel over de revolutie van 1905 hopen we toch een paar anarchistische kanttekeningen bij deze omstreden gebeurtenissen te plaatsen. Voor wie dit te karig vindt: in het volgende nummer gaan we ook nog aandacht aan dit onderwerp besteden, met artikelen over Kronstadt en Maria Nikiforova, leidster van de Zwarte Garde in Oekraïne tijdens de revolutie.

Ook in dit nummer blijven we de ontwikkelingen in Syrië volgen. Wat hebben Netflix, geopolitiek en Syrische hulpverleners met elkaar te maken? Jan Bervoets ontrafelt het propagandistische schimmenspel rond de White Helmets in Aleppo. Verder hebben we een interview met leden van de International Revolutionary People's Guerrilla Forces (IRPGF), dat in Noord-Syrië als een soort Internationale Brigade opereert en onder andere deelneemt aan het offensief om IS uit Raqqa te verdrijven.

Er is natuurlijk ook weer veel aandacht voor praktisch activisme, met artikelen over demonstratietactieken, over de stand van zaken in Schinveld en over Code Rood en Ende Gelände. En verder hebben we naast verschillende kunst- en boekrecensies ook de vaste kronieken over economie, migratiestrijd en internationaal oproer en natuurlijk de thematische boekenrubriek van Het Fort van Sjakoo. Veel leesplezier!

de redactie

colofon

Buiten de Orde
Het anarchistische kwartaalblad Buiten de Orde is een uitgave van de Vrije Bond. De redactie is in redactioneel opzicht onafhankelijk van de bond. Standpunten ingenomen in het blad vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs die van het redactiecollectief. Het blad besteed aandacht aan een breed scala van onderwerpen en wil naast een blad voor de leden van de Vrije Bond een blad van de hele anarchistische beweging zijn. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht.

Abonnementen
Leden van de Vrije Bond krijgen Buiten de Orde gratis thuis; niet-leden kunnen zich abonneren voor 15,00 euro per jaar.
Voor mensen in de gevangenis is Buiten de Orde gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het secretariaat van de Vrije Bond.
Je kunt je abonneren door o.v.v. 'abonnement Buiten de Orde' 15,00 euro over te maken op:
Rekeningnummer IBAN: NL80INGB0005495473 | BIC/Swift: INGBNL2A t.n.v. Vrije Bond Amsterdam

Verkooppunten
Losse nummers zijn te koop voor 2,50 euro bij de betere linkse boekhandel: Fort van Sjakoo (Jodenbreestraat 24 | Amsterdam www.sjakoo.nl), Athenaeum Nieuwscentrum (Spui 14-16 | Amsterdam | www.athenaeum.nl), Boekwinkel Opstand (Beatrijsstraat 12 | Den Haag | www.opstand.noblogs.org), Boekhandel Rosa (Folkingedwarsstraat 16A | Groningen | www.bookshoprosa.org), Casco – Office for Art, Design and Theory (Lange Nieuwstraat 7 | Utrecht | https://casco.art)

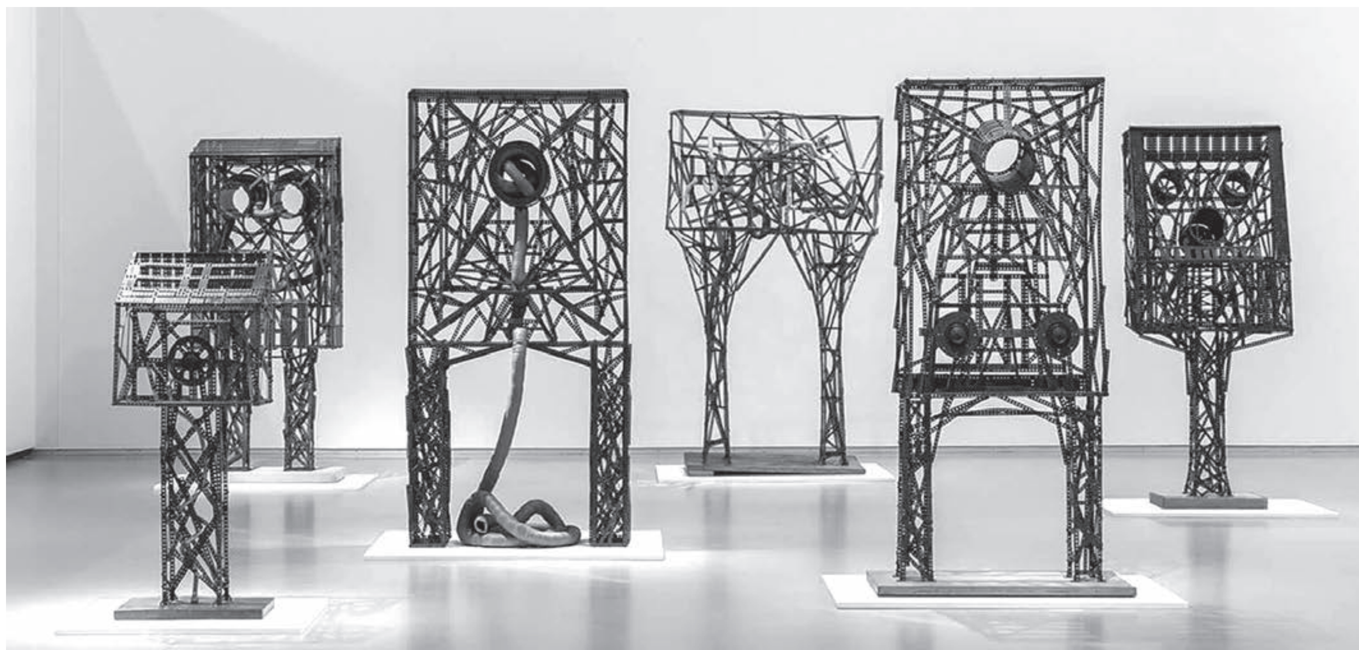
Redactie Buiten de Orde
Postbus 16521 | 1001 RA Amsterdam | Nederland
I: www.vrijebond.org/buitendeorde | E: redactie@buitendeorde.nl | T: 0858778958

Secretariaat Vrije Bond
Postbus 16521 | 1001 RA Amsterdam | Nederland
E: secretariaat@vrijebond.nl | I: www.vrijebond.org | T: 0858778958

: in

Buiten de Orde

Thema: Recht

Hoe de macht het best te bestrijden?

Enrico Baj in het Cobra Museum

Machtsmisbruik is van alle tijden, en altijd zijn er ook kunstenaars opgestaan om er tegen in het verweer te komen. Het Cobra Museum heeft in het afgelopen voorjaar met de tentoonstelling 'Enrico Baj: Play as Protest' geen doekjes om de anarchistische sympathieën van de Italiaanse kunstenaar gewonden. Dat staat in groot contrast met de necrologie die na de dood van Baj in 2003 in *The Guardian* verscheen, en angstvallig om de hete brij heen draaide. Hier dus allerminst. Op 23 april organiseerde gastcurator Carrie Pilto samen met de anarchistische organisatie de Vrije Bond de grote anarchistische BAJeenkomst. Daarmee heeft het museum ervoor gekozen om in dit verband de radicaliteit van Cobra te onderstrepen, en een verbinding aan te gaan met het heden.

Bajs figuren zijn kinderlijk geschilderd en speels, maar zijn werk is minder onschuldig dan het lijkt

Baj verbond zich in 1953 met Cobra door contact te zoeken met de Deense Cobra-kunstenaar Asger Jorn. De beeldtaal van Baj sluit ook goed aan op Cobra – ook Karel Appel komen we in zijn gezelschap tegen. Bajs figuren zijn kinderlijk geschilderd en speels, waarbij hij gebruikt maakt van stoffen, knopen, behang en gordijnkwasten. Maar zijn werk is minder onschuldig dan het lijkt.

Ongetwijfeld het meest duidelijke voorbeeld is Bajs meesterwerk 'De Begrafenis van de Anarchist Pinelli' (1972), waarin zijn sympathieën voor het anarchisme goed tot uitdrukking komen. Het werk, het pièce de résistance van deze tentoonstelling waarom het geheel lijkt te zijn opgebouwd, ziet eruit als een theaterdecor, waarbij aan de linkerkant een groep mannen, vrouwen en kinderen te zien zijn met anarchistische zwart-rode vlaggen, waarop een omcirkelde de A staat. Aan de rechterkant van het schouwspel zijn groene en rode monsters, die zijn behangen met medailles, dolken en geweren, aan het rellen. In het midden is een man te zien die een noodkreet slaakt, terwijl hij neervalt. Op het decor hoort nog de afbeelding van een raam. Vanwege conserveringsredenen kon deze in het Cobra Museum jammer genoeg niet op het werk geplaatst worden en hangt het ernaast. Het typisch klassieke venster van een Italiaans stadspaleis straalt autoriteit uit, maar binnenin is alleen een schemerlamp te zien die we kennen van films en die doet denken aan verhoren, geweld en corruptie. Allerlei handen duwen Pinelli uit het raam, en geven de monsters wapens en drank. En op het hoofdtoneel worden de mensen met vlaggen aangevallen door robotachtige wezens.

Baj maakte het kunstwerk naar aanleiding van Giuseppe Pinelli's dood nadat hij in 1969 vanaf de vierde verdieping van het politiebureau in Milaan uit het raam viel. De politie deed het af als een ongeluk, maar Baj en vele anderen waren ervan overtuigd dat Pinelli vermoord was. Bajs werk werd vervolgens zelf in controverse gehuld en gecensureerd. Precies op de dag dat 'De Begrafenis van de Anarchist Pinelli' voor het eerst te zien zou zijn in het Palazzo Reale in Milaan werd de politieman, die verdacht werd van de dood van Pinelli, vermoord. Daarna werd de tentoonstelling direct gesloten – 'wegens technische redenen'.

Het werk werd een jaar later in 1973 in het Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam getoond en heeft veertig jaar later nog steeds niet aan kracht ingeboet. Zoals bijvoorbeeld de protesten rondom de dood van Mitch Henriquez duidelijk maken is zowel het politiegeweld als het protest daartegen nog immer aan de orde van de dag.

De werken waarin Baj aanhaakt op de actualiteit, zoals de kernwapenwedloop, en grote investeringen in de ruimtevaart, zijn vandaag nog steeds relevant en lijken soms zelfs direct te verwijzen naar de krantenkoppen van vandaag. Zo doet het schilderij 'Twee Kinderen in de Nucleaire Nacht' (1956), waarbij zwarte figuren voor een rode lucht staan, waar puin door zweeft, denken aan een apocalyptische toekomst, of het nu door de opwarming van de aarde

komt of toch nog door een nucleaire oorlog. Of het schilderij getiteld ‘Wezens van een Andere Planeet Verkrachten onze Vrouwen’ (1959) waarop een pin-up uit de jaren vijftig te zien is met ontblote borsten waar twee zwarte gedaantes omheengebogen staan. De westerse vrouw is duidelijk een object dat telkens door andere *aliens* zal worden geterroriseerd.

Baj verwierf zijn grootste bekendheid met zijn serie schilderijen van generaals. Hierbij zien we monsterlijke gedrochten die vol van zichzelf poseren, behangen met medailles met hun arm in de lucht. Baj, die opgroeide onder het bewind van Mussolini, laat de stompzinnigheid van deze militairen zien. Hij ridiculiseert ze door ze te feminiseren met lange haren en wimpers. Het doet denken aan hoe online de draak gestoken wordt met pompeuze politieke leiders zoals Trump en Poetin.

Toch zijn de generaals niet de meest gevaarlijke figuren in Bajs tentoonstelling. Zijn groen-rode vierkante robots gemaakt van het mecano-speelgoed hebben iets weg van de animatiefiguurtjes de Minions. Maar waar de Minions humoristisch zijn omdat ze de slechterik eerder voor de voeten lopen dan helpen, zijn Bajs robots dienstbaar en volgzaam. Baj relateerde zijn robots aan de bourgeoisie die orders opvolgt zonder na te denken. Ze doen denken aan de anonieme vliegveldmedewerkers die direct het reisverbod van Trump uitvoeren, zelfs als ze een vijfjarig jongetje uren moeten vasthouden. De robotmens is cruciaal voor machtsbehoud, zo blijkt, want zonder hem kunnen generaals niets beginnen.

Door Bajs werken te tonen en het protest daarin te belichten laten de tentoonstellingsmakers zien dat angst voor de toekomst, buitenlanders en een autoritaire staat niets nieuws zijn. Ze zijn niet eens terug van weggeweest, maar waren er altijd al.

In 1973 weigerde Baj zich als anarchist te laten portretteren door een Rotterdamse krant. We weten niet precies waarom, maar wellicht was het voor hem een manier om zijn artistieke vrijheid te behouden en niet als propagandakunstenaar bestempeld te worden. Dat blijkt ook in het Cobra Museum. Het werk overtuigt door

zijn nog altijd actuele politieke kritiek, maar minstens zoveel om de vrijheid en de lol die erin doorklinkt. Zoals Baj het eens zei: ‘Alleen met plezier kun je je op een valide manier verzetten tegen het systeem.’

door Sietske Roorda

BAJeenkomst

Kunst-anarchistische dag als blijk van zelforganisatie

Op zondag 23 april heeft de kunst-anarchistische dag 'BAJeenkomst' plaatsgevonden in het Cobra Museum in Amstelveen. Deze dag was een samenwerking tussen het Cobra Museum en de Vrije Bond.

Het Cobra Museum had op dat moment een expositie over de Italiaanse anarchistische kunstenaar Enrico Baj genaamd 'Play as Protest' (opgezet door gastcurator Carrie Pilto). Het Cobra Museum was tijdens het plannen van deze expositie op zoek naar meer achtergrond over het anarchisme en kwam al snel uit bij de Vrije Bond. Vanuit dit eerste contact is het idee geopperd om een gehele dag aan activiteiten te organiseren. Vanuit onze visie als Vrije Bond hadden we enkele harde eisen die we op tafel legden. Ten eerste eisten we toegankelijkheid: de BAJeenkomst moest toegankelijk zijn voor mensen die normaal gesproken geen toegang kunnen krijgen (door bijvoorbeeld geldtekort et cetera). Daarnaast wilden we dat we de vrijheid kregen om onze gelijkwaardige invulling te geven en onze kritische, anarchistische visie konden inzetten, zoals de Vrije Bond deze voor ogen heeft. Dit heeft uiteindelijk geleid tot de BAJeenkomst, die bijna in zijn geheel georganiseerd was door de Vrije Bond.

De dag zelf zat volgepakt met onder andere lezingen van Peter Storm en Dick Gevers, rondleidingen langs de kunstwerken van Enrico Baj door Dick Gevers, gedichten door Joke Kaviaar en Jan Bervoets, muziek van Almudena Rubio y Davide Christiani, Rogier Smal en David Birchall, en Beppe Costa, en een performance door Ioana Tudor, de Nederlandse première van de documentaire *No Gods, No Masters* en heerlijk veganistisch eten van Le Sabot. Ook was er een kinderprogramma en een stand van Het Fort van Sjakoo en de Vrije Bond. De activiteiten vonden plaats in de expositieruimte waarin de kunstwerken van Enrico Baj getoond werden. Hierdoor vond er een mooie interactie plaats tussen de kunstwerken en het anarchistisch samenzijn van de dag. Het eten werd gekookt en geserveerd op het plein voor het Cobra Museum. Hierdoor ontstond het beeld bij voorbijgangers dat er daadwerkelijk iets op handen was binnen in het gebouw. Het was een gezellig, fijn en inspirerend samenkomen van mensen.

Laten zien dat het anarchisme leeft

Als Vrije Bond zagen we deze samenwerking als een mooie kans om het anarchisme aan een breder publiek kenbaar te maken. Te laten zien dat het anarchisme leeft. Naar ons idee is het resultaat beter dan verwacht. Niet alleen was het gelukt onze eigen waarden in te zetten, maar is er ook een brug geslagen tussen twee verschillende werelden, namelijk de kunst- en de anarchistische wereld. Deze dag heeft niet alleen laten zien dat het anarchisme zich organiseert, maar zeker ook inspireert. Niet alleen voor de mensen die niet bekend waren met het anarchisme, maar ook onder anarchisten zelf (niet alleen diegenen die aanwezig waren, maar ook diegenen die niet de mogelijkheid hadden deel te nemen). De dag bracht blijdschap en hoop, dat er iets goeds op poten is gezet en meer mogelijk is. De dag heeft mensen een gevoel van betrokkenheid en verwantschap gegeven. Hun het gevoel gegeven dat het anarchisme kracht heeft, en kan groeien.

Ook laat de BAJeenkomst zien dat zelforganisatie werkt. Dit door een dag te organiseren die de wensen meer dan in vervulling liet gaan. En te laten zien dat zelforganisatie breed gedragen wordt en bijdraagt aan betrokkenheid, verwantschap en verbroedering. En dat zelforganisatie inspireert tot meer. Graag zouden we dit gevoel willen omzetten in het organiseren van daadwerkelijke revolutionaire activiteiten. Maar naar ons idee is het bij elkaar brengen van mensen, zoals tijdens de BAJeenkomst, een goede basis waarop verder gebouwd kan worden. Draag bij aan zelforganisatie! Op naar meer!

Graag zouden we iedereen willen bedanken die heeft meegeholpen, aanwezig is geweest of betrokken is geweest. Zonder jullie zou deze dag niet zijn geworden wat hij is geweest.

Solidariteit!

door Peter

Kunst-Anarchistische dag BAJ-eenkomst

Enrico Baj: Play as protest

Cobra museum
zondag **23 april 2017**

Baj in Boijmans

Voor wie van Baj geen genoeg kan krijgen

Wanneer dit blad verschijnt, zal de tentoonstelling over Enrico Baj in het Cobra Museum wel verdwenen zijn. Maar er bevindt zich nog een grote, misschien wel volledige verzameling van zijn grafisch werk in Nederland, en wel in Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam.

Toen het werk 'De begrafenis van de anarchist Pinelli', dat oorspronkelijk in Milaan werd tentoongesteld, werd verbannen na de moord op politieman Calabresi, die velen verantwoordelijk hielden voor Pinelli's dood, heeft Boijmans het onmiddellijk overgenomen. Als dank voor deze daad van Boijmans schonk Baj zijn volledige verzameling grafisch werk, waarvan hij ook een zelfverzorgde catalogus in omloop bracht, aan het museum. Dit jaar werd een vol zaaltje aan hem gewijd in de tentoonstelling 'Gek van surrealisme', waarin het museum de eigen verzameling en die van bekende verzamelaars in een grote overzichtstentoonstelling opnam. Baj komt erin voor, omdat hij in 1966 door André Breton in de surrealistische kring werd opgenomen. Daarmee was hij volgens de organisatoren 'de laatste der surrealisten', want dat was het sterfjaar van Breton.

Bajs werk is hoe dan ook opgenomen in het prentenkabinet van het museum, samen met een indrukwekkende verzameling van zijn vriend Marcel Duchamp en vele anderen. En dus is hij met het opruimen van de tentoonstelling in het Cobra Museum niet volledig uit het land verdwenen.

door J.B.

Aankondiging

Twee nieuwe boeken verschenen bij Tumult

Vernietig het werk

Alfredo M. Bonanno

106 pagina's, 4 euro

'Een leven zonder controle en beperking, een avontuurlijke zoektocht naar het absoluut andere, maakt de volledige vernietiging van niet alleen 'mijn' werk, maar van het hele concept van werk en economie als basis voor menselijke relaties noodzakelijk.'

Inhoudsopgave:

Inleiding
Vernietig het werk
Laten we met de voeten op de grond blijven alstublieft
Ruimte en kapitaal
Voor zelfbeheer?
De onvrijwillige kantjes van vrijwilligerswerk
De nieuwe democratie
Het einde van de crisis
Anarchisten tegenover de nieuwe kapitalistische wereldorde

Revolutionair geweld

Alfredo M. Bonanno

96 pagina's, 4 euro

'Anarchisten zijn geen hypocrieten. Op geweld moet je met geweld antwoorden: vandaag tegen de onderdrukking van vandaag; morgen tegen de onderdrukking die zou kunnen proberen zich in de plaats te stellen van die van vandaag.'

Inhoudsopgave:

Malatesta en de kwestie van revolutionair geweld
De morele splijting
Clément Duval: Het probleem van diefstal
Het ongrijpbare beest

Bestellen kan via een mailtje naar tumult_anarchie@riseup.net
Meer informatie op de website tumult.noblogs.org
(Voor distro's en bestellingen vanaf 3 exemplaren geldt een korting van 25 procent)

Veiligheiseisen aan een onveilig systeem

Een nieuwe impuls voor het antimilitarisme in Nederland

Dit jaar werd op 10 juni een ontmoetingsdag van vredesbewegingen gehouden. Hierbij werd een idee ter discussie gesteld dat al in het voorjaar van 2016 naar voren werd gebracht. Op initiatief van de Quakers, wereldfederalisten en een team andragogen werd een manifest, dat handelt over inclusieve veiligheid, de wereld ingezonden onder de titel *Tijd voor verandering*. Dit manifest is medeondertekend door het Haags Vredesplatform, waarvan ik secretaris ben. Mede om de discussie verder op gang te brengen en het niet alleen bij een manifest te laten heeft het Haags Vredesplatform onder dit vaandel en met de belangrijkste opstellers de ontmoetingsdag van 10 juli georganiseerd.

Een protest tegen het militarisme als levensvorm

Zelf zag en zie ik het als een protest tegen het militarisme als levensvorm, waarmee de bestaande maatschappij zichzelf in toenemende mate organiseert. En ook als een kans voor de vredesbeweging, omdat dit verzet door een grote groep organisaties van verschillende levensbeschouwingen blijkt te worden georganiseerd, zodat er perspectieven zijn voor samenwerking. Ik wil hierbij ook de anarchistische beweging betrekken, die in Nederland een belangrijke antimilitaristische traditie kent..

De uitgangspunten

De term inclusieve veiligheid is overgenomen uit stromingen binnen de sociaalpedagogische wetenschappen, waarin 'inclusief denken' wordt gepropageerd, een vorm van omgang met medemensen die buitensluiten vermijdt. In de Verenigde Staten is vooral door Obama tijdens de democratische verkiezingscampagne tegen Trump gesproken over een 'inclusive society' als alternatief voor racisme en vreemdelingenhaat. Inclusieve veiligheid betekent in deze context een veiligheid zonder scheiding.

In de eerste plaats is het dus een ethische benadering: '*Inclusieve veiligheid is: veiligheid voor iedereen, niet voor onszelf alleen.* Deze inclusieve visie gaat ervan uit dat veiligheid voor mensen elders onlosmakelijk verbonden is met onze eigen veiligheid. Met andere woorden: veiligheid kunnen we niet voor onszelf alleen zeker stellen, wanneer anderen lijden onder armoede en onderdrukking. We bereiken veiligheid alleen dan wanneer de ander ook in veiligheid kan leven. Als dus aan deze voorwaarden niet wordt voldaan, is er dus geen veiligheid'. Maatschappelijk-politiek uitgewerkt betekent inclusieve veiligheid een veiligheid waarin de volledige mensheid betrokken is.

Zo zijn we gekomen tot het begrip veiligheid zonder uitsluiting, veiligheid zonder muren, veiligheid zonder sloten, veiligheid zonder bewaking, grenzen bureaucratie, regelgeving, politie, gevangenissen ,wapens, en uiteindelijk de leuze veiligheid zonder legers. Veiligheid sluit niemand uit. Het veiligheidsbegrip waarnaar de nota streef is dus aan vrijheid verbonden en tijdens de opening van de ontmoetingsdag werkte ik dat zo uit: 'Veiligheid zoals wij die willen is een veiligheid in vrijheid, omdat zonder vrijheid geen

veiligheid bestaat. Je kunt niet vrij zijn als niet man, vrouw, kind of wie dan ook vrij is, zo kun je ook niet werkelijk veilig zijn als niet iedereen veilig is. In 1941 sprak president Roosevelt in zijn State of the Union van het toen nog neutrale Amerika zijn beroemde definitie van de four freedoms uit: de positieve vrijheden van het woord en van het geweten (freedom of speech en freedom of worship), en de negatieve vrijheden van tekorten of behoeften (freedom of want) en vrijheid van angst (freedom of fear). Welnu, veiligheid is vrijheid van angst en alles wat angst teweeg brengt is dus niet veilig.'

Het is dus duidelijk dat aan het begrip inclusieve veiligheid en een inclusieve maatschappij, vrij van racisme en vreemdelingenhaat, een politieke consequentie verbonden is. In het manifest wordt dit als volgt geformuleerd:'[...] bouwen aan een dergelijk alternatief vredes- en veiligheidsbeleid is een zaak van lange adem, terwijl politiek meestal door hooguit een middellange of korte termijn gekenmerkt wordt. Het maatschappelijk middenveld, vredes-, ontwikkelingssamenwerkings-, mensenrechten-, milieubewegingen en kerken zouden een andere kijk op het beleid kunnen aangeven, een beleid dat meer vanuit de lange termijn en een inclusieve visie ontwikkeld wordt'. Dit is een voorzichtige formulering die ikzelf heb vertaald als een bewijs van incompetentie van de staat als hoeder van de veiligheid. In ieder geval als een bewijs van de gebleken waarheid dat zelfs als 'de mens de ander een wolf is', zoals Hobbes in het begin van de 18e eeuw heeft gesteld, de staat en zijn daaraan ontleende openbare orde geen oplossing biedt. Al was het maar omdat een staat van wolven door een wolf wordt geleid. De werkelijke betekenis van Hobbes' stelling is dat de hoofdwolf zich buiten de menselijke samenleving stelt, bijvoorbeeld als de 'van God gegeven' wolf. Maar de de praktijk van hoofdwolven in het begin van de 18e eeuw was ook die van een langdurende en deels verwoestende oorlog om de troonsopvolging in Spanje, waarin het vorstendom Beieren werd gebrandschat en verwoestende veldslagen zich in de Zuidelijke Nederlanden afspeelden...

Inclusieve veiligheid is een veiligheid waarin de volledige mensheid betrokken is

Het pamflet inclusieve veiligheid doet vooral een appel op bewuste individuen om de maatschappij breder te zien dan de staat alleen. Maatschappelijke of collectieve verantwoordelijkheid is in die visie gebaseerd op samenwerking vanuit de principiële overtuiging dat mensen zelf daartoe in staat zijn door naar elkaar te luisteren en niet te leven in een wereld van louter bevelen. Een wereld van bevelen valt samen met oorlog, een wereld van inclusieve samenwerking of inclusieve veiligheid valt samen met vrede.

Hoe anarchisten deze oproep herkennen

Anarchisten weten dat een samenleving met legers, bewapening, een permanente gezagsstructuur en gesloten grenzen nooit tot veiligheid kan leiden. Veiligheid is een zaak van vriendschap en vertrouwen, en die bestaat vanouds binnen gemeenschappen die spontaan een samenleving vormen. Buurten kunnen zich verenigen om voor hun belangen op te komen, maar vaak zijn deze belangen tegenstrijdig aan de orde van allerlei 'overheden' en andere machten. Dan ontstaat er een cultuur van 'wantrouwen', 'op afstand houden' en 'bestrijden' van wat niet tot de gemeenschap hoort. Meestal worden daarbij dan ook machts- en gezagsargumenten geformuleerd door leden van het wolvenroedel die zich een uniform hebben aangemeten en uiteindelijk de ideologie van hun eigen orde tegenspreken.

Zo ontstaat de paradox dat we ons door veel zogenaamde veiligheidsmaatregelen helemaal niet veiliger gaan voelen. Mensen met een afwijkende levensstijl gaan we mijden; we worden achterdochtig en angstig en die angst wordt gevoed door 'publieke opinie', 'openbare moraal' 'plichtsbesef'. We vragen om wapens, het symbool van de macht – en in Europa zijn dit wapens die we zelf niet mogen dragen maar die we aan de voornaamste wolven zouden moeten toevertrouwen.

Je zou kunnen zeggen dat gewapende machten zoals legers en interne ordehandhaving, veiligheidsdiensten et cetera de direct waarneembare oorzaken van onveiligheid zijn. Maar er zijn ook achterliggende oorzaken, en die zijn verscholen achter de argumenten die worden aangeleverd om gewapende verdediging in stand te houden. Dat zijn in de eerste plaats de maatschappelijke tegenstellingen als gevolg van ongelijkheden die in stand worden gehouden en zelfs op vele plaatsen gewelddadig worden opgelegd of anders als zegenrijk worden gepropageerd. God heeft de standen gewild, de heersende economie is een algemeen belang.

Willen we dus vrijheid van vrees en vrijheid van armoede, dan staan we dus tegenover die ideologie. Wij stellen vast dat juist deze ideologie gewapenderhand verdedigd wordt en met openbare orde en veiligheid wordt geïdentificeerd en dat de heiligheid van bijvoorbeeld eigendom voor gaat. Niet de mensheid als zodanig, maar de bescherming van eigendom als het bezit van weinigen tegenover het recht van bestaan van velen heeft prioriteit. Veiligheid is in dit verband dus vooral: bescherming van organisaties en leiders van systemen die over deze eigendommen beschikken, die hun eigendom vermeerderen of zelfs over de accumulatie van hun eigendom onderling concurreren. In deze context wordt veiligheid zelfs aangevoerd als een argument dat zichzelf tegenspreekt. En als veiligheid samenhangt met gewapende macht, politie, wordt dit argument met al zijn tegenstrijdigheden aangevoerd als een noodzaak van repressie als rechtsbeginsel. Noodzaak van willekeur, want de repressie is in handen van concurrerende machten die met elkaar strijden en in uiterste gevallen gewapend zijn en de maatschappij langs militaire weg proberen te mobiliseren.

Het gevolg hiervan is dat de veiligheid wordt gepropageerd als een *mythe* voor leidersgerichte politici, die zelf de structuur van de maatschappij bepalen. Deze structuur is gebouwd op afscheidingen. Van de ommuurde woningen van de directeuren van grote bedrijven en de rijken die winsten en hun omvangrijke bezit tegen diefstal beschermen tot aan grenzen van staten. Van een verbod tot toegang naar terreinen, naar kennis, naar een streven van elke mens om zijn leven te verlengen en een verbod tot verbeelding. De praktische be-

zwaren worden steeds meer gelijkgesteld aan door de staat opgelegde wetten en de enige garantie tot veiligheid is dan blinde gehoorzaamheid. Dit kan men vergelijken met de 'mythe van de twintigste eeuw', die inde jaren 30 van de vorige eeuw werd gerechtvaardigd om de verwoestende mars van een door leidersbeginselen aangestuurde natiestaat te laten 'doorvoeren'. Het is namelijk hetzelfde onvoorzichtige en dus onveilige spel met vuur, omdat niemand zijn ogen open heeft.

Wij strijden tegen de wapens – de wapens van de macht

Stellen wij in de plaats daarvan de inclusieve veiligheid die door het Genootschap van Vrienden en de wereldfederalisten is voorgesteld, dan is dat een dialectisch antwoord waar wij achter staan. Wij willen een maatschappij zonder kapitalisme, zonder staat, met een organisatie van alle mensen van onderop zonder scheidslijnen en stellen vast dat ware veiligheid inderdaad alleen door samenwerkende mensen en organisaties van onderop moeten worden opgebouwd. Wij willen dus graag meedoen.

Maar wat betekent meedoen?
Het manifest en het daarop volgende overleg zie ik als een hervatting van eerder gedane pogingen van het Noordelijk Gewest van Vrije Socialisten om te komen tot een brede beweging van geesten die zich verzetten tegen oorlog. De belangrijkste protagonist, Tinus Veenstra (1896-1999) is in de laatste drie decennia van zijn leven dezelfde confrontatie aangegaan met iedereen die het in het openbaar over vrede heeft gehad. Als vrijdenker en vrij socialist voerde hij correspondentie met aan radio en TV verbonden predikanten en persprominenten om ze uit te dagen tot een openbare stellingname tegen elke vorm van oorlogsgeweld. Het heeft bij hem niet tot een vereniging of samenwerkingsverband geleid, maar nu wordt langs andere weg een gemeenschappelijke visie gepropageerd waarbinnen we die discussie kunnen voortzetten.

Binnen de vredesbeweging en met andere maatschappelijke organisaties leidt dat echter tot een confrontatie. Ook al geloven we allen in het goede van de mens en het vermogen in een samenwerkingsverband vrede te bewerkstelligen, het probleem dat wij stellen is dat het document *Tijd voor verandering* dialectisch moet worden opgevat, want dat wij met de mensheid tegenover een systeem staan dat onveilig is. Het grote probleem is dat al deze organisaties bestaan uit oudere volwassenen, die – anders dan 2Dh5 – geen middel tot verjonging hebben gezocht.

Het document *Tijd voor verandering* lijkt daarvoor bedoeld. Maar dan zal men ook met concrete doelstellingen en actievoorstellen moeten komen. Daarvoor was de ontmoetingsdag bedoeld – dat organisaties die elkaar kenden en vertrouwden nagingen of er actiemomenten zouden zijn voor uitbreidend contact. Als ijkpunt voor een mobilisatie tegen het veiligheidsbeleid van de regering hebben we de antikernwapenbeweging van de jaren'80, een massabeweging met als strijdlied ' Wij strijden tegen de wapens – de wapens van de macht'. Wat zijn de kansen tegenwoordig? Zijn marsen van honderdduizend personen nog te verwezenlijken?

De suggesties die ik op de ontmoetingsdag binnenkreeg waren:
– Organiseer als vredesbeweging een overlegkader met andere groeperingen en organisaties die te maken hebben met onveiligheid en waarvan je weet dat ze in geval van toenemende oorlog zeker zullen worden bedreigd;
– Bestudeer het Handvest, dat in 2015 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties is aangenomen en dat bestaat uit zeventien haalbare punten tot verbetering van de wereld. Hieronder vallen voorwaarden voor veiligheidsbeleid, maar ook klimaatdoelstellingen en bestrijding van maatschappelijke ongelijkheden. In Eindhoven heeft het Vredesburo de taak op zich genomen om met deze kennis aan de hand van de VI-doelstellingen de gemeente te adviseren over vredeseducatie;
– Vorm een onafhankelijk orgaan dat streeft naar uitbanning van de oorlog op basis van bestaande vredesakkoorden als de akkoorden van Helsinki in 1986 tussen de VS en Rusland op het gebied van kernwapens en pleit voor een dergelijk overleg ook over alle vormen van wapenhandel;
– Spreek op basis van deze standpunten of van plaatselijke stellingnamen de regering aan en verzet je tegen interventies met legereenheden of wapenleveranties, de wapenindustrie en het atoomonderzoek;
– Mobiliseer iedereen tegen welke wapenhandel dan ook, belegging daarin en het verzekerings- en pensioenbeleid dat daarvoor aan de massa's geld aftroggelt – want de gevolgen daarvan zijn duidelijk genoeg.

Naar een bredere strategie
Het gevolg van een en ander is dat de zaak van inclusieve veiligheid niet alleen een zaak is van autonome affiniteitsgroepen, maar dat wijzelf ook breder moeten rondkijken. De autonomie van weleer is het antwoord op een wereld die in de jaren '50 voornamelijk door parlementaire politieke partijen werd geregeerd waarbij zich met name binnen de sociaaldemocratie een regentenstand ontwikkelde. Samen met allerlei ' overheden' vormden die 'het systeem' waartegenover autonoom verzet de strijd aanging tegen het openbaar gezag om woonrecht of recht op bestaan te organiseren. Het gaat er nu om dat 'recht op bestaan' niet alleen in de marges van de Nederlandse samenleving wordt genegeerd, het hele bestaan wordt globaal bedreigd – eerst voor grote groepen en volkeren, straks voor de hele planeet. En oorlog is daarbij het grootste machtsmiddel.

Dit vergt een bredere mobilisatie die ook binnen bestaande politieke organisaties een weg moet vinden en zich desnoods tegen de eigen leiding moet keren. Het vergt ook een debat over belangen die zich tegen die mobilisatie keren en die zich maskeren met de nationalistische mythes, de heiligheid van de bestaande orde of een economie die de onze niet is. Wij zien in het Midden-Oosten hoe verwoestend de gevolgen zijn van een door die belangen teweeg geroepen en ondersteunde organisatie die zich al eeuwenlang als 'wereldvrede' heeft voorgedaan. Dat kan zo niet doorgaan. De natuurkundige stelling 'boem = ho!' betekent niet alleen dat het dan te laat is voor achteruit parkeren zonder schade, maar ook voor een samenleving die met atoombewapening zijn veiligheid en – hoor de Hoge Raad en de advocatuur vs. Meindert Stelling – *ook zijn recht zoekt*.

Dit verhaal kan niet anders dan een vervolg krijgen.

door Jan Bervoets

Anarchistische boekenbeurs Amsterdam

Een verslag

In het Spanje van de jaren '30, tijdens de revolutie tegen Franco's fascisme, stond op een propagandaposter: 'Los libros anarquistas son armas contra el fascismo', oftewel 'Anarchistische boeken zijn wapens tegen fascisme'.[*] Naast het feit dat de Anarchistische Groep Amsterdam (AGA) wilde vieren dat onze bibliotheek vijftien jaar bestaat, is dat een reden waarom wereldwijd elk jaar tientallen anarchistische boekenbeurzen worden georganiseerd en zo ook die van ons.

Op zaterdag 2 september vond de boekenbeurs plaats op de Binnenpret. Er waren achttien stands uit Nederland en België, het was mooi weer met een plein vol bezoekers die in veel opzichten divers waren. Dat was ook ons doel: een boekenbeurs is een plek waar oude bekenden elkaar tegenkomen en nieuwe dingen kunnen leren, maar ook een plek waar mensen anarchisme en anarchisten op een toegankelijke manier kunnen leren kennen. Vanuit deze visie hebben we ook onze sprekers uitgenodigd: Peter Storm, met zijn bekende introductie tot anarchisme en Bert Altena die zijn nieuwe boek presenteerde. Daarnaast vertelde Jessica de Abreu van New Urban Collective en The Black Archives over de strijd tegen racisme van mensen als Otto en Hermine Huiswoud. Phoenix vertelde over het dekoloniseren van anarchisme, en over hoe racisme en koloniale visies tot uiting komen binnen het huidige anarchistische verzet in Europa. Tevens schetste ze mogelijkheden voor toewijding aan het dekoloniale project. Bij de workshops werden levendige discussies gevoerd en hebben veel mensen nieuwe inzichten opgedaan. 's Avonds was er goed eten van Ajo Negro, en de boekenbeurs eindigde uiteindelijk pas diep in nacht.

Als je je medestrijders kent, weet op welke manieren je kunt strijden en waar je precies naar streeft, is het beter strijden. Als je strijdt vanuit een goed begrip van de verschillende vormen van onderdrukking die er zijn voor anderen dan jijzelf, dan loop je minder kans om hun onderdrukker te zijn. En om het vol te houden is het goed om samen te komen en te ontspannen. Met dank aan de Binnenpret voor de locatie, de sprekers, The Avonden, Kees Peerdeman, Lifeless Past en DJ Gingermoon die in de OCCII speelden, Ajo Negro voor het koken, en alle andere vrijwilligers. Het was in al deze opzichten een goede dag.

door Anarchistische Groep Amsterdam

Noot

* Dit citaat is geïnspireerd op het verslag van een recente anarchistische boekenbeurs in Houston, Verenigde Staten, dat hier te lezen is: https://itsgoingdown.org/htown-holds-security-defense-movement.

Mijn oma en opa waren anarchisten

Als je de juiste toon maar treft...

Iemand heeft mij wel eens gevraagd of ik kon uitleggen wat het voor mij betekende dat mijn grootouders anarchisten waren. Ik heb hem toen geantwoord dat ik dat niet zo goed weet. Mijn grootouders waren namelijk ook Amsterdammers, arbeiders, kinderen van hun ouders en hun tijd met ieder een eigen karakter. En ze waren mijn oma en opa.
In de oorlog sprak mijn grootvader een Duitse commandant aan op de slechte arbeidsomstandig-heden van tewerkgestelden. Twee weken later werd hij op transport gezet naar Duitsland.

In het Ruhrgebied werd hij door de directeur van een kleine fabriek uit de groep gepikt om voor hem te werken. Weer sprak mijn grootvader de autoriteiten aan – door middel van een ingezonden brief naar een krant in Duitsland – over de slechte omstandigheden van veel buitenlanders om hem heen en wederom kwamen er militairen om hem te halen. De directeur van de fabriek wist mijn opa terug in zijn fabriek te krijgen. Hij bezwoer mijn grootvader verder zijn mond te houden omdat anders niet mijn grootvader maar hijzelf in grote problemen zou komen. Hij had mijn grootvader weten te redden door de militairen te verzekeren dat mijn grootvader zich verder rustig zou houden en dat híj de verantwoordelijkheid nam daarvoor te zorgen.

Ik was veertien toen mijn grootvader mij dit vertelde. Wat mij vooral bij is gebleven is het feit dat mijn grootvader het gevoel had gefaald te hebben in de toon waarop hij de autoriteiten had aangesproken. Hij geloofde – nog steeds – dat als hij de juiste toon had gebruikt, hij door middel van redelijkheid mensen tot redelijkheid had kunnen brengen.

Ik was verbijsterd. Ik stelde dat het niet uitmaakte welke toon hij had gebruikt, omdat het systeem het onmogelijk maakte dat iemand zou wagen zijn redelijke argumenten te honoreren. Ik legde hem voor dat hij zelf had ondervonden dat het systeem geen tegenspraak of redelijkheid tolereerde en dat hij één van de weinige naïevelingen was die dat maar niet wilde begrijpen. Hij knikte, maar ik zag aan zijn gezicht dat hij het niet geloofde. Hij geloofde dat redelijke argumenten, van mens tot mens, ieder systeem kunnen overwinnen, mits de juiste toon wordt getroffen.

In september 1987, vier jaar na de dood van mijn grootvader, toonde ik me dezelfde naïeve stommeling als mijn grootvader tijdens de oorlog, toen ik in een población in Santiago de Chile tussen drie zwaarbewapende militairen en een autochtoon stapte om met 'redelijk praten' te voorkomen dat de jongen mee genomen werd. Ik werd opgepakt en de jongen bleef op straat achter, zijn bloed op mijn kleren.

Toen de celdeur dicht ging stond ik alleen in het donker en voelde zoveel angst dat ik eigenlijk niet begreep hoe ik bleef staan. Ik realiseerde me dat niemand wist waar ik was. Op de hele wereld was er geen levende ziel die wist dat ik was opgepakt door

militairen van Pinochet. Deze constatering maakte een paniek in me wakker die bovenop de al bestaande angst kwam en ik bedacht 'slim': 'geen levende ziel, maar de doden wel'.

En zo kwamen mijn oma en opa de cel binnen. Mijn oma lief en troostend, mijn opa rustgevend. Ik was eerst boos op mijn grootvader. Híj had me zo stom gemaakt dat ik zo naïef en idioot had gehandeld. Híj met zijn valse redelijkheid onder alle omstandigheden. Ik discussieerde met hem. Uren achter elkaar discussieerde ik met hem. Meer dan ik tijdens zijn leven ooit gedaan heb. Ik voelde dat het me speet geen pen en papier te hebben zodat ik op kon schrijven wat hij me vertelde. Een idee, dat ik later uit wilde zoeken, waar ik rustig over na wilde denken; een ideologische uitleg. Ik was ervan overtuigd dat mijn oma en opa me dingen vertelden die ik nog niet eerder had gehoord, en die ik moest opschrijven opdat ik het niet zou vergeten.

Ik had mezelf een droomwereld geschapen waarin ik meende – werkelijk overtuigd was – dat ik daar was met mijn oma en opa. Ik sliep rustig en veilig met oma en opa naast me. Toen de deur openging en ik mee moest uit de cel zag ik mijn oma en opa achterblijven. Ik heb me nooit eerder en nooit meer daarna zo bloedeloos eenzaam gevoeld als op dat moment dat ik hen zag achterblijven en ik mee moest naar een onbekende bestemming. Ik werd in een geblindeerde auto gegooid en door mijn begeleider ergens uit de auto geduwd. Ik stond op en zag dat het avond/nacht was en dat ik ongeveer 300 meter van mijn huis stond. Ze waren zelfs zo beleefd geweest mijn spullen in een plastic zak mee te gooien. Mijn paspoort, mijn sleutels, zelfs mijn swatch hadden ze keurig terug gegeven.

Een maand later zat ik in de zon op de binnenplaats van mijn huis met mijn huisgenote en Sole zei opeens: 'Toch is het raar dat ze je zomaar hebben laten gaan.' Ik wilde er niet over nadenken en zei loom: 'Gringa loca', omdat daarmee mijn hele existentie in Chili altijd door mijn vrienden werd verklaard. Ik herinnerde me de episode uit mijn grootvaders leven en dacht met een glimlach: 'Viejo loco' (getikte ouwe), om me meteen te realiseren dat dát niet klopte. Plotseling zag ik wat ik al lang had moeten beseffen omdat het zo vreselijk voor de hand lag! 'Viejo chiflado! (verwarde ouwe!) Je wilde te veel! Je hebt het overleefd en daarmee aangetoond wél de juiste toon te hebben getroffen! Dezelfde vreedzame redelijkheid die je in de problemen bracht, heeft je er ook altijd weer uit gehaald! Och klootzak! Je wilde te veel!'

Die fabrieksdirecteur die een risico nam om een verdomd eigenwijze Hollander te redden, die militairen hadden hem zo af kunnen maken, maar hebben dat niet gedaan… Hij had helemaal niet gefaald! Hij had te midden van dat alomvattende repressieve systeem het best mogelijke uit mensen gehaald. En blijkbaar was hij zo veeleisend dat hij het nog niet genoeg vond. Hij had ze uit het systeem willen sleuren met zijn milde overredende redelijkheid zonder blijkbaar te willen aanvaarden dat mensen dat uit angst niet konden doen.

door Anita

Aankondiging:

Domela Nieuwenhuis-dag

19 november 2017 in het Domela Nieuwenhuis Museum, Minckelerweg 11 Heerenveen

Zondag 19 november wordt in het Domela Nieuwenhuis Museum in Heerenveen weer de Domela Nieuwenhuisdag gehouden. Dit keer wordt het een bijzondere dag, want dan zal tevens een tentoonstelling geopend worden die gewijd is aan het engagement van de schilder Melle. Hieronder daarover meer informatie.

De dag ziet er alsvolgt uit:
13.00 uur: rondleiding door Bert Altena door het Museum
14.30 uur: lezingen ter opening van de tentoonstelling door Bert Altena over het politieke engagement van Melle en Koos Levy, de nicht van Melle, over Melle als kunstenaar.

Daarmede is de tentoonstelling geopend. Waarom juist deze tentoonstelling door het Domela Nieuwenhuis Museum georganiseerd wordt en wat erin precies aan de orde komt, wordt in navolgend persbericht duidelijk.

Het engagement van Melle (1908-1976), visionair schilder

Op 19 november opent het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Museum in Heerenveen een tentoonstelling over tekenaar en schilder Melle (1908-1976). Melle wordt vaak gezien als een surrealist, maar zelf noemde hij zich een visionair schilder. Het werk van Melle stelt veel mensen voor raadsels, ook deskundigen. Zijn visioenen, de verwijzingen naar zijn jeugd in de Amsterdamse armeluisbuurt Wittenburg, ondergaande schepen, talloze dieren en minutieus getekende of geschilderde planten, fallussen en vagina's. Wat hebben die te betekenen, ook afgezet tegen de tijd waarin hij leefde? Speelden ervaringen uit zijn jeugd soms een belangrijke rol?

Om meer te weten te komen over zijn jonge jaren en ontwikkeling van zijn werk zet het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Museum de deuren open voor een tentoonstelling van de kunstenaar. Het werk van Melle is hier op zijn plek. De vader van Melle was een fervent aanhanger van de sociaal-anarchist Ferdinand Domela Nieuwenhuis. Anarchistische ideeën kregen Melle en zijn beide zusters met de paplepel ingegoten. In hun puberteit werden die ideeën verder gevormd door de anarchistische jongerengroep rond het blad De Moker. De tekeningen die Melle voor het blad van deze groep maakte, zijn altijd in de schaduw van zijn naoorlogse werk gebleven. Dat geldt ook voor de talloze politieke tekeningen die hij in de jaren dertig maakte. Het antikolonialisme, antifascisme, pacifisme en liefde voor de natuur, die in zijn Mokertijd versterkt werden, kenmerken zijn werk van 1926 tot 1940, maar zijn nadien zeker niet verdwenen.

De tentoonstelling onderzoekt specifiek wat van deze vooroorlogse standpunten terug te vinden is in het naoorlogse werk van Melle en hoe het vooroorlogse engagement na 1945 een gedaantewisseling heeft ondergaan. Daartoe wordt een greep gedaan uit het grote en gevarieerde oeuvre van de kunstenaar: tekeningen, grafiek, aquarellen, schilderijen en borduurwerken. Het vooroorlogse werk dat tot voor kort minder aandacht kreeg, is nadrukkelijk aanwezig.

Melle zelf heeft de samenstellers op het spoor gezet door uitspraken zoals, '*Mijn werk zal wel een grote aanklacht zijn, die op verdekt opgestelde romantische manier wordt voorgedragen.*'

De tentoonstelling loopt tot 5 maart 2018.

Waar:
Ferdinand Domela Nieuwenhuis Museum, Minckelerweg 11, 8442 CE Heerenveen.

Telefoon:
(0513) 62 34 08

Periode:
19 november 2017 tot 5 maart 2018

Literatuur:
Koos Levy-van Halm, Melle mocht geen Jezus heten (Amsterdam: Uitgeverij Tienstuks 2016)

Verdere informatie:
Bert Altena, 023 5366526,
bertalte@xs4all.nl

: Economie

Nieuwe aanval op Franse arbeiders

Macrons arbeidswethervorming naar Nederlands voorbeeld

Als er prijzen uitgedeeld zouden worden voor het naar de politieke top glibberen, dan had Emmanuel Macron dit jaar de wereldcup moeten krijgen. Je zou haast bewondering hebben voor de manier waarop deze minister uit de volstrekt impopulair geworden sociaaldemocratische Franse regering zich vlak voor de verkiezingen weg wurmt, een nieuwe partij opricht en vervolgens de boel wint. Ondertussen wordt de socialistische partij die hij achterlaat door de kiezers dermate afgestraft dat algehele opheffing dreigt. Na het ook nog eens behalen van de absolute meerderheid voor zijn splinternieuwe partij in de parlementsverkiezingen – dit alles bij legendarisch lage opkomstcijfers – zal hij als een ouderwetse koning kunnen gaan regeren. Maar Macrons plannen op economisch gebied zijn ondertussen gruwelijk...

Loi Travail

Macron was in de regering Hollande de architect van de Loi Khomri. Dat plan tot een vergaande deregulering van wetten op het gebied van bedrijfsleven, transport en arbeid droeg ook aanvankelijk zijn naam. Maar de oorspronkelijke plannen gingen dermate ver dat de sociaal-democraten opstand onder hun eigen achterban vreesden. Na wat slijpwerk en omdoping in Loi Khomri (naar staatssecretaris Myriam El Khomri) ging de boel alsnog naar buiten en verwekte daar een ongekende protestgolf. De arbeidshervormingswet werd aanvankelijk door allerlei trucs zonder debat door het parlement gekonkeld, maar moest nog door uiteenlopende herzieningsonderhandelingen, waarbij de verkiezingscampagne echter voor een voorlopig staakt-het-vuren zorgde.

> *Macron zelf komt uit de financiële wereld, als voormalig bankier bij de Franse zakenbank Rothschild*

Frisse jongen

Macron had zich net op tijd uit de regering Hollande verwijderd om te doen alsof hij er niets meer mee te maken had. Hij presenteerde zich vervolgens met een D66-achtig verhaal over politieke vernieuwing en niet-links-niet-rechts. In de eerste ronde kreeg hij 24 procent van de (geldige) stemmen. In de tweede ronde moest hij het duel tegen Marine Le Pen voeren en kreeg hij 66 procent. Zijn inderhaast opgerichte partij En Marche (na de presidentsverkiezingen omgedoopt in La République en marche, LREM) behaalde in de tweede ronde van de parlementsverkiezingen 308 van de 577 zetels, en de rechtse coalitiepartij MoDem nog eens 42. De opkomst was bij de eerste ronde net onder de 50 procent en in de tweede ronde zelfs maar net boven de 40 procent. Daarvan heeft ook nog eens bijna een kwart blanco of ongeldig gestemd. Ook bij de presidentsverkiezingen verklaarde trouwens een derde van de mensen die wel gingen stemmen in de tweede ronde, dat ze alleen op Macron stemden omdat ze tegen Le Pen waren.

Hernieuwde aanval op arbeid

Achter alle vage taal en frisse uiterlijkheden gaat een klassiek neoliberaal denken en doen schuil. Een van de eerste maatregelen die Macron nam, was het aankondigen van een nieuwe aanval op de rechten van arbeiders in Frankrijk. Net als onder de regering Hollande is het idee dat 'de economie' erop vooruit zal gaan als productie goedkoper en gemakkelijker gemaakt wordt door verworven rechten en in regels vastgelegde bepalingen te slopen. Dat zou dan investeringen moeten aantrekken, of moeten verhinderen dat bedrijven hun productie verplaatsen naar regio's met lagere lonen.

Degene die de klus moet gaan klaren en door Macron tot Minister van Arbeid wordt benoemd is Muriel Pénicaud. Ze is afkomstig uit het bedrijfsleven en heeft eerder bestuursfuncties bekleed bij Franse multinationals (Dassault, Danone). Herman Michiel omschrijft op de website van het comité Ander Europa wat de plannen van Macron en Pénicaud inhouden:

1. Een aanval op de vakbonden door bedrijfsakkoorden voorrang te geven op sectorakkoorden (wat je in Nederland ook ziet met het uithollen van CAO's, maar dan tot beleid gemaakt).
2. Een beperking van de hoogte van de ontslagvergoeding als bedrijven hun productie stopzetten.
3. Een afbraak van de structuren voor vertegenwoordiging van het personeel in de bedrijven.

Daarnaast is er een batterij kleinere maatregelen uit de verlanglijst van de ondernemers, zoals de afschaffing van de C3P, een soort puntensysteem voor compensatie bij bijzonder zwaar werk.

De miljoenen achter Macron

Media en waarnemers in Nederland waren over het algemeen blij verrast dat Macron zo uit het doosje kwam springen. Ze waren

deels verblind door het spookbeeld dat Marine Le Pen wel eens zou kunnen winnen. In vergelijking met haar was Macron een wonder van gematigdheid. Een soort kloon van Trudeau in Canada. Net zoals in Nederland Rutte kan glanzen omdat hij Wilders de wind uit de zeilen haalt.

Macron was ook de redder van een tanende pro-EU-politiek, dat andere spookbeeld na de Brexit-winst in Groot-Brittannië. Macron zelf wil – zoals zoveel populistische politici – doen voorkomen alsof zijn steun vooral bestaat uit duizenden micro-giften van gewone mensen. Maar wie beter onderzoekt waar Macron vandaan komt – en dat is helemaal niet zo moeilijk want er is in Frankrijk hele goeie onderzoeksjournalistiek – ziet dat hij gesteund wordt door machtige krachten in het bedrijfsleven en de financiële wereld. Macron zelf komt ook uit die wereld, als voormalig bankier bij de Franse zakenbank Rothschild, waar hij aan commissieloon meer dan twee miljoen euro (bruto, dat wel) verdiende. Omdat er in Frankrijk een maximum is ingesteld voor giften door particulieren aan verkiezingscampagnes (7.500 euro per persoon) zijn er heel wat besloten dinertjes georganiseerd waar Macron dan vaak even zijn kop liet zien… Die werden georganiseerd door Christian Dargnat, oud-directeur van BNP-Paribas Asset Management.

Daarnaast is er een vreemde relatie met oude structuren van de Socialistische Partij. Je zou zeggen dat dat elkaars grootste concurrenten zijn, maar in werkelijkheid wordt er vriendschappelijk samengewerkt en zijn veel ouwe (of jonge) socialisten gewoon doorgeschoven naar posten in LREM. Het doet denken aan het omkatten van grote multinationals die in een schandaal verwikkeld zijn geraakt. Een voorbeeld daarvan is accountantsbedrijf Ernst & Young, dat de boeken deed van alle grote banken die bij de kredietcrisis omvielen, waaronder Lehman. Dat gaat nu met een nieuw uiterlijk onder de naam EY verder…

Vreemd genoeg lijkt Macron als het om economisch beleid gaat ook op Trump. Hij belooft tegenstrijdige dingen in de verkiezingscampagne, en als hij eenmaal aan de macht is gaat hij gewoon het verlanglijstje van zijn financiers afwerken. Erg veel beleidsmatig denken komt daar naar verluidt niet bij kijken en er zijn 'verbijsterde' economen als Pierre Concialdi die zijn politiek vergelijken met een bordeel, omdat de hele marktwerking volgens wijlen econoom Bernard Maris nu eenmaal een hoerenkast is. En net als Trump probeert Macron de media op afstand te houden. Hij weigert interviews te geven met als excuus dat zijn ideeën 'te ingewikkeld zijn'.

Hervorming levert niet meer banen op, maar vooral een precarisering van bestaande banen

Leerzame Nederlandse voorgeschiedenis

Een interessante bijdrage aan het maatschappelijk debat over de (on)wenselijkheid van de arbeidswethervorming, deed de gezaghebbende krant *Le Monde* door de situatie in Nederland aan te halen. De voorstanders van de arbeidswethervorming, zoals Macron, beweren immers stelselmatig dat grotere flexibilisering van de arbeidsmarkt nodig is omdat de binnenlandse productie daarmee beter kan concurreren met het buitenland. Al die vaste contracten en aanvullende arbeidsregels zouden het kapitaal maar aan onnodige kosten binden en het bovendien onmogelijk maken allerlei factoren van de productie te variëren. In het buitenland zou dat allemaal veel beter geregeld zijn, maar die halsstarrige Fransen blokkeren de moderne productieomstandigheden. Om banen te creëren moet dus raar genoeg de arbeid gedereguleerd en flexibel worden. Het is vooral propaganda. Want in veel landen in Europa wordt ook vastgehouden aan het beperken van tijdelijk en precair werk. En het werkt ook helemaal niet. Het levert niet meer banen op, maar vooral een precarisering van bestaande banen.

Onder de titel 'Aux Pays-Bas, "les effets pervers" de vingt ans de "flexisécurité"' ('De "perverse effecten" van twintig jaar "flexicurity" in Nederland') neemt Marie Wierink in *Le Monde* van 7 juni 2017 de situatie in Nederland grondig onder de loep. Dat is immers volgens haar 'ongeveer wat de heer Macron voorstelt'. In de analyse van deze onderzoeker bij het Institut de recherche économique et sociale (IRES) blijft weinig heel van het Nederlandse beleid. Wierink haalt rapporten van de WRR en het CPB aan om aan te geven dat het uiteindelijke resultaat van dit beleid op alle gebieden negatief is. Het voert juist tot daling van productiviteit en innovatie en bovendien is het zeer nadelig voor de werkenden. De vakbond zou dan ook spijt hebben van zijn aanvankelijke medewerking aan de besluiten van eind jaren negentig en nu 'echte banen' eisen. De enige sector die echt heeft geprofiteerd zijn de uitzendbureaus. Wierink verwijst ook naar de onderzoekster Hester Houwing die de eerste tien jaar 'flexicurity' heeft onderzocht en in 2010 al tot de conclusie kwam dat – ondanks wetgeving die ervoor had moeten zorgen dat er na een periode tijdelijk werk een vast contract aangeboden zou moeten worden – het aandeel tijdelijk werk alleen maar is toegenomen. Er klopt dus niets van het argument dat flexibele contracten banen creëren die vervolgens tot vast werk zouden voeren.

Komende protesten

De Franse vakbonden hadden zich niet eensgezind opgesteld toen Macron in 2016 zijn eerste aanval lanceerde. Een deel trapte in de retoriek of voelde zich misschien loyaal aan de sociaal-democratische regering. Maar de grootste bond CGT en tal van kleinere organisaties en vooral vele duizenden niet-georganiseerden trokken toen al fel van leer tegen de plannen. Toen Macron de verkiezingen won wisten de bonden dat de ellende zou voortduren. Er vormde zich onder meer een 'Front Social' dat de dag na zijn inhuldiging op 19 juni al op veel plekken demonstraties organiseerde. Nu heeft de vakbond CGT opgeroepen om op 12 september een algemene staking te houden tegen de plannen van Macron. Dat wordt dan vast weer de opmaat voor een boel demonstraties en acties in het najaar en misschien kan vanuit Nederland dan wat goed gemaakt worden door solidariteit te betuigen en de geest ook hier weer terug in de fles te stoppen.

door Kees Stad

Meer info

Voor meer Nederlandstalige info over de Loi Travail en over Macron en zijn hervormingen, zie: globalinfo.nl, libertaireorde.wordpress.com en andereuropa.org.

Het is Code Rood

Massale burgerlijke ongehoorzaamheid

Op zaterdagochtend 24 juni 2017 liepen 350 klimaatactivisten de haven van Amsterdam binnen. In witte overalls, opgedeeld in affinity groups. En tot hun stomme verbazing (de actie was openlijk aangekondigd) was er geen politieagent te bekennen. Ze liepen naar de kolenoverslag in de haven, voorbij de zwaar gebarricadeerde hoofdingang, om vervolgens dwars door het hek te gaan en het terrein vol bergen steenkool een dag lang te bezetten.

Code Rood was de eerste geslaagde 'massa burgerlijke ongehoorzaamheids-actie' van deze nieuwe coalitie van klimaatactivisten. Het zal niet de laatste zijn. Ze is geïnspireerd op Ende Gelände, de Duitse beweging die vorig jaar met zesduizend activisten een bruinkoolmijn bezette en dat op het moment dat ik dit schrijf weer gaat doen. Openlijk aangekondigde, breed georganiseerde burgerlijke ongehoorzaamheid met als doel 'to shut stuff down'. Voor mijzelf was in Duitsland meedoen aan een extreem goed georganiseerde actie en na een dag bezetting van een laadstation aan de horizon de kolencentrale zien uitgaan meer dan inspirerend.

Onze tegenstanders zijn niet de arbeiders op die kolenoverslag maar hun bazen

Ik zou graag – op strikt persoonlijke titel – uitleggen wat andere bewegingen volgens mij kunnen leren van Code Rood en Ende Gelände. En waarom de manier van werken van Code Rood en Ende Gelände een succes is.

Ende Gelände – 'tot hier en niet verder' – is een beweging die geboren is in het Duitse Rijnland. Vlakbij Keulen ligt het grootste bruinkoolmijncomplex van Europa. En ook de grootste bron van CO_2-uitstoot in Europa. Hele dorpen worden weggevaagd voor het uitbreiden van de gigantische open mijnen van energiemoloch RWE. In het door de mijnen langzaam opgeslokte Hambacher Forst woedt sinds vijf jaar een verbeten gevecht tussen eco-anarchistische bosbezetters in boomhutten en de bewakers van RWE. Al jaren werden er door het eco-anarchistische Ausgekohlt klimaatkampen georganiseerd en tal van prikacties. In 2015 vormde zich een brede coalitie activisten uit actiegroepen, linkse politieke groepen, milieuorganisaties, anarchisten en klimaatactivisten onder de titel Ende Gelände. Tot hier en niet verder.

Op open 'actieconferenties' werden een strategie uitgedacht, politieke compromissen gesloten en een mega-actie georganiseerd. Iedereen deed op persoonlijke titel mee en liet eigen logo's en vlaggen thuis. In 2015 wisten 1500 activisten ondanks massieve weerstand van politie en RWE-bewaking de bruinkoolmijn binnen te komen en te bezetten. In sommige gevallen door zich vreedzaam door of om ME-linies te manoeuvreren. In 2016 werd Ende Gelände georganiseerd in Lausitz, het bruinkoolgebied diep in Oost-Duitsland, en deden er zesduizend mensen mee. De mijnen werden twee dagen lang bezet. In Duitsland hebben deze acties het uitfaseren van bruinkool op de publieke agenda gezet en de dynamiek rond de acties doet in alles denken aan het felle verzet tegen kernafvaltransporten van tien jaar geleden die de Atomausstieg veroorzaakten.

Vanaf het allereerste begin waren er Nederlandse activisten die meehielpen aan Ende Gelände, en op de laatste grote actie in de Lausitz waren dat er ruim 150. Op de terugweg was het eigenlijk al wel duidelijk. Dit gingen we in Nederland ook doen.

In een periode van ruim een half jaar werden verschillende actieconferenties georganiseerd en werd ervoor gekozen om de focus te leggen op de stroom olie en steenkool die via de havens van Amsterdam en Rotterdam Europa binnen komt. En ook hier was het een heel brede coalitie van mensen uit alle hoeken en gaten van de klimaatbeweging, krakers, studenten en NGO's die samen de schouders eronder zetten en Code Rood mogelijk maakten.

Wat hopen we te bereiken?

Het versneld uitfaseren van fossiele brandstoffen. Willen we een klimaatcrisis niet totaal uit de hand laten lopen dan zullen we in een extreem snel tempo kolencentrales moeten sluiten en gaskranen moeten dichtdraaien. Regeringen en multinationals lijken niet te beseffen dat 'politics as usual' volstrekt onvoldoende is. En dus willen we met openlijk aangekondigde burgerlijke ongehoorzaamheidsacties de zaak op scherp zetten. Als regeringen en multinationals niet ingrijpen is het aan ons om dat te doen.

Alleen: om dat effectief te kunnen doen willen we dergelijke acties uit het frame van 'linksradicale herrieschoppers' halen. We willen die acties normaliseren en acceptabel maken. En willen we effectief zijn, dan moeten we ervoor zorgen dat deze acties groeien en er duizenden mensen gaan meedoen. Voor ons was Code Rood maar een eerste stap.

En we willen dat in het kader zetten van een eerlijke transitie. Onze tegenstanders zijn niet de arbeiders op die kolenoverslag maar hun bazen. Als wij erin slagen de kolenoverslag te sluiten, dan hebben we ook een verantwoordelijkheid om mee te knokken voor alternatieve werkgelegenheid en een goed sociaal plan. Om dat allemaal te kunnen bereiken komen we er niet met de standaard actiemethodes en het kleine groepje mensen dat zich daartoe aangetrokken voelt. Er is iets totaal nieuws nodig.

Massaal burgerlijk ongehoorzaam

Voor veel mensen is meedoen aan een wetsovertredende actie niet vanzelfsprekend en een enorme drempel. Waarom lukt het Ende Gelände en Code Rood om heel veel mensen mee te laten doen aan een bezetting? Dat is naar mijn mening geen toeval en omdat klimaat 'in' is. Het was een succesvolle strategie die dit mogelijk maakt.

De eerste stap hierin is de serie actietrainingen die gegeven zijn en waar mensen de kans krijgen om uit te proberen of meedoen aan de actie iets voor ze is – of niet. En hoe je – als je meedoet – dat zo veilig mogelijk kan doen. Dat maakt het voor heel veel mensen die nog nooit aan een actie hebben meegedaan makkelijk om een eerste stap te maken. En om zich te organiseren in een affiniteitsgroep.

Code Rood was geen toevalstreffer maar het resultaat van een paar jaar lang praten, ontmoetingen en samenwerking tussen groepen mensen uit heel verschillende netwerken

De actie zelf was ook erg gericht op de-escalatie. Ja, we gingen een kolenoverslag een dag stilleggen en de wet overtreden. Alleen binnen dat kader is er veel de-escalatie mogelijk. Door witte pakken aan te hebben, de actie openlijk aan te kondigen, rustig, beheerst maar vastbesloten het terrein op te gaan.

Daarnaast werd er op de actieconferenties een 'actieconsensus' afgesproken: wat willen we tijdens de actie wel en niet doen als collectief. Die actieconsensus was publiek en was te vinden op websites en informatieavonden. Dat geeft veel mensen het vertrouwen dat ze weten welk risico ze nemen en wat ze kunnen verwachten. We benadrukten dat het aan een affiniteitsgroep was om te besluiten waar in de actie je mee deed en welk risico je als groep aan wilde gaan en dat er heel veel hulp nodig was buiten de actie zelf om de actie mogelijk te maken.

Daarnaast was het een zorgvuldig opgebouwd imago. Met taalgebruik dat acties als deze uit het activistische subcultuurtje haalt, door online mensen te laten vertellen waarom ze aan de actie mee gaan doen en ons niet af te laten leiden door repressie.

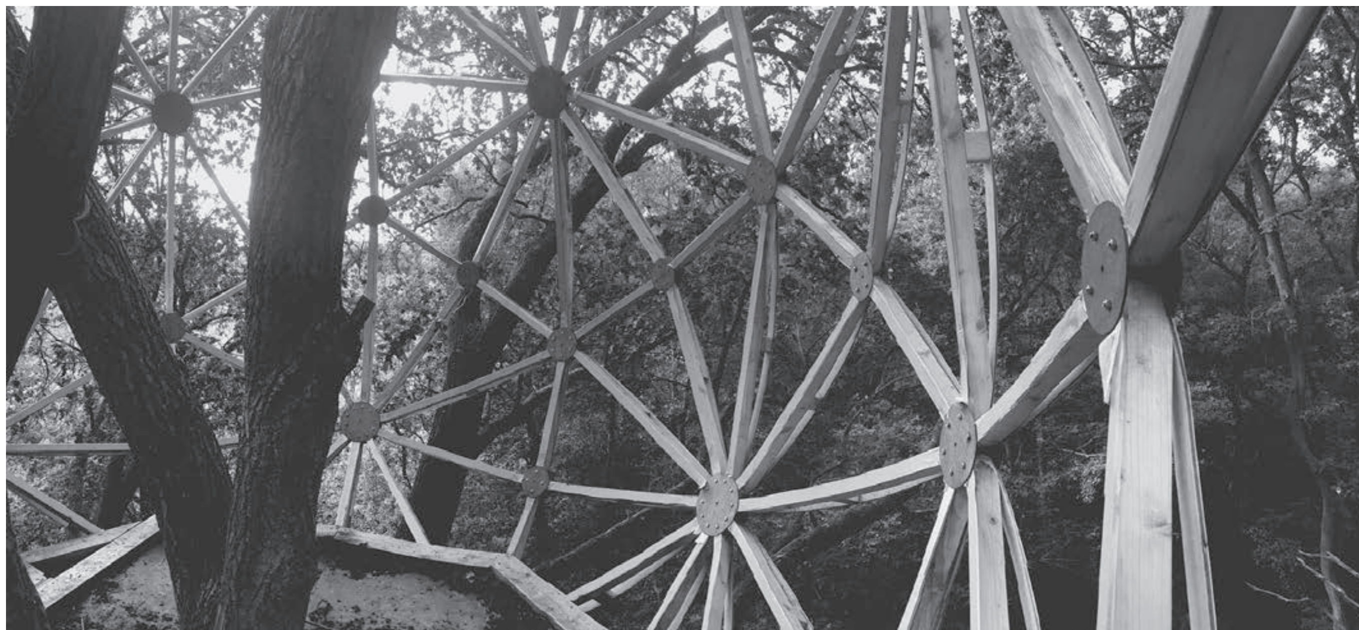
En door te bouwen aan een heel erg brede coalitie van mensen. Code Rood was geen toevalstreffer maar het resultaat van een paar jaar lang praten, ontmoetingen en samenwerking tussen groepen mensen uit heel verschillende netwerken. Van GroenFronters en krakers, tot NGO-staffers en studenten. Die diversiteit is een kracht, maar betekent ook voortdurend spanningen, miscommunicatie en een botsing van subculturen. En dat ging alleen maar goed door tijd te nemen, bijeenkomsten goed te faciliteren en vertrouwen te bouwen. Het betekent ook dat al die groepen (ja, ook de anarchisten) de bereidheid moeten hebben die diversiteit te respecteren, hun stempel niet op de coalitie te drukken of te denken dat hun eigen politieke strategie en manier van werken de enige weg is.

Code Rood is in Nederland een eerste stap. Er gaan weer nieuwe actietrainingen en actieconferenties georganiseerd worden. Uiteraard gingen er ook bepaalde dingen niet goed. We willen daarvan leren en deze in de toekomst beter doen. En uiteraard zullen onze tegenstanders nieuwe manieren verzinnen om dit soort acties onschadelijk te maken. We zullen moeten blijven innoveren.

door Peter Polder

Meer info

Zie code-rood.org voor een uitgebreid verslag en foto's en video's.

Een boomhut als kunstwerk

GroenFront! Schinveld in actie

Na een half jaartje broedseizoen gaat GroenFront! (GF!) Schinveld weer van start. Wonder boven wonder is de boomhut blijven hangen en kunnen we rustig verder waar we gebleven waren. En waar waren we gebleven? Eerst maar eens een introductie.

Op 4 december vorig jaar is een groepje activisten, buurtbewoners en kunstenaars begonnen met de bouw van een 3Dome; een bolvormig kunstwerk/boomhutachtig ding in Schinveld. Dit was exact elf jaar nadat GF! op deze plaats een bosbezetting startte tegen de kap van het bos voor de naastgelegen NAVO-basis Geilenkirchen, waarvandaan de AWACS vliegen.

De 3Dome is denk ik in de eerste plaats een experiment om te kijken of en hoe kunst een rol kan spelen in activisme. Daar zijn diverse voorbeelden van waar we inspiratie uit hebben gehaald, maar met de 3Dome proberen we dat allemaal toch weer net even anders te doen. In dit artikel probeer ik de zoektocht naar boodschap en vorm te belichten.

We proberen vragen op te roepen, hoop en inspiratie te bieden

Voor ik verder ga, moet ik eerst wel even benadrukken dat ik niet de kunstenaar ben die de 3Dome verzonnen heeft. Dat is Yacintha.* Zij heeft de 3Dome als project in 2010 op de kunstacademie gemaakt. Conceptueel hebben we wel samengewerkt, maar mijn rol was meer om te kijken of en hoe de verzonnen vormen gebouwd konden worden, met oneindige rekensommetjes om alles passend te krijgen. Waar ik in dit stuk dus een uitleg geef aan de betekenis of intenties van de kunstenaar, is dat mijn interpretatie en waarschijnlijk het resultaat van mijn op hol geslagen fantasie.

Kunst en esthetiek komen in allerlei vormen voor in de actiebeweging: posters, flyers, folders, spandoeken, vlaggen, soms sculpturen of theater tijdens protesten. In die voorbeelden heeft het vooral een ondersteunende rol. Een meer zelfstandige rol is te vinden in allerhande creatieve actievormen: adbusting, clownen, the Yes Men, Climate Games. Hoewel we veel inspiratie halen uit al dit soort toepassingen proberen we met de 3Dome toch weer net even iets anders.

Het doel van de 3Dome is iets in beweging te zetten. Er is niet een van te voren vastgesteld doel waar dat dan heen moet gaan of in welke richting er bewogen moet worden. We proberen geen boodschap over te dragen, geen antwoorden te geven, geen oplossingen te bieden. Antwoorden of oplossingen hebben we niet, daar is de realiteit te complex voor. Wie antwoorden wil moet lekker op zondag in de kerk gaan zitten luisteren. We proberen vragen op te roepen, hoop en inspiratie te bieden.

Ik heb wel gemerkt dat dit veel te abstract is. Als een politicus of journalist bijvoorbeeld een vrij elementaire vraag stelt als ‘Wat is het?’ of ‘Waar is het voor?’ en het antwoord is ‘Ik heb geen idee’, dan staan ze je redelijk perplex aan te kijken. Ook voor activisten is dit nogal een ongebruikelijke aanpak. Meestal hebben we een strak gedefinieerd doel, een strategie daar naartoe en als we even kans zien een sluitende analyse van en oplossing voor de wereldproblematiek. ‘Geen idee’ komt niet in ons woordenboek voor.

Oké, de 3Dome gaat dus uit van een wereld die te complex is voor antwoorden. In een wereld waar alleen de harde cijfers en statistieken gelden onderstreept de 3Dome juist de twijfels, de dilemma’s en de contradicties waar iedere wereldverbeteraar dagelijks tegenaan loopt.

De eerste contradictie ontstaat al bij de esthetiek. Hoe kun je een boom, één van de mooiste dingen op aarde, nog mooier maken? Dat is vanzelfsprekend onmogelijk. Ik denk dat er juist een contrast gezocht wordt. Een contrast tussen de organische vormen van een boom en de door keiharde cijfers gedicteerde geometrie

van de 3Dome. Dat symboliseert dan misschien weer het contrast tussen de natuurlijke en de geïndustrialiseerde wereld. Ondanks dit contrast ontstaat er toch ook weer een balans. De boom is er niet mooier op geworden, maar het is ook niet spuuglelijk. Biedt dat hoop? Zou de geïndustrialiseerde wereld toch met de natuurlijke wereld in balans gebracht kunnen worden? Als dat kan, laat de 3Dome zien dat het ongelooflijk veel werk is. Een bolletje is misschien mooi, maar om te bouwen hopeloos onpraktisch. Misschien vertelt de 3Dome wel dat als we ons leven meer in balans willen brengen met onze leefomgeving, we al onze waarden, bijvoorbeeld wat wij 'handig' vinden, moeten loslaten.

En dan verschijnt er een bolvormig kunstwerk/ boomhutachtig ding en niemand weet er mee om te gaan

Een volgende contradictie ontstaat bij materiaal. Hoe wil ik een boom redden met een object gemaakt van dode boom? Daar is geen antwoord op. Misschien is hout uit een lokaal duurzaam onderhouden hakhoutbos de meest duurzame keuze, maar het is onherroepelijk een milieubelasting. En zo zijn al onze dagelijkse keuzen onherroepelijk een onaanvaardbare belasting voor mens en milieu. Het eten dat we eten, de kleding die we dragen, het huis, de verwarming, stroom, vervoer, het zijn dilemma's waar iedere milieuactivist dagelijks mee worstelt. Met de keuze voor hout wordt juist dat dilemma geaccentueerd en dit soort discussie opgeroepen.

Tot slot de plaats. Een boom in Schinveld, precies op de rand waar elf, of inmiddels bijna twaalf, jaar geleden de kap eindigde. Deze plaats heeft een enorme dynamiek, is een knooppunt waar allerlei thema's samen komen. Vanuit het oogpunt van een kunstproject bekeken, schept dit enorme mogelijkheden. Een cluster van verwachtingen, belangen, feiten, spanningen en invloeden waarmee gespeeld kan worden. Om een voorbeeldje te noemen: toen we op 4 december 2016 aan de 3Dome begonnen te bouwen was het enige bekende feit 'iets in een boom'. De onvermijdelijke gevolgtrekking was; iets in de boom? ⍰ dus boomhut ⍰ dus GroenFront! ⍰ dus bosbezetting ⍰ dus kap. De volgende dag stonden de lokale kranten bomvol met verhalen over de dreigende nieuwe bomenkap in Schinveld en de uitkijkpost die GroenFront! had gebouwd om dat te voorkomen. Dit terwijl het toen al weer ruim een half jaar geleden was dat Defensie heel voorzichtig richting nieuwe kap gewezen had.

Ik zie Schinveld als een soort microkosmos die symbool staat voor de verhouding waarin veel mensen tot hun leefomgeving staan. Aan de ene kant de NAVO als gewapende arm waarmee wij met meedogenloos geweld onze wil aan de wereld opleggen, met de overlast, de vervuiling, de vernietiging en de gezondheidsschade. Aan de andere kant de menselijke en natuurlijke behoeften die totaal worden vernietigd. Vervolgens ook de totale onwil, of het absolute onvermogen, van zowel politieke als rechtelijke instituten om die behoeften te beschermen. En dan verschijnt er een bolvormig kunstwerk/boomhutachtig ding en niemand weet er mee om te gaan. Niemand weet het onvoorstelbare onrecht recht te lullen. De NAVO en/of Ministerie van Defensie weet zich geen houding aan te meten. Zij zijn totaal niet gewend aan een tegenstander die ze niet dood mogen maken.

En zo gaan we dus het komend half jaar verder. De bolvorm, de geometrie, is vorig jaar afgekomen. Heel grappig was dat tot die tijd iedereen een beetje ongelovig reageerde als we vertelden dat het een kunstwerk is. Op het moment dat de vorm af was, sloeg dat helemaal om: 'hé joh, dat ding is gewoon best mooi, écht kunst'. Toen werd het nog even spannend. Defensie, de eigenaar van het bos, dreigde de boel te ontruimen en te slopen. Uiteindelijk zijn ze afgedropen, maar veilig is het nooit. Ik heb ook het idee dat best veel mensen de 3Dome bezocht hebben de afgelopen maanden. Het lijkt in recreatieroutes te zijn opgenomen. De komende maanden gaan we zo gezegd de bol vullen. Eerst deze maar eens wind- en waterdicht proberen te maken, dan een interieurtje. Ook dat gaat weer een buitengewoon onpraktisch gefrummel worden; bolle muren waar takken doorheen komen, en dan nog ergens een zitplaats proberen te maken? En ondertussen Defensie blijven treiteren. Gaan ze ons op een gegeven moment vervelend genoeg vinden of kunnen we lekker onze gang blijven gaan?

Iedereen is van harte welkom om te helpen of te spelen, een beetje het boomklimmen te oefenen of om tussen de acties door een bétje tot rust te komen en inspiratie op te doen.

Met strijdbare groet uit de Schinveldse bossen.

door Rogier

Noot

* Zie yacintha.org

Meer info

Voor de locatie zie: gfschinveld.nl of facebook.com/gfschinveld. Ook financiële steun is van harte welkom, kunst kost best wat geld en we hebben nog een aardig gat in de begroting. Doneren kan via stichting NVDA te Utrecht o.v.v. Gfschinveld op IBAN NL65TRIO0198013795.

Een anarchistisch vrijwilligersleger in Rojava

Interview met de strijdkrachten van de internationale revolutionaire volksguerrilla IRPGF

In Rojava is het eerste anarchistische bataljon gelanceerd, samen met een oproep aan revolutionaire anarchisten uit de hele wereld om zich bij hen aan te sluiten. Rojava Solidarity uit New York (RS-NYC) hield een interview met leden van de Internationale Revolutionaire Volksguerrilla (International Revolutionary People's Guerrilla Forces (IRPGF)) over hoe zij zijn begonnen, hoe zij het revolutionaire leven hebben ervaren en over de mogelijkheden voor anarchisten wanneer een autonome regio de beweging zou ondersteunen.

Wat deed jullie besluiten naar Rojava te gaan?

We besloten naar Rojava te komen om de voortgaande sociale revolutie te verdedigen die zich hier en in de omliggende regio heeft ontplooid. We wilden de revolutie niet alleen met woorden en met solidariteitsmanifestaties ondersteunen, maar ook met onze fysieke aanwezigheid en met ons leven. De primaire focus van de revolutie op vrouwenbevrijding en ecologie zijn van levensbelang voor iedere bevrijdende revolutie. Daarom is het iets dat we niet alleen ondersteunen en verdedigen maar ook willen verbreiden. Bovendien wilden we zoveel mogelijk leren over de tactiek en de praktijk van de verschillende militante APO'isten (volgers van Öcalan) en de communistische partijen en in de revolutie ook plaats creëren voor anarchistische militanten.

Hoe zien jullie je rol in Rojava? En is de rol van de leden veranderd tijdens jullie deelname in de periode van de aankomst tot de vorming van dit collectief?

Onze rol in Rojava is ten eerste en vooral het succes van de revolutie op zowel sociaal als militair niveau te helpen verdedigen en veilig te stellen. Vervolgens betekent onze rol ook dat we de anarchistische beginselen en theorie verbreiden door voorlichtingsprogramma's en uitwisseling met plaatselijke communes en collectieven. Wij zien hier in Rojava onszelf als een fundamenteel deel van het project van het democratisch confederalisme en we voeren elke taak uit die noodzakelijk is om de revolutionaire doelstellingen van het project te bereiken. Kwamen we allemaal hier met deze idealen en principes, hoe langer we hier zijn gebleven hoe meer we hebben gezien en begrepen hoe rijk en complex de revolutie en de mensen zijn, niet alleen in analytische zin, maar ook in emotionele zin. Hier hebben we bijvoorbeeld een nieuw begrip van kameraadschap gevonden dat in een individualistische maatschappij nooit tot ontwikkeling zou zijn gekomen. Dit heeft ertoe geleid dat ons begrip van de revolutie veel genuanceerder is geworden en veel verder gaat dan elke poging om vanuit je luie stoel op een afstand revolutionaire kritiek uit te oefenen.

Wat zijn de karakteristieken en de praktijken die jullie in Rojava hebben ontdekt en die voor jullie als voorbeeld van de revolutie kunnen dienen?

Een van de voornaamste karakteristieken en praktijken die als voorbeeld van de revolutie en zijn idealen kunnen dienen is de *tekmil*. Dat is de term voor de revolutionaire praktijk van kritiek en zelfkritiek die in de PKK door Öcalan is toegepast en nu wordt gebruikt in revolutionaire instellingen op zowel sociaal als militair niveau. De *tekmil* wordt voor verschillende doeleinden gebruikt om er zeker

van te zijn dat de mensen zichzelf en hun betrekkingen met de mensen om hen heen voortdurend verbeteren, als een middel om verschillen en spanningen op een gezonde en effectieve manier op te lossen, om de doelstellingen van een gedeelde revolutionaire horizon aan het front van de strijd in het vizier te houden en om hiërarchische verhoudingen buiten de vorming van autonome groepen te houden. Andere belangrijke karakteristieken zijn het collectieve leven, *empowerment* en de defensie van en door vrouwen, godsdienstig en etnisch pluralisme, het streven naar overbrugging van etnische conflicten (verzoening) en dat politiek voor velen een integraal deel van het leven is. Al deze karakteristieken hebben samen ertoe geleid dat een heterogene populatie van menselijke wezens zich niet alleen heeft bevrijd en verdedigd, maar ook waakzaam is en ernaar streeft dat ze conflicten oplost die haar eigen solidariteit bedreigen. Deze vorm van voortdurende strijd om de vrijmaking van iedereen te bevorderen is voor ons wat het betekent revolutionair te zijn.

Hoe zien jullie de revolutie van Rojava met betrekking tot de anarchistische strijd over heel de wereld?

De revolutie van Rojava is zoals de revolutie in Chiapas in de jaren negentig: de oorspronkelijke bevolking die niet alleen in opstand tegen kolonialisten en imperialisten is gekomen, maar die ook het kapitalisme en de natiestaat probeert te overstijgen. De revolutie van Rojava en haar beginselen zijn in lijn met die van het anarchisme en geven hoop aan andere inheemse gemeenschappen over de hele wereld die ook in strijd zijn tegen deze onderdrukking en voor hun bevrijding. Bijvoorbeeld Sehid Kawa Amed, een Native American en een activist bij NoDAPL (de organisatie van Lakota’s die zich verzetten tegen Trumps oliepijpleidingen in hun gebied – J.B.), die naar Rojava was afgereisd om zijn solidariteit te tonen met de revolutie en uiteindelijk zijn leven voor de zaak te geven. Juist mensen als hij laten zien hoe de strijd van inheemsen en anarchisten over de hele wereld met elkaar verbonden is en ons de inspiratie en de vastbeslotenheid geeft om de strijd levend te houden.

Op de lange termijn hopen we een netwerk van gewapende anarchisten over de hele wereld op te richten

Wat zijn verder de doelstellingen van jullie organisatie?

Naast het ondersteunen en verdedigen van de revolutie in Rojava streven wij ernaar de zaak van het anarchisme over de hele wereld vooruit te helpen en tot aan de wereldrevolutie door te gaan met de gewapende strijd. Intussen proberen we in de regio een trainingsbasis specifiek voor anarchisten op te richten zodat ze hier kunnen komen om te oefenen, en de revolutie voor te bereiden voor zowel hier als op het thuisfront. Wij hopen dat deze basis zal dienen als een collectieve ruimte, waar anarchisten een veelheid aan revolutionaire vaardigheden kunnen komen leren, van sociale actie tot en met guerrilla. Daarbij streven we met de oprichting van de groep ernaar meer anarchisten te inspireren om naar de regio te komen en blijk te geven van fysieke solidariteit met de revolutie. Voor de anarchisten die om redenen die buiten hun macht liggen niet in staat zijn te komen hopen wij dat zij ons en de revolutionaire bewegingen over de hele wereld nog steeds kunnen steunen met plaatselijke solidariteit, acties en andere creatieve middelen.

Wat zouden de ideale uitkomsten zijn voor de IRGPF?

Allereerst zou dat het succes zijn van de revolutie in Rojava, de verspreiding van de anarchistische revolutie en de opstand in elke buurt, waar dan ook ter wereld. Met daarbij een anarchistische basis die dienst kan doen als een centrum voor revolutionair leven en trainen voor de voorziene toekomst zou ook ideaal zijn. Tot ziens in Rojava!

Hoe kwamen jullie tot het besluit deze groep op te richten?

Tijdens de Spaanse Burgeroorlog reisden tienduizenden internationale vrijwilligers en revolutionairen vanuit zelfs China naar Spanje om hun solidariteit kenbaar te maken en hun leven te geven voor een revolutie die helaas geen succes bleek te zijn. Nu, tijdens de Syrische Burgeroorlog, zijn er minder dan duizend internationale revolutionairen gekomen om de sociale revolutie die nu in Rojava plaatsvindt te steunen en te verdedigen. We vroegen ons af hoe het mogelijk was dat er in een tijd van internet, luchtvaart, en een dus sterk met elkaar verbonden wereld, zo’n gebrek aan substantiële internationale solidariteit zou zijn? We hebben kritiek gehoord van mensen die een lippendienst hebben bewezen aan de Spaanse Burgeroorlog, maar die toch de mensen die naar Rojava zijn afgereisd in een kwaad daglicht proberen te stellen met termen als avonturiers, imperialisten, racisten en dergelijke. Maar juist degenen die zulke kritiek uiten en hun fysieke solidariteit niet hier in Rojava laten zien zijn de werkelijke racisten, islamofoben en imperialisten. In plaats van hun comfort, hun voorrechten en ambachtelijk bier op het spel te zetten blijven zij op hun kussens zitten en genieten zij van het materiële comfort dat hen wordt geleverd door de imperialistische en koloniale machten die in deze streek de fascistische monsters in het leven hebben geroepen. Daarom kwamen we tot het besluit deze groep te vormen, om het vacuüm te vullen dat werd gecreëerd door de anarchisten die hier nog niet waren.

Zijn er nog bijzondere taferelen of anekdotes die jullie indrukken van of betrokkenheid bij het revolutionaire project in Rojava hebben versterkt?

Een van de meest levendige schouwspelen vond plaats toen een van onze kameraden bij een familie verbleef en een vrouw daarvan onze kameraad begon te vertellen over haar ervaring bij de scholing en haar aansluiting bij de Mala Jin (sociale vrouwengroepen die zich verbinden in radicale strijd). Zij vertelde hoe dat haar leven veranderde, hoe ze in staat was haar visie op haarzelf als een menselijk wezen revolutionair te maken, en hoe een wereld van

mogelijkheden voor haar was open gegaan. Terwijl zij dit ter sprake bracht waren haar ogen iets dat onze kameraad nooit zal vergeten. Nog steeds bemerkt onze kameraad hoe je meestal in het dagelijkse leven de revolutionaire geest ervaart en dat deze momenten van werkelijke bevrijding niet komen van de instituties die zijn opgezet maar van de culturele veranderingen die er hebben plaats gevonden en die bijna onmogelijk met woorden te bevatten zijn.

De ervaring van het communale leven is een wezenlijk deel van het bestaan in Rojava

Een andere gebeurtenis vond plaats op de avond voor Newroz (Koerdisch nieuwjaar in de lente). Gedurende de nacht waren de straten in de stad vol vuren, gewoonlijk van in brand gestoken autobanden. De mensen waren eromheen verzameld, ze jubelden, zongen en dansten. Dit was de dag die tientallen jaren lang was onderdrukt en voor Koerden in Syrië en Turkije verboden was. Nu werd zij openlijk gevierd als een dag van culturele expressie en bevrijding. met grote vreugde en veel opwinding. Terwijl we in de stad rondreden in onze pick-up truck, zwaaiend met onze armen, juichend en we zo nu en dan met onze kameraden onze AK-geweren leegschoten, verscheen er een groot konvooi van autobussen. Zij waren volgepakt met mensen die uit de ramen hingen en zelfs op het dak zwaaiden met vlaggen, zongen en riepen. Enkele waren met hun wapens lichtspoormunitie aan het afschieten omdat er voor de feestelijkheden geen vuurwerk was. Wij namen snel een plekje in het konvooi en reden door de stad, met urenlang getoeter. We zwaaiden naar de mensen die op de straten bijeengekomen waren of uitkeken vanaf hun balkons of uit hun ramen en luid hun revolutionaire muziek lieten horen. In de avond belandden we bij een groot vuur met veel jonge kinderen die hand in hand op en neer sprongen en daarbij zongen en dansten. Vlak voor het vuur was een groep jonge meisjes van allerlei leeftijden die hun handen hoog hieven als teken van overwinning, op en neer sprongen en riepen 'Jin, Jiyan, Azadî!' (Vrouwen, Leven, Vrijheid!). Enkele van onze kameraden werden emotioneel toen de meisjes zoveel vreugde en vrijheid uitschreeuwden. Een kameraad keek naar ons en zei dat zelfs als de revolutie zou worden verslagen dit niet tevergeefs zou zijn, want hier had de revolutie gewonnen.

[...]

Wat zien jullie als de grootste bedreiging van de revolutie?

De grootste bedreiging van de revolutie komt van diverse fronten: contrarevolutionaire strijdkrachten, imperialistische legers en/of koloniale legers van onder andere Turkije, de VS, Assad, Rusland, Iran, en Barzani's KDP/ENKS. Daarnaast godsdienstig/etnisch sektarisme en een liberale, op een staat gerichte uitkomst van de revolutie. Als individuele anarchisten en als collectief onder de naam IRPGF zullen we deze dreigingen doen keren en, als zij de revolutie een slag willen toebrengen, al het mogelijke doen om hun vernietiging te bewerkstelligen. Voor elke anarchist die geïnteresseerd is om mee te doen met de IRPGF is dit een vereiste.

Wat is de verhouding tussen IRGPF en het internationale strijdperk?

Van Chili tot Griekenland zijn er anarchistische groepen opgestaan die gehoor hebben gegeven aan de oproep tot gewapende strijd. In andere gebieden waar gewapende strijd nog niet mogelijk is hebben anarchisten waar niemand anders dat deed op een creatieve manier infrastructuren en projecten tot ontwikkeling gebracht die werkelijk sociale problemen aanpakken. Wij zien onszelf als een deel van deze grotere anarchistische bewegingen en we breiden onze steun en solidariteit uit naar de anarchisten die momenteel zowel binnen als buiten de grenzen van de staat strijden. Wij eren en prijzen ook de dappere anarchisten over de hele wereld die hun leven hebben gegeven tegen de onderdrukking in al zijn vormen. Op de lange termijn hopen we een netwerk op te richten van gewapende anarchisten over de hele wereld die gezamenlijk kunnen strijden tegen het kapitalisme en de staat.

Heeft jullie komst naar Rojava jullie visie op de aard van de anarchistische strijd veranderd?

Anarchistische strijd zonder praktijk is geen strijd. Daarom hebben we met een eendrachtig begrip van de theorie en de praktijk die voor de revolutie nodig is gezien hoe het opnemen van de wapens de strijd verandert en onze relatie daarmee en tot elkaar. Het ernstige gebrek aan internationale anarchistische steun is zowel beschamend als kenmerkend voor een groter probleem binnen de anarchistische beweging – de onwil om werkelijk je leven in de linies van de strijd te zetten. Daarom is, bezijden het zelfbedrog, de begoocheling en de zelfgenoegzaamheid van anarchistische politiek, de kern van de strijd dat je om de wereld te veranderen bereid moet zijn je leven te riskeren, je comfort en je privileges. Wat dit met zich meebrengt is uiteraard afhankelijk van de omgeving waarin je aan het organiseren bent. Bijvoorbeeld, als mensen in je omgeving te maken krijgen met zware aanvallen van de immigratiedienst, ga deze saboteren met alle mogelijke middelen. Of als er door rechtse extremisten moskeeën worden aangevallen, vorm groepen om te helpen dit soort aanvallen te voorkomen en de fascisten uit dat gebied te verdrijven. Neem een geweer als dat nodig is. Ga voor een geweerloop staan als dat nodig is. Als je niet bereid bent om dat te doen, dan kun je je naar onze mening geen revolutionair noemen.

Wat voor vaardigheden en praktijken zou je anarchistische revolutionairen willen aanbevelen om ze in de strijd voort te helpen?

Gezien het feit dat de revolutie zowel sociale als militaire aspecten zal bevatten, stellen we voor dat, wil je de strijd adequaat en voortvarender voorbereiden, de mensen in communes moeten leren leven en de vaardigheid moeten leren gewapende strijd te voeren. Dat is exact de reden waarom wij het als noodzakelijk zien dat we voor anarchisten in dit gebied een basis scheppen om naartoe te reizen en precies dat te doen.

Er zijn juist nu over de hele wereld veel groepen die hopen dat zij de praktijken van de revolutie in Rojava naar hun thuisland kunnen overbrengen. Wat voor raad zouden jullie deze groepen willen geven?

Ten eerste raad ik hen aan zich bewust te zijn van de plaatselijke omstandigheden en specifieke programma's te ontwikkelen – specifiek niet alleen voor de actuele maar ook de historische plaatselijke omstandigheden. Ten tweede, wil je de opgelegde vervreemding van zowel Staat als Kapitaal overwinnen, dan is het belangrijk een manier te vinden om met elkaar methoden van tijdsbesteding te ontwikkelen die waarachtig revolutionaire verhoudingen scheppen en in stand houden. De ervaring van het communale leven is een wezenlijk deel van het bestaan in Rojava en een sleutelfactor voor de vaardigheid van de mensen tot voortdurende opstand, om elkaar te verdedigen wanneer het nodig is. De mensen zorgen hier voor degenen om hen heen in een diepere betekenis dan het kapitalistische concept van dienst en wederdienst. Om in westerse maatschappijen dit gevoel voor gemeenschappelijkheid opnieuw tot leven te roepen zullen we eerst onszelf en onze betrekkingen met elkaar revolutionair moeten maken. Je ontboezemingen op sociale media moeten worden gewist. Weg met ego's en eigenroem zonder grondslag. Deze opstellingen hebben niets uitgericht maar de beweging alleen maar laten stagneren. Breng jezelf terug naar het niveau van de mensen om je heen, begin de beweging en de strijd te zien als meer dan iets waarmee je je zelfrespect kunt opkrikken. Zolang dat nog niet is gebeurd zal de revolutie niet mogelijk zijn. Dus besteed je tijd met elkaar. Als je in het gedrag van je kameraden problemen ziet, spreek ze dan aan als groep die streeft naar elkaars verbetering als revolutionaire mensen, en zet ze niet publiekelijk voor schut op Facebook. Schep groepen die het mensen mogelijk maakt om in plaats van de staat elkaar weer te vertrouwen. Leer je buren en hun problemen kennen. Zie jezelf niet als beter of als uitzondering op de rest van de mensen, want een werkelijke revolutie moet vanuit het volk oprijzen. Organiseer buurtvergaderingen, die ervoor zorgen dat er projecten worden ontwikkeld voor plaatselijke behoeften en stel je leven voor anderen in de waagschaal. Ontwikkel gedecentraliseerde verdedigingsmilities die met de staat en zijn lakeien (agenten, neonazi's et cetera) de oorlog kunnen aangaan. Kortom, in het Westen is dit de tijd waarin het anarchisme kan slagen of volledig mislukken en de weg die het op zal gaan ligt volledig in onze handen.

Wat zijn de beste manieren voor de mensen thuis om zich bij jullie missie aan te sluiten en jullie werk te ondersteunen?

Natuurlijk zou de beste manier voor anarchisten om zich bij onze missie en ons werk aan te sluiten zijn om naar naar Rojava te komen en zich direct bij onze strijd aan te sluiten. Maar we zijn er ons wel bewust van dat dit niet voor iedereen mogelijk is en we begrijpen dat er wegen nodig zijn om ons van ver te steunen. Een eenvoudige maar uiterst belangrijke manier om dat te doen zou zijn: het oprichten of je aansluiten bij een plaatselijke solidariteitsgroep voor Rojava en te helpen met het inzamelen voor militaire en medische hulpgoederen. Bloedverlies is hier doodsoorzaak nummer één en aan bloedstollende middelen zoals Celox hebben we helaas een tekort. Dat en het overal verspreiden van het bewustzijn dat er een revolutie gaande is en dat anarchisten daaraan meedoen zou ons veel helpen. En natuurlijk: doorgaan met het bevorderen van de anarchistische beweging in je eigen buurten en overal waar je bent schouder aan schouder meevechten met de onderdrukten zal ook de allesomvattende missie en het werk van het anarchisme voorthelpen.

door Rojava Solidarity New York

vertaling: Jan Bervoets

Meer info

Dit artikel verscheen eerder op itsgoingdown.org.

Migratiestrijd

Eerste zondag van elke maand – solidariteitsdemonstratie Detentiecentrum Rotterdam
Occupy Rotterdam houdt elke eerste zondag van de maand een demonstratie in solidariteit met de vluchtelingen die opgesloten zitten in het detentiecentrum op Rotterdam-The Hague Airport.

Zondag 9 april – Wij Zijn Hier-groep kraakt in Amsterdam-Zuidoost
Een groep van ongeveer twintig Somalische vluchtelingen, behorende bij de Wij Zijn Hier-groep, kraakt een aantal woningen aan de Florijn in Amsterdam-Zuidoost. Bij voortdurend gebrek aan goede opvang door de gemeente Amsterdam, wonen de mensen van Wij Zijn Hier, na eerder verblijf in een aantal grotere panden, inmiddels in groepjes verspreid over diverse locaties in Amsterdam en omgeving. De gemeente wil al snel tot ontruiming overgaan, maar de rechtbank gunt de groep in een uitspraak eind mei iets meer tijd. Ze mogen tot 3 juli, het einde van de Ramadan, blijven.

Dinsdag 11 april – demonstratie tegen EU migratiebeheersing en geweld in Soedan
In Den Haag demonstreren enkele tientallen mensen ervoor om dictator Al-Bashir van Soedan voor het Internationaal Strafhof te brengen. De demonstratie, georganiseerd door de Darfur Union en Doorbraak, keert zich ook tegen het Europese vluchtelingenbeleid, met name tegen de samenwerking met Soedan om vluchtelingen al onderweg richting Europa te stoppen. De demonstratie loopt van het Plein voor de Tweede Kamer naar het Internationaal Strafhof in Scheveningen.

Maandag 17 april – Wij Zijn Hier-groep kraakt in Diemen
Een groep van vluchtelingencollectief Wij Zijn Hier kraakt een pand op een bedrijventerrein in Diemen. De ongeveer vijftig vluchtelingen die het pand betrekken komen uit een nabijgelegen pand, dat in overleg met de eigenaar voor 20 april verlaten zou worden.

Donderdag 4 mei – 'Refugees Welcome'-vlag bij Dodenherdenking Dam
Het plan om tijdens de Nationale Dodenherdenking op de Dam elders in Amsterdam een herdenking te houden voor omgekomen vluchtelingen wordt, na negatieve reacties en dreigementen, afgelast. Tijdens de twee minuten stilte op de Dam houden vier vrouwen een 'Refugees Welcome'-vlag omhoog. Na afloop worden de vier, wegens het niet willen tonen van hun identiteitsbewijs, aangehouden en een dag vastgezet.

Maandag 15 mei – protest tegen deportatie naar Soedan
Wanneer één van de vluchtelingen van Wij Zijn Hier naar Soedan gedeporteerd dreigt te worden, wordt een demonstratie bij het Ministerie van Justitie, waar ook de Dienst Terugkeer en Vertrek gehuisvest is, gehouden. Daarnaast wordt opgeroepen protest aan te tekenen bij KLM en Kenya Airways, die de vluchteling zouden vervoeren. Organisaties van Soedanezen in Nederland schrijven een brief aan de IND, waarin zij wijzen op de situatie in Soedan en het gevaar dat gedeporteerde vluchtelingen lopen. Uiteindelijk wordt de deportatie op het laatste moment geannuleerd.

Zondag 28 mei – Wij Zijn Hier-groep kraakt in Amsterdam-Zuidoost
Een groep van ongeveer 25 Swahili vluchtelingen, onderdeel van Wij Zijn Hier, betrekt een pand aan de Haardstee in Amsterdam-Zuidoost. Zij wijzen er wederom op dat de nachtopvang van de gemeente Amsterdam ontoereikend en denigrerend is. In de vijf jaar sinds Wij Zijn Hier begon met actievoeren hebben zo'n tachtig personen van de groep alsnog een verblijfsvergunning gekregen.

Zondag 11 juni – herdenking omgekomen vluchtelingen in Amsterdam
Enkele tientallen mensen nemen deel aan een door 4Freedom of Movement georganiseerde herdenking voor de mensen die tijdens hun vlucht naar Europa zijn omgekomen. Terwijl enkele mensen liggend onder lakens de veelal in de Middellandse Zee verdronken vluchtelingen symboliseren, lezen een paar vluchtelingen een klein deel van de lange lijst met namen van omgekomen vluchtelingen voor. Verder zijn er spandoeken en worden flyers uitgedeeld.

Zondag 2 juli – Hongerstaking homoseksuele vluchteling uit Oekraïne
Illya, een homoseksuele vluchteling uit Oekraïne, die vastzit in detentiecentrum Kamp Zeist, gaat in hongerstaking. Staatssecretaris Dijkhoff besloot eerder weer LHBT-vluchtelingen naar Oekraïne te gaan deporteren, ondanks de voortdurende slechte situatie voor hen in dat land, waar geweld tegen LHBT-mensen juist toeneemt. LGBT Asylum Support ondersteunt de vluchteling en vraagt met een petitie aandacht voor hem, en mensen in soortgelijke situaties. Een aantal gevestigde LHBT-organisaties en evenementen laten het beschamend afweten. Na 39 dagen hongerstaking wordt Illya eind augustus door de rechtbank in het gelijk gesteld in zijn beroep tegen het afwijzen van zijn asielaanvraag door de IND.

Dinsdag 4 juli – protest gezinslocatie Burgum tegen deportatie gezin
Als een Afghaans gezin in de vroege ochtend voor deportatie opgehaald wordt bij de gezinslocatie in Burgum proberen medebewoners het vertrek van het vreemdelingenpolitiebusje met het gezin te voorkomen. De politie maakt de ruimte vrij om het busje te laten vertrekken, waarna de boze mensen in protestmars naar het gemeentehuis lopen. Daar hebben ze een gesprek met de burgemeester. Ondanks de onveilige situatie in Afghanistan wordt er vanuit Europa volop gedeporteerd naar het land.

Meer info
www.no-border.nl
www.geenkindaandekant.nl
www.occupyrotterdam.org

Aankondiging / persbericht

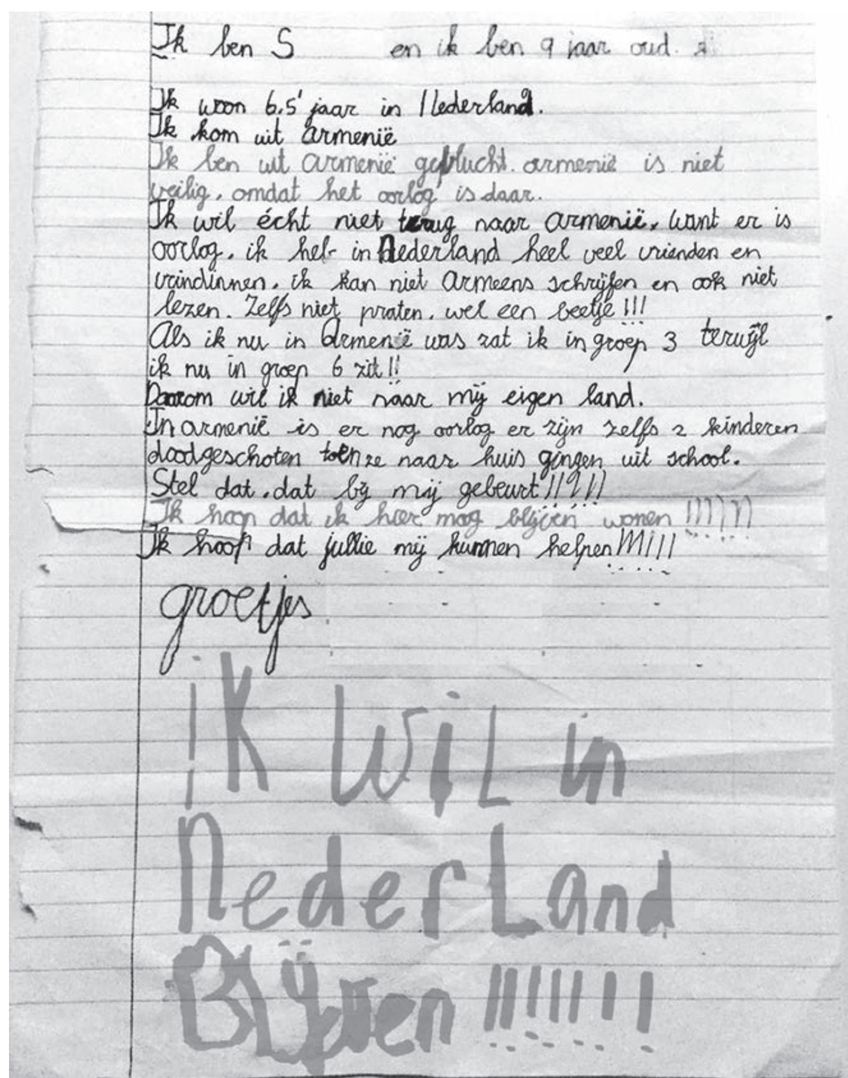
Dit zijn de regels, dit is de wet, je wordt op het vliegtuig terug gezet

Geen Kind aan de Kant brengt boekje uit over vluchtelingenkinderen in detentie

We denken met ons allen dat Nederland een veilig land is waar je in principe nergens bang voor hoeft te zijn. Toch leven er hier heel veel kinderen dagelijks in angst. Kinderen die horen te spelen, te leren en zich druk horen te maken om verjaardagen of sportactiviteiten, leven in een wereld die vervuld is van onzekerheid. Onzekerheid en angst over of ze hier wel kunnen blijven, over het aangaan van vriendschappen, en over hun ouders die eraan onderdoor gaan. Werken of zelfs maar denken aan een toekomst is voor hen geen optie. Deze kinderen, die leven in zogeheten 'gezinslocaties', kunnen helemaal geen kind zijn. Gezinslocaties zijn zeer sobere opvangcentra met vrijheid beperkende regels, bestemd voor gezinnen die naar Nederland gevlucht zijn en van wie een eerste asielaanvraag is afgewezen, maar die wel nog in procedure zijn.

Voor kinderen is het onbegrijpelijk – en om eerlijk te zijn, wij hebben er ook geen uitleg voor – dat 'een meneer op een kantoor' ineens bepaalt dat zij of hun vrienden hier niet meer mogen leven, terwijl ze hier al jaren wonen en naar school gaan. De boodschap kan elke dag komen, ongeacht hoe lang je hier al woont of hier zelfs geboren bent. Omdat het lijden van deze mensen zich onzichtbaar en in stilte voltrekt, hebben we een boekje samengesteld met verhalen van kinderen en hun ouders om hen een stem te geven. De absurditeit van de situatie is voelbaar in de woorden van de kinderen en ouders die in dit boekje hun verhaal doen. Het boekje heet: Dit zijn de regels, dit is de wet, je wordt op het vliegtuig terug gezet.

Met dit boekje proberen we een bescheiden bijdrage te leveren aan het naar buiten brengen van hun stem. We zijn een kleine groep betrokken en gepassioneerde mensen, we kunnen het dus niet alleen! Als je ons wil helpen hun verhalen te verspreiden, om deze praktijken hopelijk een halt toe te kunnen roepen zijn er een aantal dingen die je kan doen. Ten eerste: het boekje verspreiden. Dit kan door ons een mailtje te sturen voor papieren kopieën of het boekje te downloaden en zelf te printen. Voor een papieren kopie vragen we een kleine bijdrage voor degenen die dat kunnen missen. Daarnaast kan het door een informatieavond te organiseren in jouw dorp of stad. Wij kunnen ondersteunen door een praatje te komen geven. Het enige wat we daarvoor vragen is een reiskostenvergoeding. Ook kunnen we je een informatiepakketje sturen zodat je zelf een informatieavond kunt houden, maar ook hiervoor vragen we een kleine bijdrage voor wie dat kan missen. Laat het ons weten via geenkindaandekant@gmail.com.

Ik ben S en ik ben 9 jaar oud.
Ik woon 6.5' jaar in Nederland.
Ik kom uit armenië
Ik ben uit armenië gevlucht. armenië is niet veilig. omdat het oorlog is daar.
Ik wil écht niet terug naar armenië. want er is oorlog. ik heb in Nederland heel veel vrienden en vrindinnen. ik kan niet Armeens schrijven en ook niet lezen. Zelfs niet praten. wel een beetje!!!
Als ik nu in Armenië was zat ik in groep 3 terwijl ik nu in groep 6 zit!!
Daarom wil ik niet naar mij eigen land.
In armenië is er nog oorlog er zijn zelfs 2 kinderen doodgeschoten toen ze naar huis gingen uit school.
Stel dat, dat bij mij gebeurt!!?!!
Ik hoop dat ik hier mag blijven wonen!!!!!!
Ik hoop dat jullie mij kunnen helpen!!!!!
groetjes
IK WIL in NederLand BLijven!!!!!!

Geen Kind aan de Kant

https://geenkindaandekant.nl

Reformatie, rebellie, revolutie?

500 jaar na 95 stellingen

Op 31 oktober 1517 bevestigde een hele boze monnik naar verluidt 95 stellingen aan een kerkdeur in het stadje Wittenberg, in wat tegenwoordig Duitsland is. De boze monnik heette Maarten Luther, en zijn actie gaat door als het symbolisch startpunt van wat later bekend werd als de protestantse reformatie. Of het hele verhaal van die actie wel klopt, staat niet eens helemaal vast. Evengoed is die 31 oktober de datum geworden waarop jaarlijks die reformatie wordt gevierd. Dit jaar is die reformatie dus precies vijfhonderd jaar oud, en dat wordt herdacht. Is dat interessant voor anarchisten? Ik denk van wel, zoals ik hieronder probeer uiteen te zetten.

Feodale orde, boze boeren

Luther groeide op in een maatschappij waarin de Katholieke kerk – 'de kerk', mensen kenden geen andere – niet alleen het geestelijk leven domineerde, maar tegelijk ook een zeer invloedrijke maatschappelijke instelling was. Die kerk had een aantal bijzonderheden waartegen in toenemende mate weerstand ontstond. Allereerst was de kerk deel van de feodale machtsstructuur. Wat die machtsstructuur ondraaglijk maakte, raakte dus ook die kerk. De machtsstructuur werd beheerst door landheren – baronnen, hertogen, graven, gerangschikt in hiërarchieën met een koning of keizer aan het hoofd. Zij beheersten het land. Boeren werkten voor die landheren. In ruil voor wat doorging voor bescherming, moesten die boeren een deel van hun product aan de landheren afdragen en/of een deel van de tijd voor die landheren werken. Zo ging het in de feodale middeleeuwen.

Wat heeft dat met de kerk te maken? Veel, want de kerk – haar instituten, kathedralen, bisdommen en kloosters – was één van de feodale landeigenaren. Kloosters waren landgoederen, veelal met horige boeren. Bisschoppen waren een soort graven of hertogen, waarbij dezelfde verhoudingen bestonden als in andere feodale 'jurisdicties' (graafschappen, hertogdommen).

In de tijd van Luther waren die feodale verhoudingen deels al gecommercialiseerd: boeren betaalden pacht aan landheren en/of hoge belastingen aan de vorstelijke autoriteiten. Woede over feodale verplichtingen, pacht en belastingen, leidden keer op keer tot forse boerenopstanden. Een zo'n opstand, in Engeland in 1381, aangevoerd door Wat Tyler en met prediker John Ball als één van de inspiratiebronnen, dwong aanzienlijke concessies af aan de koning. Boeren accepteerden die concessies om vervolgens te ervaren dat de koning zijn toezeggingen niet nakwam, maar de boeren alsnog neersloeg. 'Slaven zijn jullie, slaven zullen jullie blijven', aldus de koning. In Frankrijk had je de grote boerenopstand van 1358, de zogeheten Jacquerie. Ook die werd bloedig neergeslagen.[1]

Maar de onvrede verdween niet. Toen Luther zijn kritiek begon te formuleren op de kerk, zagen boeren daarin argumenten die hun opstandigheid rechtvaardigde. De Boerenoorlog van 1524-25 was de uitkomst. Luther zelf keerde zich prompt tegen de opstandige boeren: zó had hij zijn kritiek niet bedoeld. Het neemt niet weg dat de onvrede van boeren tegen een gevestigde orde waarvan de kerk één der pijlers was, een factor is in de crisis waarbinnen Luther actief was.

Luthers explosieve lading

Waarom was Maarten Luther boos? Zijn reformatie was in de kern zeker niet bedoeld als aanval op de maatschappelijke macht van de adel. Luther probeerde in principe een gezagsgetrouwe vrome monnik te zijn. Desondanks had de kritiek die hij formuleerde een explosieve lading.

De kerk had een doctrine waarin het eeuwige leven centraal stond. Niet het aardse tranendal was belangrijk, maar wat er na de dood gebeurt. Naar de hemel? Of naar de hel? Het vreugdevolle eeuwige heil, of eeuwige verdoemenis? God besliste daarover via zijn

goddelijke zoon Jezus die bij de verwachte Wederkomst het laatste oordeel zou uitspreken. Mensen leefden in angst voor dat oordeel. Sowieso was de zestiende eeuw – na anderhalve eeuw van gigantische pestepidemieën die soms de halve bevolking uitroeiden, na bloedige en verscheurende oorlogen – een tijd waarin het gevoel dat het eind der tijden nabij was sterk leefde. Dat maakte de vraag 'wat gebeurt er na mijn dood? Word ik gered of verdoemd?' acuut belangrijk. De kerk had niet alleen een antwoord in ideologische zin. De kerk was ook een instituut dat de toegang tot dat eeuwige leven in eigen hand hield. Beide aspecten werden het voorwerp van Luthers kritiek.

De katholieke leer zei: mensen worden behouden als ze vroom genoeg zijn, als ze geloven én als ze voldoende goede werken verrichten. Redding was dus een soort beloning. Zondig als mensen waren, konden ze naar de hemel indien ze maar genoeg hun best deden. Fundamenteel waren daarvoor de sacramenten: rituelen zoals doop, biecht en eucharistie, waarin de gelovigen door bepaalde handelingen gereinigd werden van alle zonden zodat hun zielenheil gegarandeerd werd. Na zo'n ritueel ging het zondigen echter door – zo was de mens nu eenmaal – dus moest het ritueel keer op keer herhaald worden, tot vlak voor de dood. En – van het allergrootste belang in dit verhaal – het was een geestelijke, een priester, die het ritueel diende uit te voeren om het geldig te maken. Dit gaf de geestelijkheid, de priesterstand, van pastoor tot en met de paus, een enorme macht.

Zie aflaten als een vroege versie van de emissierechten waarmee bedrijven en staten het terugdringen van broeikasgassen kunnen afkopen

Dit vond Luther hoogst dubieus. Aanleiding voor zijn boosheid was dat de geestelijkheid die macht natuurlijk misbruikte, voor wereldlijke rijkdom en plezier. De kerk was in de voorafgaande eeuwen corrupt geworden. Denk daarbij aan geestelijken die het celibaat aan hun laars lapten en vrolijk gingen trouwen, familieleden op hoge posities benoemden en het leven van vrome soberheid allang hadden ingeruild voor decadentie en luxe op kosten van de arme bevolking. Het contrast tussen de leer en de werkelijkheid ontging mensen niet. Waar corruptie en verrijking erg in de gaten liepen, daar taande het kerkelijk prestige.

Die verrijking werd dan nog eens aangezwengeld door een manier om bange mensen geld afhandig te maken om bestraffing na de dood af te kopen: de beruchte aflaten. Daar is weer wat theologie voor nodig. Wie gered was, mocht naar de hemel, wie verdoemd was moest naar de hel. Maar wie weliswaar in principe gered was maar toch wel wat zonde op naam had staan, moest na de dood eerst boete doen in het zogeheten vagevuur, voordat men alsnog hemelwaarts mocht. Een angstig vooruitzicht in een angstige tijd. Welnu, die boetedoening kon je dus afkopen door bij de geestelijkheid een document aan te schaffen, een aflaatbrief. De kerk beschikte namelijk als het ware over een groot krediet van door Jezus en de heiligen verrichte Goede Werken, en uit dat krediet kon de kerk putten om zondaren een deel van hun schuld kwijt te schelden. Als je maar betaalde. Het was een vroege versie van de emissierechten waarmee bedrijven en staten het terugdringen van broeikasgassen kunnen afkopen. Uit het aldus bijeengebrachte geld dacht de paus een grote nieuwe kerk in Rome te bekostigen. Er kwam een grote campagne, aangevoerd door de monnik Tetzel, om aflaten te verkopen. Mensen die bang waren voor vlammen en vagevuur, betaalden grif. Het was het ultieme katholieke verdienmodel.

Maar de campagne werd vooral in Midden-Europa gevoerd, terwijl het geld naar Rome ging. Dat zette kwaad bloed: ons goede geld naar dat verre corrupte Rome?! Belangrijker wellicht: het idee dat je boetedoening kon kopen, stuitte vrome mensen als Luther tegen de borst. Hij was al kritische opvattingen aan het ontwikkelen over de doctrines van de kerk, en deze aflatenhandel was de spreekwoordelijke druppel. De 95 stellingen waren daarop zijn reactie.

Voor Luther was het idee achter aflaten weerzinwekkend. Maar hij ging verder. Kon de mens sowieso wel door vroomheid en goede werken zielenheil bereiken? Luther dacht van niet: de mens was veel te zondig. Enkel Gods genade, enkel het geloof daarin, bood uitzicht. Dat meende hij in de bijbel, volgens hem het onverkorte Woord van God, te lezen. Dáár stond het evangelie in zoals het was bedoeld. De geestelijkheid matigde zichzelf het monopolie aan om die bijbel uit te leggen en voegde er de katholieke traditie aan toe als eveneens geldig. Luther accepteerde dat niet: de bijbel bevat wat de gelovige moet weten. En, heel wezenlijk: iedere gelovige kan en mag rechtstreeks in die bijbel lezen om achter de geloofswaarheid te komen. Daar was dus geen pastoor, kapelaan, bisschop, aartsbisschop, paus of monnik voor nodig. Een bijbel en het vermogen tot lezen was voldoende. En juist in de voorafgaande eeuw was de boekdrukkunst opgekomen en waren er vertalingen van de bijbel in diverse landstalen gemaakt. Gelovigen stonden, in de visie van Luther, dus in principe op eigen levensbeschouwelijke benen. In plaats van het priesterschap van de geestelijkheid naar wie de gelovige had te luisteren, kwam het zogeheten priesterschap van alle gelovigen. Dat was een grote bom onder het institutionele gezag van de geestelijkheid.

En, zo bedacht Luther ook, was die geestelijkheid, via de sacramenten, als het ware de poortwachter naar het zielenheil, zoals het katholieke geloof het stelde? Luther twijfelde. Latere gangmakers van de reformatie – Zwingli en Calvijn – scherpten die twijfel nog aan. Als bijbellezen en geloven in Gods genade fundamenteel waren, dan waren de sacramenten hooguit rituele bevestigingen daarvan. Ze verschaften echter geen toegangsbewijs voor de hemel, en al helemaal geen strafvermindering in het vagevuur – een concept waar reformatiedenkers trouwens sowieso afstand van namen.

Het priesterschap van alle gelovigen maakte de specifieke rol van de priesterstand overbodig. De veranderde kijk op de sacramenten maakte de rol van de hele geestelijkheid zeer problematisch. Het

geloof werd een kwestie tussen menselijk geweten en God, zonder bemiddeling. Goede werken waren niet langer een voorwaarde voor het zielenheil, maar hooguit een uiting van vroomheid en dankbaarheid. In principe was dit een geweldige ondermijning van hiërarchisch theologisch gezag, en impliciet zelfs van elk opgelegd gezag. Dat was helemaal niet Luthers bedoeling. Maar het was wel een consequentie van de richting waarin hij dacht.

Toch was dit niet het einde van het fenomeen 'kerk'. Luther vond weliswaar dat gelovigen zelf bijbel konden lezen en naar hun geweten konden luisteren. Maar toen hij merkte dat mensen – arme boeren bijvoorbeeld – het pleidooi voor geloofsvrijheid hanteerden om hun verlangen naar maatschappelijke vrijheid mee te onderbouwen, trapte hij snoeihard op de rem. Opstandige boeren, zo stelde Luther, hadden het mis, stonden op tegen het van God gegeven gezag, en dienden door dat gezag dan ook meedogenloos te worden neergeslagen. De doos van Pandora, onbedoeld geopend door Luthers kritiek, moest van diezelfde Luther zo snel mogelijk weer dicht. Luther legde het lot van zijn hervorming al heel snel in handen van bevriende stadsbesturen en vorsten. Het volk diende te gehoorzamen, zoals vanouds. Toch had het denken van de reformatie zaadjes van subversie gezaaid. Je kunt nu eenmaal niet zeggen dat mensen zélf toegang tot het Evangelie dienen te krijgen en zelf hun keus moesten maken, zonder dat zoiets een eigen, ongrijpbare dynamiek krijgt.

Hoe organiseer je een kerk?

De relativering van de rol van de geestelijkheid had ook belangwekkende organisatorische gevolgen. Als alle gelovigen in principe gelijk zijn tegenover God, moeten zij dan ook niet samen de gemeenschap van gelovigen besturen, zonder bisschoppen en priesters? Luther was hier uit gezagsgetrouwheid halfslachtig. De latere Lutherse kerken waren nauw met overheden verbonden en vaak regelrecht staatskerken. Gelovigen moesten vooral zelf de bijbel lezen, maar het trekken van conclusies werd door hogerhand gedaan, en het gezag verdiende respect. De reformatie van Luther koos het wereldlijke gezag als beschermer. En de Lutherse kerk werd veelal geleid door... bisschoppen, net als iets later bijvoorbeeld de Anglicaanse kerk in Engeland. De radicale impuls uit de vroege reformatie was daar organisatorisch goeddeels getemd.

De doos van Pandora, onbedoeld geopend door Luthers kritiek, moest van diezelfde Luther zo snel mogelijk weer dicht

Calvijn koos in Genève, iets later in de zestiende eeuw, een andere positie. Gelovigen dienden volgens hem zelfstandige gemeenten te vormen, geleid door een kerkenraad van ouderlingen die een predikant benoemde. Dat oogde democratisch, zelfbestuur-achtig zelfs... tot je bedenkt dat in Genève de protestantse kerkgemeente van Calvijn de enige kerkelijke organisatie vormde, waarnaar bovendien de stadsbestuurders hadden te luisteren. De kerk was geen staatskerk, maar wel wat in de Republiek der Nederlanden – waar dit concept in de late zestiende en zeventiende eeuw ging domineren – de publieke kerk werd genoemd. Die kerk was het enige kerkgenootschap dat openbaar mocht functioneren en de wereldlijke autoriteiten moreel en godsdienstig streng bij de les probeerde te houden. Het doet een beetje denken aan de officiële rol van de 'Communistische' partij in wijlen de Sovjetunie: formeel geen staatsinstelling, maar als enige legaal actieve partij wel richtinggevend in het staatsbeleid.

De wederdopers en verder

Maar er waren radicalere varianten. Al in de tijd van Luther kwam, naast diens versie van de reformatie, de richting van de Anabaptisten oftewel Wederdopers op. We maken weer even een excursie

Maria van Beckum, en Ursel, haers Broeders Wijf. 1544.

in godsdienstleer. In de katholieke leer werden kinderen kort na de geboorte gedoopt: een besprenkeling met water waste, als het ware preventief, de zonden weg, maakte het kind tot deel van de Christelijke gemeenschap en zorgde ervoor dat het kind naar de hemel ging als het overleed voordat het de leeftijd had bereikt waar het bijvoorbeeld kon biechten of aan andere sacramenten deel kon nemen.

Maar kon dit reformatorisch gedacht wel? In de bijbel stond iets over volwassenendoop van bekeerde mensen. Niets echter over het dopen van kinderen. Bovendien: geloven was een bewuste daad, die keus kan een baby helemaal nog niet maken. Kinderdoop klopte niet. Met name in dat laatste punt, de nadruk die anabaptisten legden op geloof als keus van een persoon, zie je iets van de radicale implicaties van het reformatorisch denken. Geloof kwam uit mensen zelf, niet uit instituties en opgelegde voorschriften.

Omdat eigen keus zo belangrijk was bij wederdopers, was er in hun organisatiestructuur dan ook heel weinig ruimte voor kerkelijke hiërarchie en vaste organisatie. Losse groepen gelovigen waren de norm: 'geen overheersende predikant, de leden zijn gelijkberechtigd; hun organisatie doet wat anarchistisch aan'[2], aldus een onbedoeld compliment in een keurig geschiedenisoverzicht. De wederdopers waren veelal sterk doordrongen van angst voor, en hoop op, het snel naderende Eind der Tijden waarin Jezus terug zou keren voor het Laatste Oordeel. Bekering was dringend geboden, net als leven volgens de regels van het oorspronkelijke christendom. Juist straatarme mensen voelden zich aangesproken door deze boodschap van onmiddellijke redding die radicale stappen vereiste. Anabaptisten zagen het staatsgezag als goddeloos en weigerden gehoorzaamheid. Al snel gonsde het in Zwitserland, in de Nederlanden en aangrenzende Duitse gebieden van verhitte agitatie van anabaptisten. Jonathan Israel[3] duidt de reformatie in de Nederlanden als 'een beweging van onderop, (...) in plaats van opgelegd vanuit regeringskringen'. Dat had ermee te maken dat in de Nederlanden in een vroeg stadium van de reformatie vooral de wederdopers van zich deden spreken. Dat deden ze luidruchtig, en deels gewapenderhand, tot grote consternatie van Orde en Gezag, dat reageerde met vervolging en brandstapel.

In de Duitse stad Munster vestigden anabaptisten in 1534 een wederdopersbewind[4] dat al snel helemaal niet 'van onderop' was, en

evenmin nog erg 'anarchistisch aandeed'. Wat zich hier wreekte is dat weliswaar gevestigde doctrines waren afgewezen, evenals opgelegd kerkelijk leergezag, maar dat de waarheid nog steeds gedacht was als afkomstig uit den hoge. Hoezeer initiatieven ook van onderop, uit de gelovigen zelf, kwamen, de hele denkstructuur bleef autoritair: God beslist, niet de mens. Dat opende keer op keer de weg naar mensen die zeiden dat ze de stem van God rechtstreeks hadden vernomen, en naar wie andere gelovigen dan maar beter konden luisteren. In plaats van geformaliseerd priestergezag kwam keer op keer het dogmatische gezag van geïnspireerde eenlingen die volgelingen vergaarden van wie totale gehoorzaamheid werd geëist. Zo ging het in Munster ook. Al snel waren er een nieuwe elite, een nieuwe hiërarchie en een nieuwe orthodoxie die regeerden. Verwacht in Munster geen vroege versie van de Commune van Parijs. Denk eerder aan een anticipatie van het ISIS-Kalifaat in Raqqa. Anarchisme betekent niet alleen organiseren van onderop, maar ook denken van binnenuit. Daarvan was hier maar al te vaak geen sprake.

Verwacht in Munster geen vroege versie van de Commune van Parijs. Denk eerder aan een anticipatie van het ISIS-Kalifaat in Raqqa

Tegelijk bood het wederdopersbastion in Munster een baken van hoop voor straatarme vervolgde anabaptisten en een dikke vette middelvinger naar de gevestigde orde buiten de poorten. Wederdopers uit de wijde omgeving – tot uit Amsterdam aan toe – probeerden de stad te bereiken om daar de komst van het Duizendjarige Rijk af te wachten of er maar vast een voorschot op te nemen. Uiteindelijk verhief een zekere Jan Beukelszoon, beter bekend als Jan van Leiden, zich zelfs tot koning. Na een langdurig beleg, moorddadige interne zuiveringen en een slachtpartij toen de gevestigde orde de stad had heroverd, versplinterde de beweging verder, met nog enige tijd guerrillastrijd door groepen wederdopers, maar al snel een overgang naar een strikt pacifisme, gecombineerd met een strenge orthodoxie. Wel bleef in deze kringen een wantrouwen bestaan tegenover overheidsgezag, dienstplicht en het afleggen van eden aan de autoriteiten, een kenmerk dat aan eerdere subversieve tijden doet denken.

De latere hoofdstroom van de reformatie is vooral een poging om opvattingen die radicale implicaties hebben – de zelfstandigheid van het persoonlijk geweten, het zogeheten priesterschap van de gelovigen, de gemeenschap van gelovigen als organisatorisch fundament – binnen gevestigde perken te houden en in gezagsgetrouwheid te ketenen. Het calvinisme slaagde daarin uitstekend, het lutheranisme eveneens. Maar er duiken steeds weer radicale, dissidente onderstroompjes op, die steeds verdergaande conclusies trekken. Wederdopers spraken de armen aan met hun evangelie van onmiddellijke redding via totale onderwerping aan Gods wil, of wat daarvoor doorging. Daar kwam de waarheid nog uit den hoge.

Ruim een eeuw later, in Engeland, werden armen wederom aangesproken door een dissidente geloofsgroep. Die predikte ook het navolgen van Gods wil – maar nu was God een stem in het hart, een combinatie van rede en gerechtigheid. Gods stem sprak: de aarde is gemaakt voor iedereen om te bewerken. Gemeenschappelijk bezit, een leven in vrijheid en solidariteit, zonder regering en zonder uitbuiters, dat is de goddelijke – menselijke – norm. Hier kwam de waarheid niet meer van hogerhand maar uit de mensen zelf in wie God als het ware woonde. Degene die dit verwoordde was Gerrard Winstanley. Zijn medestanders kraakten een stuk braakliggend land en begonnen een soort commune. Omdat ze groeven in de grond, werden ze al snel Diggers (gravers) genoemd. Het liep niet goed af: ze werden al snel van het land getreiterd. Zoals dat gaat waar Gezag en Eigendom zich bedreigd voelen, en de uitdagers nog niet de kracht gevonden hebben om de onderdrukkers te weerstaan.

De Diggers zijn belangrijk, zowel in het verhaal over de reformatie als in het precies hier aansluitende verhaal van het anarchisme. Hier was iets dat qua vorm nog aan de reformatie doet denken, inhoudelijk uitgemond in iets dat herkenbaar anarchistisch was geworden. Het laat zien wat er kan gebeuren als je de stem van het menselijk geweten niet alleen als geldig erkent – zoals Luther en Calvijn deden – maar ook, in strijd met Luther en Calvijn, de daarin besloten radicaalste consequenties ervan omarmt.

door Peter Storm

Noten

1 Karsten Alnaes, *De geschiedenis van Europa: 1300-1600: ontwaken* (Amsterdam 2004); origineel *Oppvakning (Historien om Europa)* (Oslo, 2003), 137-141 over Frankrijk; p.142-145 over Engeland.

2 Michiel van Os, Menno Potjes, *Een kennismaking met de geschiedenis van de nieuwe tijd* (Bussum 2003), p.55.

3 Jonathan I. Israel, *De Republiek, 1477 -1806* (Franeker 2015); vertaald uit het Engels, origineel *The Dutch Republic: its rise, greatness and fall, 1477-1806* (Oxford 1995), p.81.

4 Zie voor een prachtige weergave: Luc Panhuysen, *De beloofde stad – Opkomst en ondergang van het koninkrijk der wederdopers* (Amsterdam/ Antwerpen, 2000/2008).

Spoken met witte helmen

Kroniek van een Syrische maskerade

De vertoning
In *Buiten de Orde #1* van dit jaar besprak ik het boek *Burning Country* over het anarchisme in Syrië buiten Rojava. Hierin werd de geschiedenis van basisbewegingen behandeld vanuit de visie van hulpverleners uit Damascus, die in 2015 waren uitgeweken naar de Verenigde Staten. In verband hiermee wees ik naar '(...) groepen hulpverleners, georganiseerd als burgerlijke verdedigingscomités, [die] zich in Aleppo als White Helmets hadden georganiseerd en een nominatie voor de Nobelprijs voor de Vrede 2016 hadden gekregen'.

Dat heb ik geweten! Met deze uitspraak verleende ik steun aan het VS-imperialisme, waar lakeien van Obama een Oscar-nominatie hadden uitgereikt voor een documentaire. En ook een nominatie voor een prijs uit de nalatenschap van een dynamietkoning voor de producent Netflix is niet *koosjer.*

Nog meer *treife*: de White Helmets opereerden in de wijken waar Al Qaida de militaire leiding had, met wapensteun van Saoedi-Arabië en de VS. Hetzelfde Al Qaida overigens, waarvan de kopstukken in 2011 door Assad waren opgepakt, maar die in 2013 door zijne zich God noemende Hoogheid werden vrijgelaten en losgelaten in Aleppo om daar de toch al wankele militaire eenheid verder te laten verbrokkelen. Dus verheerlijkte ik Al Qaida – zoals elke anarchist dat 'objectief' doet als hij niet mordicus achter Assad staat en ook maar één woord laat horen over bommen op scholen vol niet-alevitische islamkinderen, de wijze waarop Omar Aziz in een volgepropte kerker is omgekomen en over nog veel meer van wat als consequentie van de nationaal-socialistische doctrine van de Ba'ath mag worden uitgevoerd. Wordt het nier eens tijd om weer eens polemisch stelling te nemen voor de geweldloze strijd in Syrië?

De zaak blijkt echter toch iets ingewikkelder. De White Helmets zijn onderdeel van een schimmenspel, waarin de inderdaad bestaande hulpverlening van anonieme burgers in Aleppo op verzoek van Netflix wordt *nagespeeld.* De acteurs komen door alle propaganda pro en contra steeds meer in beeld als keurkorps met meer specifiek militaire kenmerken en met zowaar een hoofdkwartier, terwijl de werkelijke situatie van een basisbeweging zoals die door Omar Aziz wordt gepropageerd anders in elkaar zit. Het is na de discussie die erop volgde volstrekt onduidelijk of het hier om ongewapende eenheden gaat die als burgerwachten opereren, maar waarvan de benaming van de Syrian Kurdish People's Protection Units (YPG) is overgenomen. Het is dus ook niet duidelijk in hoeverre dit keurkorps wel onafhankelijk is van de krijgsheren van de wijken waarin ze opereren. Maar dat er onafhankelijke basisbewegingen hebben bestaan bewijst de volgende geschiedenis.

Dat er onafhankelijke basisbewegingen hebben bestaan bewijst de volgende geschiedenis

Speurtocht achter de coulissen
Twee anarchistische studenten aan de universiteit van Aleppo, A. en R. hebben in een brochure *Revolutionäre Echos aus Syrien (in het Engels: Revolutionary Echoes from Syria)* hun verhaal verteld over de opstand tot 2013 (uitgegeven bij Hourriya*). Zij waren lid van een affiniteitsgroep die anarchistische propaganda voerde en hun verhalen zijn de verhalen van een nederlaag. Er waren kansen, maar de beweging van onderop was volgens hen aanvankelijk niet bedoeld om de staat omver te werpen en te vervangen door de eigen organisatie. De meesten waren reformisten, die voor hun sociale belangen oproepen aan de regering deden. De revolutie is pas gekomen toen bleek dat massaal demonstreren voor eigen sociale belangen dusdanig door de repressie van de staat werd beantwoord dat zij direct daarop hun krachten bundelden en op verschillende plaatsen, met name Homs en Daraa, de plaatselijke politie hadden verdreven. Maar zij mislukte zodra deserterende troepen uit het leger van

Assad, meestal radicale islamisten, in de wijken het heft in handen namen. Dat gebeurde in Homs, dat in handen kwam van een gewapende bedoeïenenstam en daarop door de luchtmacht van Assad werd gebombardeerd. En ook in Aleppo, waar de studenten zelf – anders dan Omar Aziz – de Islam hadden afgezworen. De studenten hebben in mei 2012 zelf in de universiteit een beweging georganiseerd, die zowel door het leger en speciale *Einsatzgruppe*-achtige *shabiha* werd belegerd en bestormd. De laatsten waren speciaal getraind om in het wilde weg mensen met slagersmessen af te slachten. Intussen werd het dak waarop de opstandelingen verschanst waren, door zware artillerie stuk geschoten en de opstandelingen zelf door *shabiha* opgewacht.

> *In Idlib is de opstand opnieuw uitgebroken en van daaruit worden herhaald berichten verspreid van geweldloze volksbeweging*

Na de verwoesting van het hoofdgebouw van de universiteit en de ontbinding van de studentenorganisaties zijn er nog kameraden in wijken actief geworden. A. en R. stellen in dit verband dat de revolutie 'de humanitaire fase' was ingetreden. In 2012 drong het 'Vrije Syrische leger' het oostelijk deel van Aleppo binnen. A en R., die in het westelijk deel woonden, konden daar niet komen en boden hun hulp aan aan vluchtelingen die in leegstaande regerings- en universiteitsgebouwen onderdak vonden. Maar terwijl een deel van de groepen in het westelijke deel zich bezig hield met opvang, onderwijs en andere vormen van hulp aan vluchtelingen moest een ander deel naar huis, naar het oosten, waar willekeurige milities de boel bezet hielden en zich ook van hun woonwijken meester maakten. Zij hadden niet om die militairen gevraagd en ook niet om de stelselmatige bommen van Assads luchtmacht, die niet op de militaire stellingen maar op de burgerbevolking waren gericht. Ook daar vormden zich eenheden die noodhulp verrichten. Onderling contact was uitgesloten. Men verleende militaire hulp ter plaatse volgens de zeden die daar waren, als er ramadan werd gehouden waren er geen winkels open.

A. en R. hielden het als atheïsten voor gezien en vertrokken in de winter van 2012-2013 naar Egypte. Anderen waren bij de wijkorganisaties betrokken, die inderdaad geïslamiseerd waren. Het gevolg van een en ander in Aleppo was dat elke groep, elke humanitaire hulpverlener op zichzelf was aangewezen en mogelijk ook van de krijgsheer die het gezag over de wijk voerde. Versnippering en verbrokkelde eenheid, een helse en heroïsche overlevingsdrift – maar daarbij ook onderwerping aan de omstandigheden in schuilkelders, leegstaande etages van ontruimde en normaliter onbewoonbare gebouwen waren andere gevolgen, evenals anonimiteit in ruil voor het gedogen van de toevallig aanwezige krijgsheren. Televisie-interviews werden gegeven zonder andere politieke uitspraken dan humanitaire – meest teksten over de existentiële absurditeit, zoals je die je bij Albert Camus zou kunnen aantreffen. Als daarvan lieden zich bij de White Helmets zouden hebben aangesloten, moeten we vaststellen dat ze de beweging in de steek hebben gelaten en hebben gecapituleerd.

In ieder geval zijn de verhalen van onze beweging gekaapt en onderwerp geworden van een wederzijdse ideologische strijd tussen geopolitieke aasgieren uit Oost en West met videocamera's en mogelijkheden tot enscenering. En waar de mogelijkheid voor nuance is uitgesloten omdat de leiders die deze machten steunen alleen maar het vuurpeloton kennen. De rest wordt door alle strijdende partijen verzwegen, en wat overblijft is een grijs gebied waarin nacht en nevel de overhand krijgen.

Perspectieven voor een antwoord

Aleppo was dus door zijn omstandigheden een stad waar wijkcommunes slechts rudimentair van de grond zijn gekomen en waar de beweging geen contact heeft kunnen leggen. In andere steden is dat wel het geval geweest, zoals enkele buitenwijken van Damascus, Raqqa en Idlib. Raqqa is intussen in handen van IS gevallen, hoofdstad van het kalifaat geworden en volledig door de Syrian Democratic Forces (SDF) omsingeld. Of daar nu nog überhaupt communes in leven zijn gebleven – zeker nu de boel met Amerikaanse fosforbommen blijkt te zijn bestookt – zal pas duidelijk worden als de SDF de laatste puinhopen hebben weten te bestormen. En of Aziz' 'communards' deze bevrijdingshandelingen ooit in dank zullen afnemen? Het lijkt verdorie wel Oost-Pruisen, waar de bevolking van Koningsbergen ook van hun bezettende gouwleiders niet mochten vluchten. Maar in Idlib is de opstand opnieuw uitgebroken en van daaruit worden herhaald berichten verspreid van geweldloze volksbeweging die zich zowel tegen IS als tegen de regering keert en tegen elke vorm van militarisering. Er is dus nog steeds een straaltje hoop.

door Jan Bervoets

Noot

* https://hourriya.noblogs.org

Over samen lopen – een artikelenreeks over straattactieken

Deel 1: groepsformaties onder druk van tegenstand

Veel lezers van *Buiten de Orde* zijn met regelmaat te vinden in een menigte van medestanders bij demonstraties of massale acties. Het samenzijn op straat is voor ons van groot belang. Het bijeenbrengen van zulke menigtes is een tussendoel waarvoor we organiseren, omdat we als menigte naar sommige andere doelen kunnen toewerken. Om de menigte in stand te houden ondanks tegenstand, om de situatie naar onze hand te zetten en om te zorgen dat kameraden veilig thuis komen en een volgende keer weer meekomen, is het belangrijk om je als menigte slim te gedragen.

Een menigte kan zich op allerlei manieren gedragen. Dat gedrag is van wezenlijk belang voor wat ze kan bereiken. De benodigde tactieken kunnen niet zomaar wanneer ze nodig zijn ter plekke door improvisatie worden uitgevonden. Het is belangrijk dat kameraden verschillende tactieken op voorhand kennen. Daarnaast moet er in de menigte een besef zijn van het nut van verschillende tactieken, zodat deze doelbewust worden ingezet. Om kennis te verspreiden, overzicht te scheppen en om deze tactieken bespreekbaar te maken, beginnen we een reeks artikelen over straattactieken. We beginnen vooral met algemene situaties waarvan we zien dat er praktisch toch problemen ontstaan. Hoe de reeks zich eventueel verder ontwikkelt en hoe lang ze blijft bestaan staat open. Reacties, aanvullingen en kritiek zijn altijd welkom.

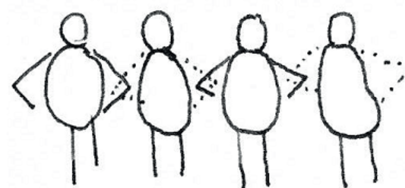
Groepsformaties onder druk van tegenstand

Als sympathieke menigte worden we soms tegengewerkt door mensen die de groep de weg willen versperren, die de groep bang willen maken, haar leden van elkaar proberen te scheiden of die mensen proberen te arresteren. Wanneer onze groep talrijk is, weinig ruimte heeft of wanneer ze van onze kant de situatie niet verder wil laten escaleren, dan gebruiken we vaak een dicht opeengepakte groepsformatie. De voornaamste voordelen van zo'n formatie komen voort uit de fysieke nabijheid van kameraden en het gewicht van de massa. De mensen in de groep houden elkaar doorgaans vast en proberen samen te bewegen zodat niemand geïsoleerd raakt of wordt achtergelaten.

Hier volgt een beschrijving van twee manieren om dit aan te pakken, met enkele variaties, een afweging van het nut van beiden, enkele voor- en nadelen en suggesties over hoe dit te oefenen.

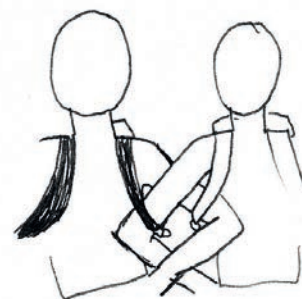
Staand inhaken

Inhaken is de klassieke vorm van een dicht samengepakte menigte die zich bedreigd voelt. Dit standaard inhaken lijkt bij de meeste mensen al bekend en lijkt vaak de eerste keuze te zijn wanneer we als groep samen willen blijven. Bij inhaken slaan demonstranten hun armen om de armen van hun twee buren in de menigte. Zo zijn de personen in de groep per rij aan elkaar verbonden en kunnen ze moeilijker worden meegenomen. Ook de eigen handen worden vaak in elkaar gevouwen voor extra stevigheid.

Mensen die in een rij inhaken

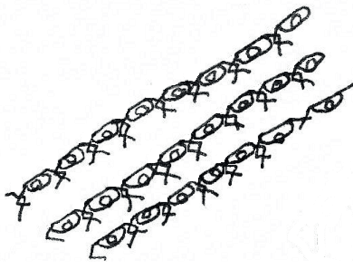
Een menigte kan in de praktijk vrij snel samen inhaken. Wie anderen dit ziet doen snapt vrijwel meteen hoe het werkt en wat de bedoeling is. Een ingehaakte groep kan bovendien vrij snel lopen en in onze ervaring kan inhaken een kostbaar gevoel van samenhang en veiligheid opwekken. Verder moeten ingehaakte mensen enigszins op hetzelfde tempo lopen, waardoor zenuwachtigere kameraden niet gemakkelijk het looptempo van de groep kunnen afremmen. Voor wie minder snel ter been is kan dit een probleem blijven, tenzij hun buren in de rij goed in staat zijn hen te ondersteunen. Ingehaakte mensen kunnen vaak moeilijk hun handen gebruiken. Doordat de armen met elkaar inhaken maakt een kameraad die zijn of haar arm losmaakt, ook de arm van de ander los. Soms is er ook

Inhaken versterkt met rugzakken

wat coördinatie tussen ingehaakte buren nodig, voordat iemand daadwerkelijk zijn of haar arm terugkrijgt.

Bij wie een rugzak draagt is het mogelijk bij het inhaken ook de armen door de schouderbanden van elkaars rugzak te steken voor extra stevigheid. Wanneer de armen van één kameraad worden losgetrokken, kunnen hun buren zich alsnog vasthouden aan diens rugzak. Uiteraard kan dat extra intiem aanvoelen en is het aan te raden bij onbekende medestanders te vragen of dat oké is en uit te leggen dat dit de formatie steviger kan maken. Het meenemen van een kleine rugzak is daarom ook aan te raden.

Verschillende ingehaakte rijen achtereen

Wat opvalt aan groepen ingehaakte mensen, is dat er alleen over de rijen van demonstranten contact en steun is. Je haakt immers alleen in met de twee mensen naast je. De menigte vormt een soort zebrapad van over de breedte verbonden lijnen demonstranten (zonder vrije handen). Dit heeft een aantal nadelen. Zoals de strepen van het zebrapad los van elkaar staan, kan er tussen de verbonden rijen van ingehaakte demonstranten ook open ruimte ontstaan. Een groep indringers kan zich tussen deze rijen kunnen plaatsen en daarmee delen van de menigte afscheiden van de rest. De ingehaakte rijen kunnen hier weinig tegen doen en de verstoring van de formatie zorgt meteen voor een opstopping achter het punt waar de menigte wordt binnengedrongen. Omdat de handen van demonstranten in deze situatie niet vrij zijn om te duwen of de ruimte af te sluiten is de zijkant van een ingehaakte massa zeer kwetsbaar.

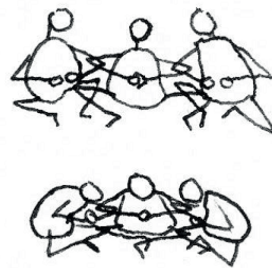
De menigte kan met deze tactiek eigenlijk ook geen druk naar voren zetten. De handen zijn niet vrij om dit te doen en de kracht van mensen in latere rijen wordt maar moeilijk naar voren overgebracht. Om dat te doen moet de menigte diens ingehaakte armen alsnog naar voren strekken om op de rug van de voorloper te duwen, of moeten deelnemers met hun borst op de rug van degene voor hen duwen. Beide opties zijn onpraktisch en oncomfortabel. Dit gebrek aan steun over de kolommen is belangrijk, omdat in een dichte mensenmassa alleen de voorste rij in contact staat met de direct bedreiging.

Het inhaken van de tweede rij heeft alleen zin voor het groepsgevoel, totdat de eerste rij wordt opengebroken.

Deze staande vorm van inhaken (met of zonder rugzak), lijkt ons vooral geschikt om pogingen tot arrestatie te dwarsbomen en om de groep compacter te maken en een gevoel van saamhorigheid op te wekken.

Zittend inhaken

Een variant op standaard inhaken is zittend inhaken. Hierbij haken demonstranten ook hun benen aan elkaar. Ze zitten dan in een soort kleermakerszit. Omdat de benen gespreid moeten worden voor het inhaken, zijn buik en kruis kwetsbaar. Daarom is het belangrijk om bij deze tactiek met de borst naar voren te leunen zodat deze zachte delen meer beschermd zijn. Het hoofd gaat daarmee meestal ook naar beneden. Toch is het belangrijk om soms omhoog te kijken om te zien wat er gebeurt en om elkaar aan te moedigen.

Zittend inhaken

Zittend inhaken is een tactiek om op dezelfde plek te blijven en om aanhoudende pogingen tot arrestatie te weerstaan. Net als het inhaken is dit een manier om de moed van demonstranten erin te houden. Ze kunnen zich zo namelijk gesteund voelen, zijn actief bezig met het vasthouden van elkaar en weten dat zelf loslaten betekent dat ook een ander loskomt en mogelijk gearresteerd wordt. Wanneer iemand toch wordt meegenomen, kan het moeilijk zijn om de rij snel weer te sluiten.

Wanneer grote groepen samen ingehaakt gaan zitten, is het een idee om de groep in te delen in kringen waarbij de gezichten naar binnen zijn gericht. Als er meerdere kringen in elkaar zijn, kan de buitenste kring de ingehaakte armen misschien ook nog om de personen voor zich slaan.

Voordelen van inhaken

Het is gemakkelijk uit te voeren en het vereist daarom weinig coördinatie of oefening vooraf; het zorgt ervoor dat mensen moeilijker kunnen worden meegenomen; ingehaakte mensen kunnen vrij snel lopen. Het inhaken remt de groep niet veel af.

Nadelen van inhaken

Niemand heeft een hand vrij om andere dingen te kunnen doen (zoals het beschermen van hoofd en schouders, het gebruik van megafoons of het doorgeven van een fles water), tenzij een groep in het midden van de menigte niet inhaakt om de handen vrij te houden; mensen zitten aan elkaar vast en wie loslaat maakt direct de anderen in diens rij kwetsbaar; de steun strekt zich alleen uit over de rijen van de groep, niet over de kolommen. Daardoor is formatie gevoelig voor indringers van de zijkant en weinig geschikt om naar voren druk uit te oefenen.

Zittend inhaken heeft vergelijkbare voor- en nadelen. Wat volgt zijn enkele verschillen.

Voordelen van zittend inhaken

Het is een nog stevigere formatie die het lastig maakt een groep mensen snel te verwijderen of weg te jagen.

Nadelen van zittend inhaken

Het is nog moeilijker om uit te stappen dan bij staand inhaken en een nog groter probleem voor de andere demonstranten wanneer een kameraad probeert uit de formatie te stappen; deze tactiek is compleet statisch en afwachtend, bovendien kunnen verschillende rijen demonstranten elkaar alleen moreel steunen: degenen vooraan hebben weinig aan het inhaken van de mensen achter hen; wanneer je volledig ingehaakt zit, vergt het wat lenigheid om voorover te buigen en het kruis en de buik te beschermen.

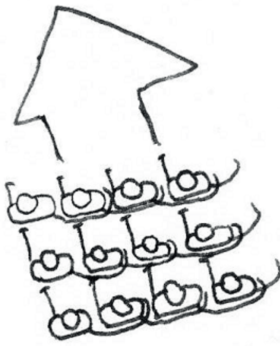
L-haken

Dit is een alternatief voor inhaken met een ander uitgangspunt. Bij de trainingen en acties rondom Ende Gelände [een grote jaarlijkse klimaatactie in Duitsland, red.] wordt deze tactiek veel geoefend. Het kan zijn dat deze techniek al ouder is. We noemen de tactiek L-haken vanwege de vorm die een individuele demonstrant met de armen vormt, van bovenaf gezien.

L-haken

Bij L-haken staat de menigte dicht op elkaar, grofweg in een rechthoek, met de smalle kant richting de plek waar ze heen willen. Personen slaan één arm, het liefst allemaal dezelfde, om het middel van de persoon naast hen. De andere arm ligt op het schouderblad van de kameraad voor hen en duwt naar voren. In de voorste rij is de duwende arm vrij om het gezicht te beschermen, een spandoek vast te houden of wat dan ook te doen. Aan de zijkanten heeft één kant van de groep een vrije hand. De andere kant duwt die hand op de schouder voor hen.

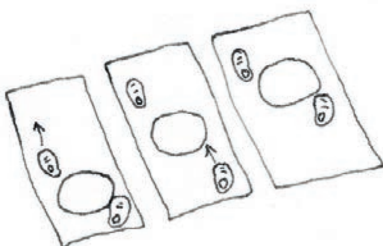

L-haken

Het is gebruikelijk om met een slogan (bijvoorbeeld 'Ende Gelände! Ende Gelände!') het samen lopen te timen. Demonstranten nemen kleine stappen op de maat, blijven dicht bij elkaar en bouwen samen druk op naar voren door met de hele kolom op de schouder van hun voorligger te duwen. Dit duwen hoeft vaak niet heel hard, tenzij er vooraan echt wordt teruggeduwd. Het gewicht van de massa deelnemers heeft op zichzelf al een sterk effect.

In deze formatie hebben ook de zijkanten stevigheid. Ze zijn meer dan bij inhaken afgesloten voor indringers. Iedereen aan de zijkant van de formatie heeft alsnog contact met kameraden aan drie kanten: aan de voorkant met de eigen hand, aan de zijkant door een hand om de heup en aan de achterkant doordat ze daar geduwd of vastgehouden worden.

Deze tactiek is wat ingewikkelder dan inhaken. Daarnaast is de tactiek minder bekend onder kameraden en daarom moeilijker om onvoorbereid uit te voeren.

Lopen zonder van voorste voet te wisselen

L-haken maakt de groep vrij langzaam. Het duurt enige tijd om in formatie te komen en het lopen zelf gaat langzamer. Als de situatie chaotischer wordt en de druk van vooraf de groep nog meer samendrukt, kan het lopen chaotisch worden en kunnen mensen struikelen. Daarom raden we aan om bij L-haken steeds dezelfde voet voor te houden, door steeds met dezelfde voet vooruit te stappen en met de achterste voet aan te sluiten.

De techniek is vooral bedoeld om als een langzame stoomwals naar de voorkant druk te uiten, bijvoorbeeld om door een rij mensen te komen die de weg proberen te versperren. Dat is een heel ander nut dan dat van inhaken. L-haken is gericht op beweging, namelijk op *en masse* vooruitgaan. Het gaat uit van een diepe formatie en het bereiken van een plaats waarvoor anderen in de weg staan.

Voordelen van L-haken

Deze techniek verbindt mensen in de breedte en in de diepte, wat voor duwkracht vooraan en stevigheid aan meerdere kanten kan zorgen. Een diepere formatie leidt zo duidelijk tot cumulatief voordeel aan het front van de formatie; iedereen kan op elk moment hun handen vrijmaken; je hebt effectief een hand vrij: zelfs wanneer deze op de schouder voor je ligt, kun je meer met je deze hand doen (duwen kan ook met een vuist waarin je een vlag vasthoudt). Daarnaast is het duwen van die hand gemakkelijk af te wisselen met een korte andere taak.

Nadelen van L-haken

Het duurt vrij lang om in formatie te komen en vereist wat coördinatie, bijvoorbeeld om te zorgen dat de groep allemaal met dezelfde hand duwt en de meeste mensen met dezelfde arm duwen; doordat mensen er minder bekend mee zijn kost het vaak enige interventie binnen de groep om mensen over te zetten op deze methode; het lopen gaat erg langzaam.

Ook op het L-haken zijn variaties te bedenken. Bij de Ende Gelände-acties zijn demonstranten vaak te zien met strozakken. In plaats van de heup van je buren vast te houden kunnen de voorste paar rijen die hand gebruiken om de strozak hoog te houden om eventuele klappen op te vangen. Dan gaat er één hand naar de schouder voor je, en één hand vooruit over die schouder met een strozak omhoog ter bescherming. Voor de voorste rij is de hand om de heup naast hen dan alsnog van belang om te zorgen dat er geen kolommen afsplitsen door druk vanaf de voorkant.

Een andere variatie is om degene voor je niet tegen de schouder te duwen, maar om hen bij de schouder vast te houden. Anders zijn onder de oksel, bij een broekriem of rugzak ook manieren om hen in een dergelijke formatie stevig vast te houden. Dan heeft de voorste rij elkaar vast en tevens één arm vrij om zich af te schermen, terwijl zij ook van achteren wordt vastgehouden en ondersteund door de tweede rij. Dit werkt als een meer verdedigende vorm van het L-haken, te gebruiken om stevig te blijven staan zoals je met inhaken zou doen, maar dan heeft de voorste rij wel een vrije hand. Dit hebben wij nog niet in de praktijk gebruikt gezien, maar het is de moeite waard hiermee te experimenteren.

Oefenen vooraf

De hier genoemde tactieken worden in workshops en actietrainingen voorbereid. Oefenen is erg belangrijk en we zouden iedereen die dit leest aanraden om deze tactieken eens met kameraden uit te proberen. Een aanleiding kan zijn dat je samen naar een demonstratie of actie gaat of dat je elkaar op een sympathiek evenement tegenkomt en hier tijd voor maakt. Dit hoeft niet heel groots en vooraf aangekondigd, ook als het informeel en spontaan gebeurt kan dit helpen, zelfs als je het maar met vier personen oefent.

Het lijfelijk uitproberen van deze tactieken maakt ze veel bruikbaarder in de praktijk. Je leert de bewegingen kennen die horen bij het in formatie treden. Je krijgt een idee over wat voor kleding, wat voor rugzak, handig is om te dragen wanneer deze tactieken nodig zijn. Je kunt uitproberen of je het bedreigend vindt om zo dicht bijeengepakt te lopen. Zo ja, dan kan het oefenen dit misschien minder spannend maken.

Verder groeit je zelfvertrouwen en kun je onderling bevestigen dat de kameraden in je groepje deze tactiek machtig zijn, waardoor je op straat eerder gezamenlijk een voorbeeld kunt geven als het nodig is een van deze tactieken te gebruiken. Daarom is het erg nuttig om naar actietrainingen te gaan, of om zelf te gaan oefenen met kameraden in je omgeving.

In het kader vind je een klein lijstje met suggesties van concrete dingen om te oefenen met betrekking tot de tactieken uit dit artikel. Als jullie samen aan het oefenen zijn, probeer je dan ook te vermaken en experimenteer! Misschien bedenken jullie nieuwe dingen die we kunnen gebruiken.

Strijdbare groet en succes op straat!

door Anoniem

Over samen lopen

Lijst met oefenstof
Probeer snel in te haken, probeer ingehaakt te lopen.

Probeer ingehaakt te gaan zitten en de benen mee in te haken.

Probeer los zittend in te haken. Kijk of iedereen ingehaakt voorover kan buigen om hun buik en kruis te beschermen. Probeer zittend in te haken in de vorm van een lijn en de vorm van een cirkel.

Probeer het L-haken, en probeer dan op verschillende tempo's te lopen. Probeer L-gehaakt te lopen met steeds dezelfde voet voor en vergelijk dit met normaal lopen.

Als er veel mensen meedoen kun je met verschillende groepen werken: Een deel gaat een tactiek proberen en een deel van de groep probeert mensen mee te nemen of de weg te versperren.

Als er veel mensen zijn die deze tactieken nog niet kennen, is dat een bijzondere kans! Zeg de hele groep dat ze oefenen voor een dreiging door zich samen op te stellen. Neem eerst degenen die L-haken al kennen (bijvoorbeeld van de Ende Gelände actietrainingen) apart (of leg L-haken zo nodig eerst uit aan een klein deel van deze groep). Laat deze groep die de tactiek al kent dan proberen om de rest in die tactiek mee te nemen terwijl ze zich snel proberen op te stellen, zonder de rest de opdracht te geven specifiek naar hen te luisteren. Zo oefen je niet alleen de tactiek maar ook het communiceren van je kennis over de tactiek aan ongeoefende medestanders.

Een reactie op Jan Bervoets over Abou Jahjah

Jan Bervoets vergist zich schromelijk in zijn steun die hij uitspreekt voor de partij van de Belgische/Libanese Abou Jahjah. In het laatste nummer van *Buiten de Orde* (2017#2) spreekt Bervoets onomwonden zijn bewondering uit voor de ideeën van Jahjah. Je kunt, en dat zal ik ook niet doen, moeilijk ontkennen dat Abou Jahjah in meer dan één opzicht een kleurrijk figuur is die soms interessante opvattingen te berde brengt. Dat doet hij ook met zijn nieuwe partij Movement X. Daarvoor verwijs ik graag naar het verhaal dat Bervoets in *Buiten de Orde* brengt.

Dat neemt echter niet weg dat Abou Jahjah soms ook ranzige ideeën heeft die ik absoluut niet verdedigbaar vind en al zeker niet voor iemand die het anarchisme in het vaandel draagt. Zo heeft Abou Jahjah zich vorig jaar nog in lovende woorden uitgelaten over de Turkse president Erdogan. Iedereen die kritiek uitte op Erdogan omwille van zijn bijzonder autoritaire aanpak van de al dan niet vermeende coup tegen zijn regime, beschuldigde Jahjah ervan dat hij/zij islamofoob zou zijn. Blijkbaar kan Jahjah het erg goed vinden met autoritaire leiders als Erdogan.

In een nog niet zo ver verleden sprak Jahjah zich ook lovend uit over de invoering van de sharia omdat hij deze superieur achtte. Je kunt dat natuurlijk betitelen als een jeugdzonde, hoewel Jahjah toen al niet meer zo jong was. Het staat echter mijlenver af van het gedachtengoed van het anarchisme, om niet te zeggen dat de sharia compleet haaks staat op het vrijheidslievende socialisme.

Jahjah schreef tot een tijd geleden regelmatig een column in de Vlaamse krant *De Standaard*. Toen hij echter een Palestijnse aanslag goedpraatte waarbij vier Israëlische soldaten omkwamen, werd Jahjah de wacht aangezegd bij *De Standaard*. Over het gebruik van geweld als politiek middel is in anarchistische kringen altijd al heftig gediscussieerd. In de huidige omstandigheden lijkt het mij politiek niet erg verstandig om dit soort geweld goed te keuren. Eigenlijk zouden we geweld altijd moeten afkeuren. Wat mij vooral aan de houding van Jahjah stoorde was dat hij zonder enig voorbehoud dergelijk geweld goedkeurde.

Movement X werd door Abou Jahjah samen met Ahmet Koç opgericht. Koç was een Vlaams-Limburgse sociaal-democratische politicus voor de sp.a [Socialistische Partij Anders – red.]. Hij werd in 2016 uit de partij gezet omdat hij openlijk Erdogan steunde in zijn vervolging van al dan niet vermeende sympathisanten van de staatsgreep tegen de Turkse president. Dat is overigens niet het enige bedenkelijke aan de opvattingen van Koç. De mede-oprichter van Movement X verklaart zich ook onomwonden een tegenstander van de evolutietheorie van Darwin. Hij noemde moslims die de evolutietheorie toch aanvaarden zonder enige schroom 'huisnegers'. Daarmee bevindt Koç zich in het goede gezelschap van het Turkse regime dat Darwin al eerder in de ban had gedaan. En wat zegt Jahjah dan over zijn kompaan? Jahjah zei hierop dat hij zelf agnost is en dat iedereen in hun partij het recht heeft op een andere opvatting. Dat is een bedenkelijke reactie, om het vooral toch niet te moeten hebben over de essentie van de zaak.

Wat mij betreft had Bervoets best wel wat meer kritisch onderzoek mogen doen alvorens zich zo enthousiast uit te laten over Jahjah en Movement X.

Willie Verhoysen

Conflict Is Not Abuse

Het appèl van Sarah Schulman

De laatste tien jaar is er in linkse activistische kringen een ander soort politieke cultuur in opkomst. Dit is een ontwikkeling die zich tegelijkertijd op Noord-Amerikaanse universiteitscampussen lijkt te voor te doen. Het gaat om een systeem van ideeën en praktijken dat wel *anti-oppression politics* genoemd wordt. Het is een systeem met veel nuttige gereedschappen (meestal ontleend aan het feminisme), zoals het consequent zichtbaar en bespreekbaar maken van privileges, de zorg voor sociale veiligheid in de vorm van *safe(r) spaces* en het plaatsen van *trigger warnings* bij inhoud die voor mensen met onverwerkt trauma belastend kan zijn. In veel feministische en antiracistische groepen worden deze gereedschappen met succes toegepast.

Toch zijn er ook wel problemen met deze politiek. In de praktijk wil de zorg voor veiligheid en het bewust zijn van privileges wel eens ontaarden in het bewaken van conformiteit en in regelrechte repressie. Er is dan ook de nodige kritiek uit linkse hoek. Zo is er al enkele jaren in Amerikaanse progressieve media een debat gaande over *call-out culture*: de gewoonte om medeactivisten die op het vlak van privileges een misstap begaan publiekelijk af te branden. In haar boek *Excluded* (2013), probeert Julia Serano dit soort uitwassen in activistische bewegingen te begrijpen als een gevolg van subtiele uitsluitingsmechanismen. In meer radicale kringen wordt ondertussen de kritiek geuit dat *anti-oppression politics* de problemen van klasse en kapitalisme reduceert tot privileges van individuen en daarmee eigenlijk een verkapte vorm van liberalisme is. Een sterk voorbeeld van deze laatste kritiek is het pamflet *Who Is Oakland?*, dat lering probeert te trekken uit de ervaringen met *anti-oppression politics* tijdens Occupy Oakland.

In haar boek *Conflict Is Not Abuse* biedt Sarah Schulman nog weer een andere manier om de schaduwzijden van deze politieke cultuur te begrijpen. Zij signaleert overal in de Noord-Amerikaanse samenlevingen een neiging om ongemakkelijke gevoelens rond conflicten en verschillen te interpreteren als indicatie dat er sprake is van *abuse*, een woord dat zonder precieze context onvertaalbaar is, omdat het zowel 'misbruik', 'mishandeling' als '(seksueel) geweld' kan betekenen; ik laat het daarom onvertaald. Volgens haar komt deze neiging om gedrag van anderen te snel als vijandig, bedreigend en dus *abusive* te interpreteren voort uit zowel trauma als superioriteitsdenken (*supremacy*). Ze traceert dit patroon van overreactie in zeer verschillende situaties, van een escalerende ruzie in een intieme relatie tot de criminalisering van hiv-positiviteit in Canada. Ze doet dat niet op een systematische en academische manier, maar kiest bewust voor een 'ongedisciplineerde' essayistische aanpak, waarbij ze naar eigen zeggen de traditie van queer en feministische schrijfsters als Audre Lorde en Adrienne Rich volgt.

> *Het repressieve staatsapparaat kan zo'n situatie, waarin sprake is van conflict en niet van* abuse*, alleen maar verergeren*

Het is ironisch dat de overreactie die ze beschrijft ook haar eigen boek had kunnen treffen, ware het niet dat de auteur een stevige reputatie heeft. Sarah Schulman is een van de vijf oprichtsters van de Lesbian Avengers, een bekende lesbische directe actiegroep in New York, en ze was betrokken bij de organisatie van de eerste grote nationale Dyke March in Washington in 1993. Verder heeft ze een lange staat van dienst als schrijfster van zowel fictie als non-fictie en als queer en linkse activiste, onder meer rond Palestina en de BDS-beweging. Kortom, we hebben hier niet te maken met een conservatieve trol.

Schulman zegt dan ook zeker niet dat *abuse* niet vaak voorkomt of niet ernstig is. De neiging tot overreactie komt volgens haar meestal juist voort uit ouder trauma dat wel degelijk het gevolg is van echte *abuse*. Ze geeft het voorbeeld van een lesbisch stel, Belize en Kelly. Nadat Kelly het heeft gewaagd om de inwonende volwassen zoon van Belize een keer op zijn onverantwoordelijk en manipulatief gedrag aan te spreken, raakt Belize zo overstuur dat ze Kelly buitensluit, belastert bij haar vrienden en een valse aangifte tegen haar doet. Vanwaar deze overreactie? Belize blijkt uit een zeer patriarchale familie te komen, met een *abusive* stiefvader, waarbinnen mannelijke familieleden boven iedere kritiek verheven waren. Het gedrag van Kelly, dat die diepgewortelde patriarchale noties uitdaagde, riep bij Belize ondraaglijke gevoelens van schaamte en woede op. Haar onverwerkte trauma's zorgden ervoor dat ze volwassen assertief gedrag als *abuse* ervoer. Schulman merkt op dat de politie in dit geval veertig jaar te laat en om de verkeerde persoon is gebeld.

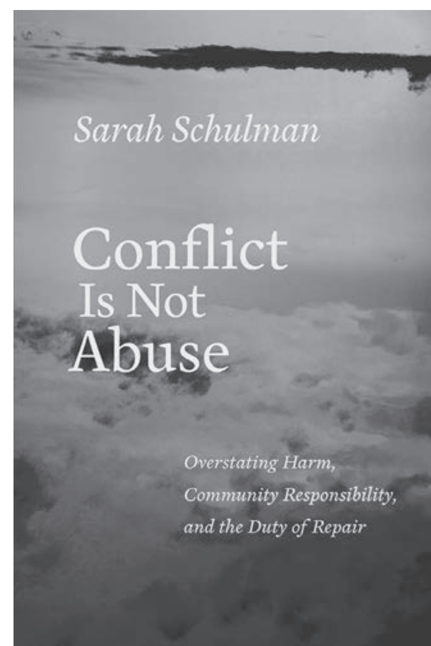
De politie en de staat spelen een grote rol in het boek. Schulman ziet een toenemen-

de bemoeienis van de staat met conflicten binnen relaties. Het onvermogen om conflicten op te lossen en de neiging om conflict en *abuse* te verwarren leiden ertoe dat de politie wordt ingeschakeld in situaties waarin dat twintig jaar geleden ondenkbaar was. Ze geeft het tragikomische voorbeeld van twee mannen in Connecticut die elkaar een wederzijds straatverbod opgelegd hadden weten te krijgen. Doordat ze beiden met een methamfetamineverslaving kampten, waren ze niet in staat om de geschillen in hun relatie op te lossen en toen de situatie escaleerde schakelden ze allebei de politie in, waarbij ze elkaar als *abuser* afschilderden. Het repressieve staatsapparaat kan zo'n situatie, waarin sprake is van conflict en niet van *abuse*, alleen maar verergeren. De politie is ook vaak niet in staat om de situatie goed in te schatten, zelfs als het om echte *abuse* gaat. In 2013 werd in de VS bij meer dan de helft van de aanhoudingen voor huiselijk geweld waarbij LHBT-mensen betrokken waren, het slachtoffer in plaats van de dader gearresteerd.

De staat wordt natuurlijk ook ingezet in conflicten tussen groepen. Schulman wijdt een hoofdstuk aan de criminalisering van hiv-positiviteit in Canada. In tientallen landen (ook in Nederland tot 2005) is het strafbaar voor iemand met hiv om zijn of haar status te verzwijgen bij seksuele contacten. In veel gevallen geldt dit zelfs voor beschermde seks. Het hebben van seks terwijl je hiv-positief bent en die status niet kenbaar maakt, wordt dus gezien als mishandeling van je partner, als *abuse*. Hierbij wordt buiten beeld gehouden dat hiv-negatieve mensen er zelf voor verantwoordelijk zijn dat ze hiv-negatief blijven. Hiv-negatieve mensen worden ten onrechte neergezet als volkomen onschuldige slachtoffers van gewetenloze hiv-positieve mensen. Schulman verklaart deze verwrongen opvatting uit het superioriteitsdenken van hiv-negatieve mensen: de hiv-positieve ander is het monster, de *abuser*. Dit superioriteitsdenken gaat terug tot het begin van de aidsepidemie, toen het mijden, isoleren en marginaliseren van mensen met hiv en aids gruwelijke vormen begon aan te nemen, maar volgens Schulman steekt het nu in Canada sterker de kop op onder invloed van het oprukkende homonationalisme: hiv-negativiteit wordt nu gezien als brevet van aangepastheid, assimilatie, dus als het ultieme bewijs dat je een 'goeie' homo bent… In dit hoofdstuk over hiv laat Schulman trouwens ook doorschemeren dat ze in het straffen van mensen überhaupt niet zo veel ziet. Ze suggereert dat de neiging om te straffen altijd voortkomt uit trauma of superioriteitsdenken (of beide) en dat het strafrecht ervoor zorgt dat *abuse* blijft voortwoekeren in de samenleving.

Schulman geeft door heel het boek heen verschillende voorbeelden die aan de discussies rond *safe spaces* en *call-out culture* raken. Zo vertelt ze dat ze een lezing gaf op een liberal arts college in de VS, waarbij enkele slachtoffers van seksueel geweld tijdens de vragen aan het einde met haar in discussie gingen. Ze legde daarbij uit dat de oudere feministische beweging tegen geweld de oorzaken van geweld tegen vrouwen probeerde te begrijpen en die vooral zochten in 'het patriarchaat, racisme en armoede'. Ze betreurde dat die nadruk op begrip en oorzaak inmiddels was vervangen door een nadruk op straffen, wat de macht van de politie en de staat vergroot, maar de onderliggende oorzaken van het geweld ongemoeid laat. Een van de studentes raakte daarop overstuur en zei bevend van woede dat iemand dus tegen haar, toen ze als tienjarige door haar vader mishandeld werd, had moeten zeggen dat hij dat alleen maar deed vanwege 'het patriarchaat, racisme en armoede'! Omdat Schulman doorhad wat hier gebeurde, wist ze door heel rustig en empathisch met deze studente te praten en door haar te vragen wat ze precies voelde toen Schulman aan het woord was, de studente in te laten zien dat haar perceptie tijdelijk vervormd was doordat ze herinnerd werd aan haar traumatische kindertijd. Ik kan me voorstellen dat deze uitwisseling in sommige *safe spaces* anders zou zijn afgelopen…

Dit voorbeeld illustreert ook waar volgens Schulman de oplossingen gezocht moeten worden. Het is belangrijk om bij conflicten in contact te blijven en beide partijen uit te laten leggen wat er volgens hen aan de hand is en om oog te houden voor nuances. Tekstgebaseerde communicatiemiddelen zoals sms, email en sociale media zijn dan ook niet geschikt voor communicatie in een conflictsituatie. Het is te makkelijk om een verwrongen beeld van de ander in stand te houden en om de ander af te snijden. Ze laat ook zien dat het gebruik van tekstuele communicatie vaak het ontstaan van conflicten in de hand werkt. Ook de groep of gemeenschap is van grote betekenis. Als we onderdeel uitmaken van een groep of gemeenschap die onderlinge loyaliteit hoger plaatst dan rechtvaardigheid, kan ons onvermogen om conflicten op te lossen uitmonden in pestgedrag, uitsluiting en zelfs dodelijk geweld. Ze heeft het over 'negatieve gemeenschappen', die zich kritiekloos achter hun leden scharen wanneer deze door hun superioriteitsdenken of trauma's anderen tot zondebok maken. In dit licht beschrijft Schulman het gedrag van de staat Israël in de bezette gebieden en hoe dat gedrag gerechtvaardigd wordt. Haar oplossing komt uiteindelijk neer op een appèl aan mensen en gemeenschappen om *accountable* te zijn, om verantwoordelijkheid te nemen voor hun gedrag en dus voor hun aandeel in conflicten, ook als dat gepaard gaat met ongemakkelijke gevoelens.

Conflict Is Not Abuse vind ik een moeilijk boek. Je moet jezelf steeds voorhouden dat ze niet over *abuse* schrijft, maar over conflicten en het onvermogen om ze op te lossen. Veel lezers zullen zelf ook kampen met trauma's, waardoor ze het gevoel kunnen krijgen dat Sarah Schulman hun pijn niet serieus neemt. Maar het gaat niet over hun pijn. Het gaat over situaties waarin ze het risico lopen dat hun pijn, hun trauma, henzelf tot *abuser* maakt. Ik blijf wel met een aantal vragen zitten. Mag je van getraumatiseerde mensen altijd verwachten dat ze hun trauma onder ogen zien? Hebben we in sommige situaties niet recht op een beetje vermijding? En wie bepaalt of er sprake is van conflict of *abuse*? Het is een lastig onderwerp, dat uiteindelijk ook aan diepere vragen over rechtvaardigheid en verzoening raakt. *Conflict Is Not Abuse* heeft zeker zijn zwakke kanten, maar het heeft mij wel verder geholpen met nadenken over conflicten en sociale veiligheid en ik denk dat het een belangrijk boek is.

door Hanna

: Oproer en verzet

Ja, ja, daar ben ik weer, wederom te weinig tijd en wederom weer superveel rellen en oproeren wereldwijd. Het laatste, daar heb ik helemaal geen problemen mee, het eerste van te weinig tijd is het probleem van bijna iedereen. Misschien moeten we ons gaan verzetten tegen de TIJD. Dat is niet heel origineel want dat deden anarchisten honderd jaar geleden ook al, het slopen van kerkklokken en fabriekssirenes omdat het altijd de bazen zijn die jouw tijd stelen! Zoek maar op.

Wederom ging het een aantal keren flink los in Trump-land, politiemoorden en neonazi's waar superveel verzet tegen was en is, teveel om op te noemen, ik raad aan op itsgoingdown.org te kijken. Ook in Argentinië, na de politieverdwijning/moord van de anarchist Santiago Maldonado die actief was in Mapuche-gebied, braken er rellen uit en is in Buenos Aires het gebouw van de politieke inlichtingendienst in de fik gestoken. Hulde voor deze mensen! Wraak is het antwoord! En dan ook nog de rellen op de algemene staking in Frankrijk. En ik realiseer me dat ik ook niets zeg over de rellen op de G20 top in Hamburg, zó lang geleden al weer! Helaas kan ik de algemene staking in Catalonië niet meenemen want die is op het moment dat ik dit schrijf nog niet geweest, wat ik wel kan melden is dat de anarchisten (onder andere de CNT en Solidaridad Obrera) in Catalonië de eersten waren die deze staking hebben uitgeroepen en pas op het allerlaatst sluiten de grote vakbonden zich aan. Die stakingsdag kan wel eens een historisch dag gaan worden. Maar ik ben geen fan van nieuwe staten, de fik in iedere vlag, ook de Catalaanse!

21 september 2017 Sydney, Australië

Een lokale DJ en toevallig ook nog anarchist heeft de ex-premier van Australië, Tony Abbott, een vette kopstoot gegeven! Tony Abbott is de lijsttrekker van de zeer rechtse en conservatieve Liberal Party of Australia. Dit nieuws sloeg in als een bom in de landelijke media omdat er op dit moment een groot publiekelijk/politiek debat aan de gang is over het legaliseren van het homohuwelijk in Australië. DJ Funknukl geeft in een interview toe dat hij voor het homohuwelijk is, maar dat dat niet helemaal de reden was waarom hij Abbott een kopstoot gaf. De enige echte reden: 'He's a gentrified rich kid. He personifies everything I hate politically, and he's not even good at it'. DJ Funknukl zegt dat hij een anarchist en pacifist is en 'If I see an opportunity to improve my life and those around me by nutting Tony Abbott, I'm a pretty pragmatic guy'. Het woord 'nutting' betekent dus 'een kopstoot geven'. Wat het ook nog extra hilarisch maakt is dat de DJ eerst zijn hand uitstak naar Abbott om de hand te schudden en toen plotsklaps en tegen iedere verwachting in toesloeg (of toekopte in dit geval) Ik zou dan luid roepen 'Give this man a beer!!!'[1]

6 september 2017 Thanh Hoa, Vietnam

Er breekt deze dag een staking uit van zesduizend vrouwen die werken in een

textielfabriek die aan alle westerse kledingmerken levert. De staking begint eerst met tweeduizend vrouwen die woedend zijn omdat de stukken reststof (van textiel) waar ze op zitten tijdens de pauze in beslag worden genomen omdat het afval eigenlijk nog altijd eigendom is van de fabriek. De manager die deze order gaf wordt bijna gelyncht en moet vluchten. Nadat het nieuws zich over de gigantische naaiateliers verspreidt sluiten nog vierduizend vrouwen zich aan bij de staking. De eisen zijn direct klip en klaar, lonen omhoog, reiskostenvergoeding, zwangerschapsverlof, en geen boetes meer als je ziek ben of omdat je niet kan werken omdat je kind ziek is. Het is een wilde staking omdat de enige vakbond in Vietnam een vakbond van de staat en van de bazen is, sinds 1994 is er nog nooit een 'legale' staking geweest omdat de enige vakbond nog nooit een staking heeft uitgeroepen. Desalniettemin zijn er meer stakingen dan in Nederland per ratio, kan je nagaan in wat voor dom land we leven. De afgelopen jaren zijn in heel Zuidoost-Azië, China, Bangladesh, India en Pakistan megagrote textielstakingen geweest omdat daar alles word geproduceerd wat hier in het westen wordt gekocht in bijvoorbeeld H&M, Primark et cetera. Smash the Shops![2]

30 september 2017 Gotenborg, Zweden

De hardcore neonazi fascisten van NRM (Nordic Resistance Movement), een soort Knäckebröd SA, verzamelen zich met dik vijfhonderd kaalkoppen in de Zweedse stad Gotenburg. De voorste rijen bestaan uit nazi's in ME-uniform (dubbel fout), helmen en schilden compleet. De stad is in een soort *lock down*, autoverkeer en openbaar vervoer zijn vanuit de overheid helemaal stilgelegd. In het centrum, niet heel ver van het verzamelpunt van de nazi's, zijn tienduizenden tegendemonstranten, jong, oud, queer en straight en van hen duizenden die de confrontatie aan willen gaan met de fascisten. Er is breed gemobiliseerd en vanaf de eerste dag van de tegenmobilisatie is er gepleit voor een 'diversiteit van tactieken'. Dat houdt dus in van vreedzame zitblokkades op de route tot militante massa-aanvallen op de nazi's en de politie die hen beschermt zonder dat men vooraf of naderhand elkaar afzeikt of zich van elkaar gaat distantiëren.

De van tevoren bepaalde strategie werkt voortreffelijk, want vanaf het verzamelpunt kunnen de nazi's geen kant op, ze zijn eigenlijk omsingeld door de smeris en daaromheen staan de duizenden antifascisten. Om toch *street credibility* te krijgen proberen de kaalkoppen meerdere malen door de politielinies te breken, meerdere smerissen raken gewond (*no tears* voor dat). En als klap op de vuurpijl zetten honderden antifascisten een charge in. Daarbij breken flinke vechtpartijen uit en wordt een stillenteam (arrestatie-eenheid in burger) bijna door het asfalt heen gestampt door de woedende menigte antifascisten.

Toch moet ik wel even duidelijk maken dat de gasten (en een enkele vrouw) van de NRM niet onderschat of gebagatelliseerd moeten worden want ze zijn groot, doen bijna allemaal aan vechtsporttraining, schietlessen, zware ideologische scholing in het nationaal socialisme en ze beschouwen zichzelf als de enige revolutionaire voorhoede van de Scandinavische volkeren. Ze hebben grote sommen geld tot hun beschikking en zijn heel actief op straat, sociale media en ga zo maar verder. Vergeet niet dat om de Gouden Dageraad in Griekenland tien jaar geleden nog gelachen werd, meerdere moorden en pogroms later is het een zeer invloedrijke organisatie en dat kan met de NRM ook gebeuren, en ook hier in ons laffe, slappe kikkerlandje! Alerta! Alerta! Antifascista![3]

door onze internationale correspondent voor rellen, oproer en klassenstrijd

Noten

1 Meer info op disaccords.wordpress.com.
2 Meer info op chuangcn.org.
3 Meer info op antifa.se.

Harmke

In memoriam

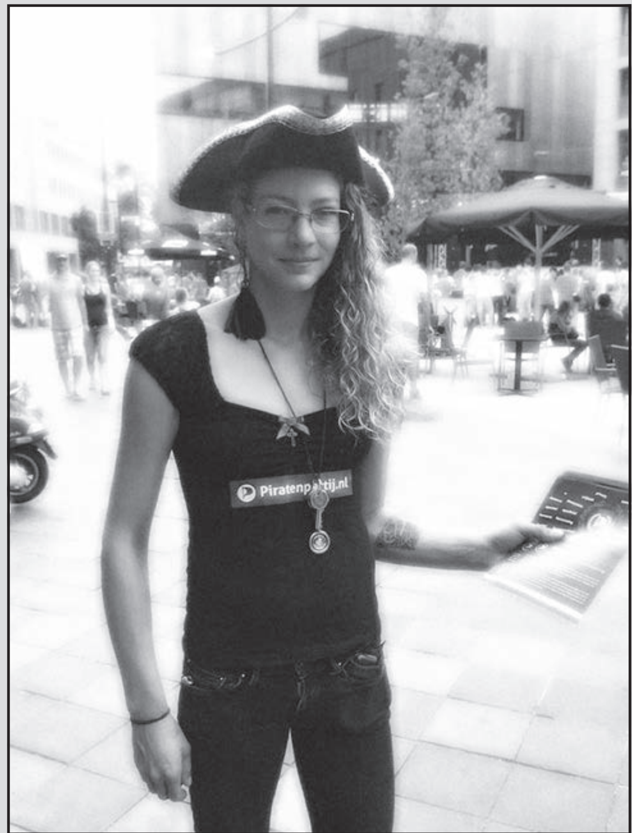
Ik leerde Harmke kennen begin 2013. Ze was toen net lid geworden van de Vrije Bond en al vrij snel nam ze het initiatief om aanwezig te zijn op picketlines van de Vrije Bond, om bijvoorbeeld flyers uit te delen of mee te doen aan blokjes van Vrije Bond-leden in FNV-demonstraties en demonstraties tegen de bezuinigingen. De economische crisis was al een paar jaar aan de gang en zij vertelde me dat ze bij een bank had gewerkt en op haar computerscherm de ellende van het hedendaags kapitalisme aan haar zag voorbij trekken. Bijvoorbeeld dat mensen hun huis werden uitgegooid omdat ze de hypotheek niet meer konden betalen omdat ze hun baan waren kwijtgeraakt. Ze vond dat zo walgelijk dat ze haar baan had opgezegd en was vertrokken. Het was ook de tijd van Anonymus en Occupy en ook daardoor was Harmke de Vrije Bond tegengekomen en had ze besloten lid te worden.

Zo stond ik dus met Harmke en een handjevol anderen in de regen pamfletten uit te delen bij een verschrikkelijke saaie FNV manifestatie en later las ik in het NRC van 2 december 2013: ‘Het is een lange stoet, met veel fluitjes en veel grijzende haren. ‘Harmke’ (29) uit Amsterdam noemt het protest “de braafheid zelve”. Ooit werkte ze als backoffice medewerker in de bankensector, nu deelt ze flyers uit van de Vrije Bond, een anarchistische zelforganisatie. Het land plat leggen is het enige dat helpt, zegt ze. “Het kapitalisme heeft zijn langste tijd gehad.”’

De afgelopen twee jaar zijn we elkaar uit het oog verloren, maar omdat ik betrokken ben bij het secretariaat van de Vrije Bond had ik toch af en toe mailcontact met haar. Zo schreef ze dat ze dakloos was geworden en geen adres meer had waar we de Buiten de Orde naar toe konden sturen, en ook verontschuldigde ze zich omdat het financieel niet meer mogelijk was om de contributie te betalen. Ik liet haar weten dat dat geen probleem voor ons was en dat als we met iets konden helpen, ze dat dan vooral moest laten weten. Afgelopen april stuurde ze weer een email, ze had eindelijk een woning en of we de Buiten de Orde daar naar toe konden sturen. Ik feliciteerde haar en schreef dat er in haar omgeving (een dorp in de Bible Belt) bijna geen Vrije Bond-leden wonen. Ze antwoordde daarop dat ik een flink pak stickers naar haar toe moest sturen zodat ze die in haar omgeving kon plakken. Ik stuurde een pakketje, zij antwoordde dat ze het had ontvangen en dat ze blij was met haar woning.

Een zeer goede bekende van mij vertelde op een zonnige zomerdag dat er een incident was geweest bij haar werk (het IISG). Zij en haar collega’s hadden achter het raam gestaan en ambulancepersoneel en duikers van de brandweer iemand uit het water zien halen en reanimeren. Het gaat om het water achter het IISG, het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, het grootste archief van revolutionaire bewegingen en personen ter wereld, hét archief van het anarchisme, Emma Goldman, feminisme, anti-kapitalisme en ga zo maar door. Ik kreeg een vreemd gevoel bij het verhaal, maar door de drukte van alle dag was het al snel weer uit mijn gedachten.

Ik was al een week op vakantie in Spanje en als ik op vakantie ben check ik nooit mijn mail, omdat dan mijn vakantie helemaal naar de klote gaat, dus ik probeer het niet te doen. Op een gegeven moment heb ik toch helaas wel mijn mail gecheckt, en daarin lees ik vol ongeloof een email die door een lid van de Vrije Bond over de maillijst is gestuurd. Het is een Facebook-bericht van de moeder en zus van Harmke met de mededeling dat Harmke is overleden na enkele dagen in het ziekenhuis te hebben gelegen omdat ze in het water was gevallen in Amsterdam bij de Zeeburgerkade. Ik realiseerde me meteen dat Harmke de persoon was die door de brandweer uit het water werd gehaald bij het IISG. Een vreemd gevoel woekerde zich door mijn hoofd en lichaam en ik realiseerde me dat het Harmke is geweest die gevochten heeft voor haar leven op die zonnige zomerdag en dat tientallen medewerkers, onderzoekers en toevallig enkele anarchisten die dag uit het raam keken vanuit het IISG naar de ambulance die met gillende sirenes wegscheurde. Dat precies daar, bij dat pakhuis vol met ‘papieren van de revolutie’ het leven uit Harmke wegvloeide, maakt haar leven nog ongrijpbaarder en of onvoorstelbaarder. Maar het is ook een soort troost en wakkert in mij, en hopelijk velen anderen, een strijdbaarheid aan: ‘*Mourn for the dead, and fight like hell for the living!!!*’

Naast dat Harmke lid was van de Vrije Bond heeft ze ook een tijd achter de bar gestaan in de Bollox in Amsterdam (waar ook de anarchistische bibliotheek is) en was ze betrokken bij de Blockupy campagne tegen de centrale Europese bank (ECB) in Frankfurt. Actief was ze ook in de Piratenpartij, vanaf het begin, en ze was op het actiekamp van War Starts Here in Duitsland, waarover ze in de Buiten de Orde #3 van 2013 nog een uitvoerig actieverslag heeft geschreven. En waarschijnlijk is er nog veel meer, waar ik geen weet van heb.

Rest in Power Harmke!

door Anoniem

Vrijheid voor Peike

Ondersteuning voor veroordeelde G20-activist

De G20 in Hamburg en de protesten daaromheen vonden nu zo'n twee maanden geleden plaats, maar van de nasleep zijn we nog lang niet af. Tijdens de top kwamen de politieke en economische leiders van de wereld samen, om de voortzetting te plannen van hun oorlogen, uitbuiting van mensen en dieren en de vernietiging van het milieu. Het is nodig en hoopvol dat mensen hiertegen in opstand komen. Er gingen in Hamburg honderdduizend mensen de straat op om zich tegen het feestje van de elite te verzetten. De Duitse staat probeert nu enkele individuen te criminaliseren en het gesprek te laten draaien om flesjes en vuurwerk die al of niet door de lucht gingen. Weinig geloofwaardig als bliksemafleider voor de echte problemen in deze wereld.

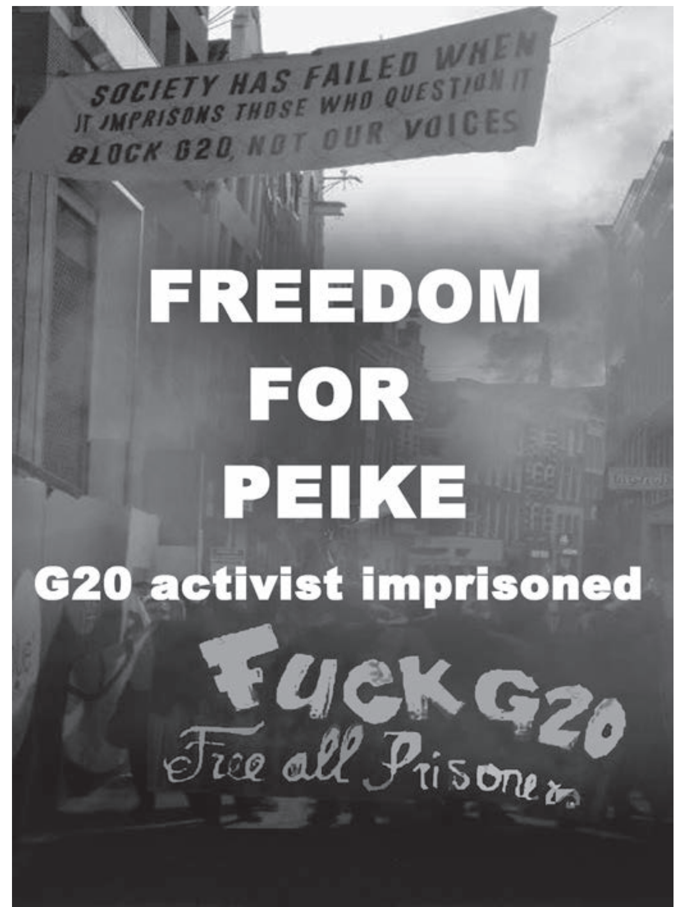
Vanaf dag één zijn de acties tegen de G20-top met harde hand onderdrukt. Door het politiegeweld en de escalatietechnieken zijn honderden mensen gewond geraakt en opgepakt. Ruim dertig internationale arrestanten zitten nog vast in Duitse gevangenissen in afwachting van hun proces. Onder de arrestanten bevindt zich Peike, een Amsterdammer die er in Hamburg bij was. Maandag 28 augustus vond zijn proces plaats, als eerste van de G20 arrestanten. In de twee zaken die hierna voorkwamen, leidde de uitspraak tot vrijlating op staande voet. Fantastisch nieuws! Maar ondanks de overeenkomsten in de dossiers, kwam Peike er in verhouding zeer ongenadig vanaf.

Hij is door rechter Johann Krieten, bekend om zijn autoritaire uitspraken en rechtse positie, veroordeeld tot 2 jaar en 7 maanden gevangenisstraf. De uitspraak ligt daarmee ver boven de toch al bijzonder hoge eis van het OM: 1 jaar en 9 maanden. Het gaat er hierbij niet om, te pleiten voor een meer 'proportionele' straf – we willen Peike en de anderen gewoon vrij hebben – maar de zaak is ook binnen een juridische context om verschillende redenen opmerkelijk, zowel wat betreft het rammelende dossier als de hoogte van de straf. De combinatie van die twee maakt het groteske theater helemaal compleet.

De aanklacht luidt dat Peike twee flessen naar een agent zou hebben gegooid, in de chaos die ontstond toen de politie de 'Welcome to Hell' demonstratie aanviel. De procesdetails hebben een hoog absurdistisch gehalte: dat de agent aangaf 'te hebben gevoeld' dat hij geraakt werd, is hierbij aangemerkt als het toebrengen van 'ernstig lichamelijk letsel', en bovendien was er sprake van 'verzet bij arrestatie door in foetushouding op de grond te gaan liggen'. Het enige zogenaamdebewijsmateriaal bestaat uit twee verklaringen van Berlijnse agenten, die op belangrijke punten tegenstrijdigheden bevatten en daarbij grote gaten vertonen.

Laten we niet vergeten dat ondanks de twee beter afgelopen processen, andere gevangenen mogelijk vergelijkbare ellende te wachten staat: juridisch gezien is het heel 'normaal', veroordeeld worden op grond van politieverklaringen alleen, ook als die aan alle kanten rammelen. In dit geval heeft de rechter bovendien duidelijk aangegeven dat op de demonstratie aanwezig zijn wat hem betreft wel min of meer voldoet voor een veroordeling.

Het is duidelijk dat Peike en de andere arrestanten gebruikt worden als afschrikwekkend voorbeeld. De Duitse regering wilde een feestje vieren met de grootste schurken die er op de wereld rondlopen. Dat de keuze op Hamburg viel, kan, gezien de lange geschiedenis van sociaal verzet, gezien worden als pure provocatie. Maar in een hoorbaar tegengeluid had Merkel geen zin. Rustig was het echter allerminst, en natuurlijk zijn elementen in de overheid uit op wraak. Bij Peike's proces is een grimmige toon gezet.

Rechter Krieten benutte dit showproces verder als een kans om de nieuwe strafverhoging bij geweld tegen politie toe te passen en beredeneerde in zijn oordeel dat agenten geen 'Freiwild' (loslopend wild) zijn voor de 'Spassgesellschaft' (pleziersamenleving). Gevoel voor humor kan hem niet ontzegd worden, al was zijn betoog vermoedelijk niet komisch bedoeld. Maar zeg nou zelf: de Spassgesellschaft, wie wil daar geen deel van uitmaken?

Een eerste stap om tot die leukere samenleving te komen: steun Peike en alle andere gevangenen – kom in actie en toon solidariteit!

Post voor Peike
Brieven en kaarten voor Peike kan je langsbrengen bij de Vrankrijk, Spuistraat 216, Amsterdam of bij het Fort van Sjakoo, Jodenbreestraat 24 te Amsterdam. Opsturen kan je je brief of kaart natuurlijk ook naar beide plekken. Van daaruit wordt gezorgd dat ze bij Peike terechtkomen.

Meer info
freepeike.noblogs.org

THEMA

Rusland

Honderd jaar Russische Revolutie: ook voor een anarchistisch blad is dat iets om bij stil te staan. Hoe de droom van bevrijding omgezet werd in actie, en al snel in haar macabere tegendeel veranderde is een vraag die blijft fascineren, een vraag die van belang blijft voor vrijheidslievende rebellen. Vandaar dat Rusland en revolutie het thema zijn van dit nummer van Buiten de Orde.

We hebben het bescheiden gehouden, met vijf artikelen. Een overzichtsstuk van Peter Storm over de revolutie van 1917, de aanloop en de naargeestige ontknoping door toedoen van de bolsjewistische machtsgreep, gevolgd door de vorming van een autoritair bewind. Een artikel van Dick Gevers over de revolutie van 1905, toen de troon van de tsaar ook al wankelde door toedoen van om zich heen grijpende stakingen, muiterij en barricadestrijd. Een recensie van Andrea van een tentoonstelling in Amsterdam over de Goelag, het strafkampenstelsel van postrevolutionair/contrarevolutionair Rusland, een overzicht van recent verschenen boeken over bovenstaande onderwerpen en een artikel van Jeroen met vele, soms wat oudere, leestips met betrekking tot Rusland tussen 1860 en 1925.

Voor wie er geen genoeg van kan krijgen: in ons volgende nummer komt méér, ook al is Rusland dan niet meer het thema.

de redactie

Tentoonstelling De Goelag

Terreur en willekeur in de Sovjet-Unie

Vanaf 1930 tot (officieel) 1960 zaten miljoenen mensen jarenlang gevangen in afgelegen strafkampen in onherbergzame gebieden van de Sovjet-Unie. Dit systeem werd bekend onder de naam Goelag: hoofddirectoraat voor opvoedings- en werkkampen (Glavnoje oepravlenieje ispravitelno-troedovych lagerej). De herinnering hieraan dreigt in Rusland verloren te gaan. In het Verzetsmusem in Amsterdam is nu een tentoonstelling te zien over de Goelag, die toont hoe het systeem heeft gefunctioneerd, hoe men er in het Westen tegenaan keek en hoe Rusland dat tegenwoordig doet.

Al onder de tsaren was verbanning naar strafkampen in Siberië een gebruikelijke straf, vooral voor staatsgevaarlijke personen. Verbanning werd gezien als een lichte straf. Zwaarder gestraften moesten dwangarbeid verrichten, zoals hout kappen of werken in de mijnen, waarbij veel veroordeelden omkwamen.

Na de machtsovername door de communisten in 1917 onder leiding van Lenin werden de kampen onderdeel van het nieuwe staatssysteem en werden veroordeelden er heropgevoed. De middelen daarvoor waren ongekend hard en al snel verdween alle humaniteit uit het kampleven.

Na de dood van Lenin (1924) kwam Stalin aan de macht. Hij wilde het agrarische Rusland tot een industriële wereldmacht omvormen. De belangrijke grondstoffen zoals goud, kopper, nikkel en uranium bevonden zich in onherbergzame gebieden en daar wilde niemand werken, dus Stalin moest met een oplossing komen. En die kwam er ook heel snel. De staatsveiligheidsdienst, Het Volkscommissariaat voor Binnenlandse Zaken (NKVD), stelde een quotum vast voor het aantal gevangenen dat elke stad of dorp moest aanleveren. Een vrouw werd bijvoorbeeld veroordeeld omdat ze niet naar bed wilde met een partijleider, ook te laat komen op het werk of luisteren naar een grap over Stalin kon aanleiding zijn tot arrestatie. Vooral in 1937-1938, de jaren die als die van de Grote Terreur bekend staan, kwamen velen in de Goelag terecht.

Verlies van mensenlevens werd geaccepteerd als bijkomstigheid

Op zijn minst achttien miljoen mensen zaten vast in de Goelagkampen, waaronder ook duizenden Nederlanders (onder andere Wim de Wit, Johan Wigmans, Dirk Schermerhorn en Henri van der Putt). Gevangenen werden voor allerlei werkzaamheden ingezet: de aanleg van spoorwegen en vliegvelden, het graven van riolering en kanalen, het bouwen van chemische fabrieken, houtkap, het inblikken van vis of de vervaardiging van bakstenen. De Goelag leverde een enorme bijdrage aan de staatsproductie tegen zeer lage kosten. Bijna drie miljoen gevangenen stierven door honger, uitputting, ziektes en executies. Verlies van mensenlevens werd geaccepteerd als bijkomstigheid. Vluchten uit de Goelagkampen in zulke onherbergzame gebieden lijkt onmogelijk, maar uit de cijfers blijkt dat er veel gevangenen zijn ontsnapt. In 1933 bijvoorbeeld waren er 45755 vluchters. Ruim de helft werd weer opgepakt, maar velen bleven op vrije voeten. Zoals men zich kan voorstellen werden vluchtpogingen zwaar bestraft, soms zelfs met de doodstraf.

Het Goelag-systeem werd na de dood van Stalin in 1953 langzaam ontbonden. Grote groepen gevangenen werden vrijgelaten, maar hun leven werd niet makkelijker. Ze moesten zwijgen over hun ervaringen en de ellende in de kampen, ze kregen geen baan, geen huis en heel vaak mochten ze ook niet terug naar hun gezin of familie. Hun straf werd verlengd naar levenslang. Strafkampen bleven bestaan, maar de geheime dienst Comité voor Staatsveiligheid (KGB) – opvolger van de NKVD – richtte zich meer op mensen die werkelijk kritiek hadden op de Sovjetstaat.

In het Rusland van nu wordt Stalin in de schoolboeken omschreven al een ‘efficiënte manager’. Hoewel er nog regelmatig massagraven worden ontdekt, wordt de herinnering aan de terreur van Stalin verdrongen. De slachtoffers van het stalinisme passen niet in het zelfbeeld van Rusland. Eén van de grootste systemen van repressie en onderdrukking in de twintigste eeuw dreigt te worden vergeten.

Deze kleine overzichtstentoonstelling laat alle aspecten van het Goelag-systeem zien.

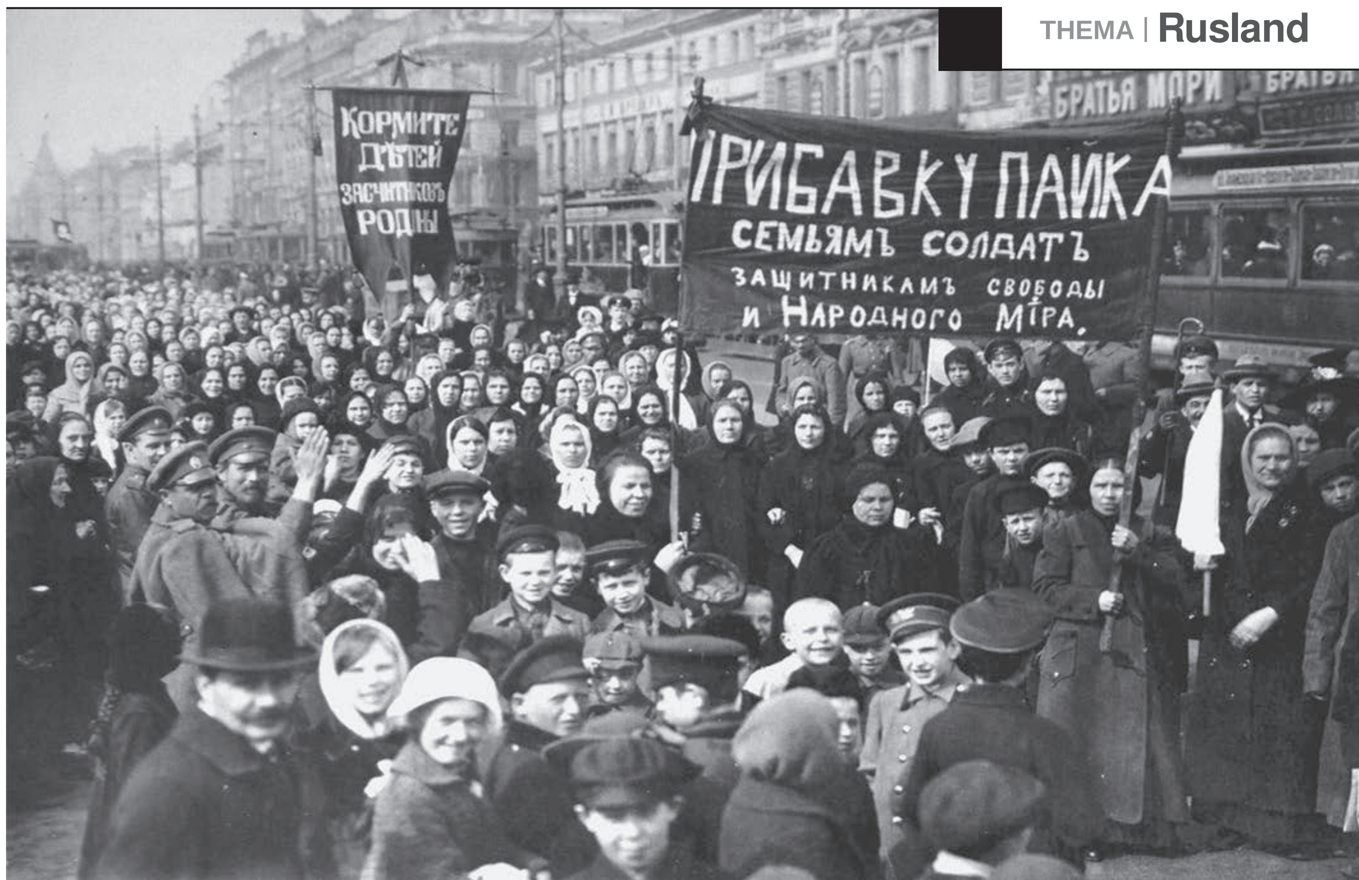
Op de grote panelen worden verschillende thema’s in de kampen in het kort behandeld zoals het dagelijks leven van de gevangenen, transport van de gevangenen naar de kampen, over de gevangenen en de hiërarchie onder hen, kampleiders of over Nederlanders die in de kampen hebben gezeten. In een aantal vitrines zijn gebruiksvoorwerpen van de gevangenen te zien zoals eetgerei, scheermes, tandenborstel, bord, beker, schoenen, gitaar, handschoenen of sigaretten. Ook een drietal bekende Rusland-kenners komen aan woord via kleine televisieschermen. Correspondent en programmamaker Jelle Brandt Corstius vertelt over de stad Magadan en zijn ervaringen in Rusland in verband met de Goelag, journalist en schrijver Alexander Münninghoff leest in het Russisch een gedicht voor en historica Nanci Adler vertelt over het leven van de vrijgelaten gevangenen en over de Russische mensenrechtenorganisatie Memorial die aandacht probeert te krijgen voor de Goelag en zijn slachtoffers.

Deze tentoonstelling is zeker een aanrader voor iedereen die weinig tot niets weet over de Goelag. Ze geeft een bondig overzicht van het afschuwelijke en onmenselijke systeem. Zelfs degenen die al iets over de Goelag weten, vinden vast en zeker nieuwe informatie over de Goelag en Rusland.

door Andrea

Meer info

De tentoonstelling *De Goelag – terreur en willekeur in de Sovjet-Unie* is te zien in het Verzetsmuseum in Amsterdam tot en met 12 november 2017.

Alle macht aan de sovjets

De Russische Revolutie van 1905: een revolutie van onderop

De voorgeschiedenis van de eerste Russische Revolutie (1905)
De eerste beweging die zich in de negentiende verzette tegen het tsaristische regime was in 1825 die van de Dekabristen. Deze beweging streefde naar de afschaffing van het lijfeigenschap en naar de vorming van een republiek of op zijn minst van een constitutionele monarchie. Het verzet kwam niet uit het volk maar uit de bevoorrechte milieus. De opstand vond plaats in Sint Petersburg, met steun van enkele detachementen geleid door officieren van het tsaristische leger. De rebellie werd onderdrukt door troepen die trouw waren gebleven aan de regering. De vijf belangrijkste leiders stierven op het schavot, honderden mannen verdwenen in de gevangenis of werden verbannen naar Siberië.

De repressie was zo hevig dat er in de jaren 1825-1855 geen revolutionaire beweging ontstond. In plaats daarvan creëerde Nicolaas I een extreem absolutistisch regime. Iedereen werd nauwlettend in de gaten gehouden. Er was geen vrijheid van meningsuiting, organisatie en vergadering. Omstreeks 1850 was de enige beweging die nog mogelijk was, die van de kritische studenten. Zij lieten zich inspireren door de rationalistische ideeën van de Duitse filosoof Büchner die in het Russisch vertaald werden en in het geheim in boekvorm in duizenden exemplaren werden verspreid. Dit boek werd de leidraad van de Russische jongeren. Zij lieten zich ook inspireren door de werken van Darwin. Romanschrijver Iwan Toergenjev definieerde hun ideeën met het woord ‘nihilistisch’. Hun revolte was individualistisch, zij verzetten zich tegen de godsdienst, tegen alles dat inging tegen de rede. Zij streefden naar een volledige emancipatie van man en vrouw, en verzetten zich tegen alles dat een aanval kon zijn op hun vrijheid van denken. Deze beweging beperkte zich tot een strikt individualisme, het was geen sociaal politieke beweging.

> *‘Er bestaat geen god en geen tsaar’*

In de jaren 1860-1870 ontstond onder invloed van de ideeën uit de voorgaande periodes, een beweging die als belangrijkste obstakel voor maatschappijverandering het tsarisme zag en wel in de persoon van de tsaar en zijn steunpilaren, de adel, de kerk en de grootgrondbezitters. Deze stroming noemt men het ‘nihilisme’, dat bij het publiek beter bekend is door het felle verzet en de aanslagen. Nicolaas I stierf in 1855 en werd opgevolgd door tsaar Alexander II. Deze beloofde hervormingen en de meest bekende van hem is de afschaffing van het lijfeigenschap in 1861. In feite betekende deze afschaffing geen bevrijding van de boeren. De misère waarin zij leefden werd daardoor alleen maar erger. De grond werd namelijk in drieën verdeeld door de tsaar: één derde voor de kerk, één derde voor de landeigenaren en de adel en één derde voor de boeren. De boeren moesten voor hun stukje grond betalen en zolang zij daartoe niet in staat waren, een rente. De situatie van de boeren verslechterde temeer de mir, een stuk grond voor gemeenschappelijk gebruik van de boeren, afgeschaft werd. In 1870 waren er diverse aanslagen door de nihilisten tegen hoge functionarissen van het regime. Sommige leden van de groep nihilisten meenden dat een aanslag op de tsaar tot een revolutie zou kunnen leiden en tot een onmiddellijke val van het

tsarisme. Op 8 maart 1881 werd de tsaar in Sint Petersburg gedood door een bom. De daad werd door het volk echter niet begrepen. Niet de tsaar, die door de kerk heilig was verklaard, was schuldig. Tenslotte had hij het lijfeigenschap afgeschaft. De adel was schuldig aan alle ellende.

Vanaf 1880 ontstond er ook in Rusland een krachtige economische en sociale ontwikkeling beïnvloed door de Europese industrialisatie. Er kwamen fabrieken en arbeiders, er kwam een industrieel proletariaat op, er kwamen scholen en het universitair en technisch onderwijs werd uitgebreid. De socialistische ideeën, in het bijzonder die van Marx verspreidden zich, in het geheim, als een lopend vuurtje. Er werden twee partijen opgericht: ten eerste de sociaal- democratische partij, later de communistische partij, die zich richtte voornamelijk op het proletariaat; ten tweede de niet-marxistische partij, de sociaal-revolutionaire partij, die zich richtte op de boeren. Tsaar Nicolaas II besloot tot een tegenzet. Hij richtte een vakbond op die als enige legaal was, met de beperking dat deze zich niet met politiek mocht bezighouden. De leiding was in handen van een lid van de geheime politie, de priester Gapon. Hij had als priester een groot vertrouwen van de arbeiders en zij werden dan ook met duizenden tegelijk lid van 'zijn' vakbond.

Gewapend met harken, vorken en bezems verjoegen zij de soldaten uit de dorpen

De revolutie van 1905

In de beginjaren van 1900 ontstond er een gespannen situatie in de toenmalige Russische hoofdstad Sint-Petersburg. Dit naar aanleiding van het ontslag van een viertal arbeiders van de Poutilov staalfabriek. Dit leidde tot een aantal stakingen waarin geëist werd dat de ontslagen arbeiders weer aangenomen zouden worden. Van 4 tot 7 januari 1905 breidden de stakingen zich snel uit over Sint-Petersburg. Twee derde van de beroepsbevolking deed aan de stakingen mee.

9 Januari 1905: Bloedige Zondag

Gapon, een Griekskatholieke priester, die een infiltrant van de politie was en voorzitter van het Verbond van Arbeiders van een fabriek in Sint-Petersburg, is op weg naar het Winterpaleis waar de tsaar normaliter verbleef, gevolgd door duizenden arbeiders en arbeidsters. De betoging leek ook wel een processie met iconen en religieuze gezangen. Met een petitie en redelijk gematigde eisen en een lijst van klachten hoopten de demonstranten deze te kunnen overhandigen aan de tsaar. De eisen zijn: een einde te maken aan de Russisch-Japanse oorlog, het invoeren van de achturige werkdag, het recht op het organiseren van vakbonden, en de opheffing van de schuldenlast ten gevolge van de afschaffing van de lijfeigenschap in 1861. Het tsaristische leger sluit hen de weg af en gaat over tot charges waarbij veel geweld wordt gebruikt. Het gevolg is dat er honderden doden zijn en duizenden gewonden. Gapon zal verklaren: 'Er bestaat geen god en geen tsaar'. Dit betekende een volledige omslag in het denken van de priester. Het gevolg is dat er in grote delen van Rusland gestaakt wordt en acties en solidariteitsbijeenkomsten georganiseerd worden van arbeiders en boeren. Zijn het eerst eisen ter verbetering van de levensomstandigheden, nu komt men steeds meer met eisen ter verandering van het politieke systeem. Ondanks de gewelddadige repressie organiseren de arbeiders in de steden zich in arbeidersbondgenootschappen en in comités of wijk-, fabrieks- en stadsraden. Arbeiders en boeren gaan zich autonoom organiseren in de zogeheten 'sovjets': politieke discussie-organen met gekozen en afzetbare afgevaardigden. In arbeiders- en boerenraden worden beslissingen genomen onafhankelijk van officiële machtsstructuren en wordt richting gegeven aan de strijd voor een rechtvaardige maatschappij.

Oktober 1905

Het idee van de revolutie heeft zich verspreid. Ongeveer een miljoen arbeiders en arbeidsters zijn in staking gegaan en roepen: 'Weg met de tsaar, leve de democratische republiek, leve de gewapende opstand'. De sovjetcomités hebben zich in aantal uitgebreid en nemen het voortouw tot de vorming van een vrijere en rechtvaardigere samenleving. Dit leidt tot een bloedige confrontatie met het oude tsaristische regime.

December 1905

In Sint-Petersburg vinden heftige botsingen plaats na de arrestaties van de sovjetafgevaardigden en het neerslaan van de sovjets op last van de politie. In dezelfde periode is er een confrontatie tussen achtduizend gewapende arbeiders in Moskou gedurende tien dagen met het tsaristische leger dat trouw is gebleven aan het regime. Deze eerste vanuit de sovjets georganiseerde opstand eindigt in een bloedbad. De terreur gaat vervolgens onverminderd voort en treft heel Rusland met executies, deportaties van tienduizenden en lange gevangenisstraffen. De revolutionaire beweging komt op dat moment vanzelfsprekend voorlopig tot stilstand. Nicolaas II komt met een manifest, waarin de vorming van een parlement (de Doema) wordt aangekondigd, waardoor het uitgeputte volk weer enige hoop op verandering krijgt. Het bleek echter dat de Doema een raadgevend orgaan zou zijn en niet wetgevend, dus in feite een schijnparlement. Toch zou de onrust onder de arbeiders doorgaan, ondanks de staatsterreur en de extreme armoede. Uiteindelijk zou dit leiden naar de Russische Revolutie van 1917.

De vrouwen in de aanloop naar de Russische Revolutie

Aan het eind van de jaren negentig en aan het begin van de twintigste eeuw speelden ook de vrouwen een belangrijke rol. Er werd gestaakt in de fabrieken waar veel vrouwen werkten. In de kranten van 1905 worden talrijke acties van vrouwen vermeld. De strijdbaarheid breidde zich uit van regio naar regio als een soort epidemie. De eisen van de vrouwen waren: de achturige werkdag, een minimum salaris, betere levensomstandigheden, betaald zwangerschapsverlof, pauzes om baby's te voeden en crèches in de fabrieken. Er was geen enkele plek waar men niet de stem van de vrouw hoorde die sprak over haar leven en nieuwe rechten eiste. De revolutie van 1905 was voor miljoenen vrouwen van de arbeidersklasse een politieke bewustwording. Deze beperkte zich niet alleen tot de armen van de steden. Voor de eerste keer begon de Russische boerin voor zichzelf op te komen. In de loop van de laatste maanden van 1904 en tijdens 1905 waren er eveneens talrijke vrouwenoproeren op het platteland. De Russisch-Japanse oorlog betekende een extra impuls voor deze beweging. Juist de boerin als echtgenote en moeder onderging alle sociale en economi-

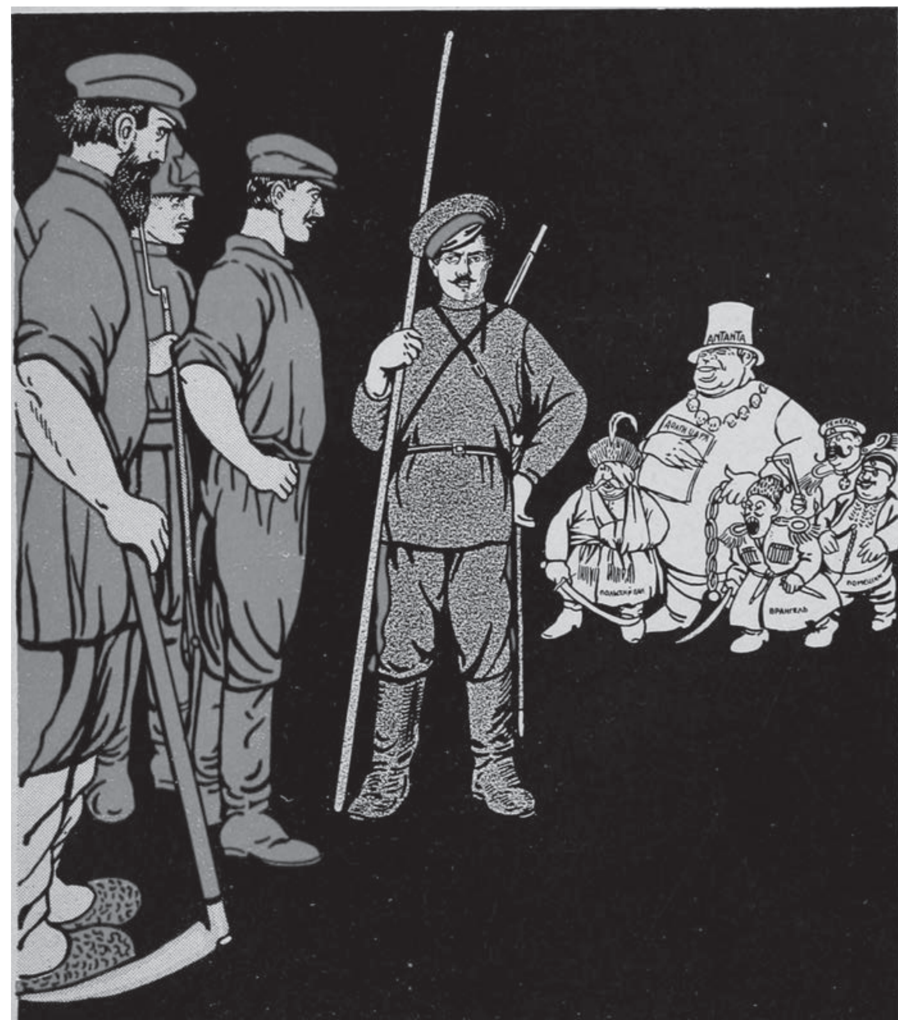
sche gevolgen van deze vervloekte oorlog. Bovendien moest zij ook nog extra voedsel leveren aan de regering. Voor de eerste keer verlieten de boerinnen hun huizen en gingen naar de steden om inlichtingen te krijgen over hun echtgenoot, hun zoon of vader om schadeloosstellingen te eisen en te strijden voor hun rechten. De vrouwen zagen met eigen ogen de verschrikkelijke realiteit; zij hadden geen enkel recht en het bestaande sociale systeem was gebaseerd op corruptie. Zij keerden naar hun dorpen terug vol bitterheid, haat en woede. In de zomer van 1905 waren er dan ook opstanden van boerenvrouwen verspreid over grote delen van het Russische platteland. Zij bedreigden de gewapende troepen en de politie en ze sloegen erop los als deze hun producten in beslag wilden nemen. Gewapend met harken, vorken en bezems verjoegen zij de soldaten uit de dorpen. Ze werden gearresteerd en zwaar gestraft, maar ze gingen door.

Over de actualiteit van de sovjets

De Duitse historicus Oskar Anweiler werd in 1970 bekend door een uitgave die door zijn originaliteit nog steeds actueel is. Hij bestudeerde de sovjets door deze los te zien van de geschiedenis van de sovjets onder de Communistische Partij. Hij legt vooral het accent op het spontane en autonome karakter van de sovjets van de beginperiode en onderstreept de hypocriete houding van de Communistische Partij ten aanzien van de directe democratie die zij als propaganda zal uitdragen over de hele wereld. Anweiler gaat uit van een algemene definitie van het sovjetidee. Dit is volgens hem het streven naar een zo breed mogelijk opgezette vorm van participatie aan de directe democratie door middel van algemene vergaderingen en zelfbeschikking. De belangrijkste principes zijn in het kort: de organisatie van de bevolking vanuit de basis (algemene vergaderingen, verkiezingen van afgevaardigden van onderop en op concrete basis (werk, coöperaties, wijken, scholen, enzovoort), verkiezing van elke publieke, administratieve en politieke functie en gelijke beloning. Afzetbaarheid en permanente controle, roulatie van taken, politieke opvoeding door rekenschap af te leggen is essentieel. De zelforganisatie van de sovjets kent drie essentiële kenmerken waardoor deze gedefinieerd kunnen worden als democratie vanuit de basis: 1) de democratie is verankerd in het 'echte' sociale leven; 2) maximale uitbreiding van de horizontale macht (participatie, autonomie); 3) maximale controle op de verticale organisatievorm (controle, regelmatige wisseling van personen).

Soldaten verbroederden zich met de rest van de bevolking

Een volgende stap, volgens Anweiler, is de opbouw van een federatie van sovjets. Het doel is om vanuit deze federatie de bestaande machtsverhoudingen op te heffen en toe te werken naar uiteindelijk de vernietiging van de staat. In positieve zin zijn de sovjets organen die het mogelijk maken om een nieuwe sociale en politieke organisatie te creëren waardoor zij broedplaatsen worden van een alternatieve maatschappij. Door hun verdediging van de belangen van de uitgebuite en onderdrukte lagen van de bevolking, door hun democratische organisatie en hun verzet tegen de politieke staatsmacht creëren zij een positieve verandering in de maatschappelijke betrekkingen: collectieve reorganisatie van de productie, democratisch beheer van onderop van publieke zaken, deprofessionalisering en opheffing van politieke functies. Dit proces is essentieel en uniek voor de spontaan ontstane sovjets van 1905.

De tweede revolutie: 27 februari 1917

In 1914 had Rusland de oorlog verklaard aan Duitsland. Nicolaas II maakte het volk rijp voor een oorlog door de indoctrinatie van nationalisme en patriottisme. De oorlog betekende, zoals altijd, een catastrofe: miljoenen mensenlevens werden opgeofferd, het volk leed honger en kinderen stierven. In februari 1917 was de ramp totaal. In Sint-Petersburg gingen de mensen de straat op en riepen: 'Brood, brood, wij hebben niks meer te eten'. De regering stuurde de politie en soldaten op de betogers af, maar de soldaten verbroederden zich met de rest van de bevolking. Op 27 februari verklaarde de regering dat de Doema was opgeheven. Het was het moment waarop het volk zat te wachten om tot actie over te gaan. Vanaf dat moment werd de leuze niet 'Brood, brood', maar 'Weg met het tsarisme, weg met de oorlog, leve de revolutie!'. De soldaten verenigden zich met de betogers en een aantal garnizoenen sloten zich bij hen aan. De actie van de bevolking was een spontane actie die een lange periode van afwachting en voorbereiding achter de rug had. Deze ac-

tie werd noch georganiseerd noch geleid door een politieke partij. Gesteund door de soldaten veranderde het verzet zich in korte tijd in een revolutionaire omwenteling. Nicolaas II trad af. De Doema stelde een voorlopige regering in. Kerenski werd minister-president. Hij was een gematigd socialist en beloofde een grondwettige volksvertegenwoordiging, stopzetting van de oorlog en verbetering van de sociale omstandigheden. In het begin was hij zeer populair, maar van zijn plannen kwam echter niets terecht. Onder druk van de Westerse mogendheden begon hij op 18 juni van datzelfde jaar een nieuw offensief aan het Duitse front. Dat werd een totale mislukking. Al op 3 juli ontstond er een gewapende opstand tegen de regering waaraan detachementen deelnamen met steun van de matrozen van Kronstadt. De leuzen waren: 'Weg met Kerenski', 'Leve de sociale revolutie' en 'Alle macht aan de sovjets'. Met de populariteit van Kerenski was het gedaan. De enige partij die onmiddellijke stopzetting van de oorlog eiste en een sociale revolutie propageerde was de Communistische Partij. Zij voerde een zeer intensieve en effectieve propaganda en wist grote delen van het volk en het leger voor zich te winnen. Op 25 oktober 1917 vond de staatsgreep plaats met steun van enkele detachementen en van de matrozen van Kronstadt. Het zal echter tot 1922 duren voordat de Communistische Partij de volledige macht wist te verwerven door een geraffineerde politiek van centralisatie van de macht en een meedogenloze onderdrukking.

Emma Goldman: Mijn desillusie in Rusland

In de Verenigde Staten, waar Emma Goldman al jaren woonde, was zij aanvankelijk vol geestdrift over de Russische Revolutie. In 1917 schrijft zij nog aan een Amerikaanse anarchistische vriendin: 'Ik denk werkelijk dat de situatie in Rusland onder leiding van de bolsjewieken de meest gigantische gebeurtenis is in de Russische geschiedenis. Leve de bolsjewieken. Dat hun vlam zich verspreidt over de wereld en de mensheid bevrijdt van haar slavernij.' In 1920 bezoekt zij Rusland, inmiddels uit de VS gezet met Alexander Berkman, vanwege hun politieke ideeën, en verandert snel van mening. Met Berkman gaat zij naar Kropotkin. Hij zei tegen hen: 'De bolsjewieken hebben aangetoond dat hun aanpak van de revolutie onjuist is. In plaats van meer zeggenschap over het productieproces was het door de Communistische Partij gecentraliseerd.' Inmiddels was duidelijk dat de Communistische Partij bezig was om per decreet de arbeid te militariseren!

Emma Goldman bezoekt ook enige fabrieken, zoals de grote Poutilov autofabriek. 'Ik had van Poutilov veel gehoord: zij hadden een heroïsche rol vervuld in de revolutionaire dagen tijdens de verdediging van Sint-Petersburg. Ik werd vriendelijk ontvangen en ik bracht hen de groeten over van hun kameraden in Amerika. En de revolutie daar, vroeg men mij onmiddellijk (...) De Amerikaanse revolutie is nog niet aanstaande, maar de Russische revolutie heeft zijn weerklank gevonden onder het Amerikaanse proletariaat. Ik vroeg de Poutilov-arbeiders naar hun werk en hun leven en hun houding ten aanzien van de nieuwe decreten. Eén van de arbeiders zei tegen mij: "Alsof wij al niet genoeg zijn uitgebuit. Nu moeten wij werken onder de zweep van de militairen. Zo kunnen zij nog meer arbeid van ons eisen. Wij hebben honger en we hebben het koud. Wij hebben geen enkele kracht om meer te doen." Ik zei dat de regering waarschijnlijk gedwongen was om dergelijke methoden te gebruiken, anders zou de situatie van de arbeiders nog slechter worden. Eén van de arbeiders zei nu: "Maar wij kunnen niet nog meer de broekriem aanhalen. Kijk maar eens naar mijn brood, terwijl hij een zwarte korst liet zien. Kunnen wij daarvan leven? Zonder de hulp van de familie van het platteland, zouden wij allen dood zijn. De militarisering van de arbeid is een krankzinnige maatregel die niet zal werken".

De derde revolutie: Opstand in Kronstadt (1921)

Tussen februari en oktober 1917 vond volgens Alexander Berkman de werkelijke revolutie plaats. In die periode werd het maatschappelijk leven bepaald door de mensen zelf, verenigd in onafhankelijke sovjets. Op 10 oktober was de macht bijna geheel in handen van de sovjets en op 23 oktober gelastte de sovjet van Sint-Petersburg Kerenski, het hoofd van de voorlopige regering, om op te stappen. Deze gebeurtenissen tonen aan hoe sterk de leuze 'Alle macht aan de sovjets' de Russische bevolking aansprak. De leus werd niet alleen geroepen door anarchisten en sociaal-revolutionairen, maar ook door communisten. In de Oktoberrevolutie maakten de bolsjewieken propaganda met anarchistische leuzen als 'Directe actie door het volk', 'Onteigening', 'Vrije sovjets'. Dit ging geheel in tegen de opvattingen van Lenin die in zijn geschrift van 1902, Wat te doen? had geschreven dat de spontaniteit van het volk bestreden moest worden en dat volgens hem een minderheidsdictatuur van een politieke partij, de communistische, nodig zou zijn om de verworvenheden van de revolutie veilig te stellen. De leuze 'Alle macht aan de sovjets' veranderde al snel in 'Alle macht aan de partij'. De afbraak van de raden was begonnen. Op belangrijke posities werden na de staatsgreep leden van de Communistische Partij benoemd. De goed functionerende sovjet van Kronstadt was een doorn in het oog van de communisten en werd nauwlettend in de gaten gehouden door de Communistische Partij. Deze kwalificeerde de sovjet als contra-revolutionair als zou ze een speelbal zijn van het voormalig tsaristisch regime. Het doel was vanzelfsprekend de totale vernietiging van de sovjet. Trotski schreef in een ultimatum dat Kronstadt zich onmiddellijk diende te onderwerpen aan het gezag van de centrale regering van de Communistische Partij. Dit ultimatum werd door de sovjet van Kronstadt verworpen. Trotski werd door de sovjet van Kronstadt een dictator genoemd.

Emma Goldman en Alexander Berkman vreesden een naderende repressie van het Rode Leger. Zij wendden zich tot het Centraal Comité van de Communistische Partij in een poging tot verzoening. Hierop werd door Lenin en Trotski niet gereageerd. Op 7 maart werd Kronstadt gebombardeerd door het Rode Leger. Ondanks het wanhopige verzet werd Kronstadt door het Rode Leger op 17 maart 1921 onder de voet gelopen en een onmenselijke repressie was het gevolg. Het laatste bolwerk van de directe democratie was vernietigd.

door Dick Gevers

Geraadpleegde literatuur

Voline, *La Révolution inconnue* (Pierre Belfond, Parijs 1972).

Paul Avrich, *The Russian Anarchists* (Norton & Company Inc., New York 1978).

Stepnjak, *Het Ondergrondse Rusland* (Tumult, Brussel, zonder jaartal).

Alexander Berkman, *De Opstand van Kronstadt* (De Zwarte Bibliotheek, Haarlem 1982).

'La Révolution Russe à 100 ans', *Le Courant Alternatif* (Jrg. 2017).

Collectief Mutines Séditions, *Vive la Révolution, à bas la Démocratie!,* (Parijs 2016).

De clou van Oktober

Rusland, 1917 en verder

Over de Russische Revolutie van 1917 worden vele verhalen verteld. Hetzelfde geldt voor de consequenties van die revolutie, en voor het regime dat er haar legitimatie aan ontleende. Sommige van die verhalen komen van anarchisten – deelnemers, sympathisanten of scherpe critici van de ontwikkelingen – die er veel waardevols over hebben te zeggen. En de relevantie van die anarchistische verhalen is bepaald niet louter historisch. Wat volgt is een poging tot zo'n verhaal.

Naar de revolutie

Dit gebeurde er ongeveer. Een dictatoriaal bestuurd keizerrijk met de tsaar aan het hoofd, bestuurde hardhandig een land van straatarme boeren en sinds enige tientallen jaren ook van stedelijke arbeiders. Grootgrondbezitters buitten die boeren uit, fabriekseigenaars de arbeiders. Intellectuelen en kritische studenten, – veelal kinderen van de elite zelf – werd de mond gesnoerd met censuur en vervolging. Leger, politie en geheime dienst dwongen gehoorzaamheid af met arrestaties, ballingschap, marteling en executie. De orthodoxe kerk, verbonden aan de staat, dwong een geforceerd geestelijk conformisme af. Russisch nationalisme beklemtoonde de éénheid van het rijk waarin weliswaar Russen een krappe meerderheid vormde, maar waarin tientallen andere nationaliteiten woonden. Daarvan werden de leden zwaar beknot in het gebruik van eigen taal en cultuur, om over vormen van zelfbestuur maar te zwijgen. Om zich als Grote Mogendheid de handhaven, beschikte Rusland over een gigantisch leger. Uit soortgelijke overwegingen was het bewind ook de industrialisatie gaan bevorderen, veelal via geleend geld. Zo werden ook westerse, vooral Franse, kapitalisten belanghebbend bij de instandhouding van de Russische dictatuur die met haar onderdrukking voor 'arbeidsrust' en dus voor winstgevend investeren garant probeerde te staan.

> *Want de Tsaar Aller Russen was niet van plan het welzijn van zijn geliefde onderdanen over te laten aan zoiets moderns als een volksvertegenwoordiging*

Dit reactionaire Rusland geraakte in de tweede helft van de negentiende eeuw in crisis. Boeren werden boos omdat ze ondanks formele emancipatie en afschaffing van de lijfeigenschap nog steeds ploeterden op grote landgoederen, in vrijwel middeleeuwse omstandigheden. Arbeiders werden boos over werkdagen van negen, tien, elf uur tegenover magere lonen, onder opzichters die het personeel opjoegen en ze straften door ze te slaan. Intellectuelen werden boos over het ontbreken van uitingsvrijheid. Ondernemers werden boos over gebrek aan iets van zeggenschap over de politieke gang van zaken en een moderner bestuur. Het regime groef zich in, omringde zich met

figuren die uitblonken in bekrompenheid, incompetentie en corruptie.

In 1904 stortte het Tsarenrijk zich in een oorlog met Japan, die het regime glorieus wist te verliezen. Woede over dit debacle voegde zich bij arbeidersverzet en stakingen. Zo ontbrandde de revolutie van 1905. Via straatdemonstraties leidde dit naar barricadengevechten en muiterij, naar een algemene staking en naar de vorming van sovjets, oftewel raden van afgevaardigden om de stakingsstrijd te coördineren. Arbeiders kozen die afgevaardigden en konden die gedelegeerden terugfluiten en tussentijds vervangen door andere afgevaardigden. De autoriteiten reageerden met onderdrukking, ontslagen, arrestaties en executies. Ook de sovjet van St. Petersburg werd ontbonden. Maar de tsaar deed ook concessies en stemde toe in een parlement met selectief stemrecht en geringe bevoegdheden: de Doema. Zodra die teveel kapsones kreeg naar de zin van de tsaar, liet hij die Doema ontbinden. Want de Tsaar Aller Russen was niet van plan het welzijn van zijn geliefde onderdanen over te laten aan zoiets moderns als een volksvertegenwoordiging, laat staan aan de bevolking zelf.

De menigten op straat waren nu dus bewapend, en ondergeschikt aan niets en niemand behalve zichzelf

Repressie dreef de oppositie deels ondergronds, deels in ballingschap. Maar na enkele jaren begonnen stakingen alweer toe te nemen, en in de zomer van 1914 was er alweer barricadenstrijd. Tot een nieuwe revolutie kwam het nog nèt niet: want de tsaar stuurde zijn geliefde onderdanen de Eerste Wereldoorlog in. Het regime wist verzet te smoren in een wurggreep van opgeklopte vaderlandsliefde. Maar de weinig moderne infrastructuur raakte overbelast en ontwricht. Het antieke bestuursapparaat, de inefficiëntie en corruptie dwarsboomden een effectieve oorlogsvoering. Rusland leed meteen al grote nederlagen. En terwijl boeren en arbeiders in uniform bij honderdduizenden omkwamen aan het front, terwijl arbeiders in fabrieken de munitie voor dat front moesten maken en boeren graan moesten verbouwen terwijl veel van de gezonde gezinsleden afwezig waren – want ook naar het front gestuurd – leefden grondbezitters, ondernemers, aristocraten in het tsaristisch bestuur, hun luxe leventje in villa's en paleizen voort…

De explosie van 1917

Liberale en conservatieve politici probeerden de tsaar tot hervormingen in de richting van grondwettig bestuur door iets minder inefficiënte ministers te bewegen, maar hij gaf geen krimp. Hij luisterde liever naar zijn heilige spindokter, de monnik Raspoetin, op wie vooral de vrouw van de tsaar leunde omdat Raspoetin genezing zou kunnen brengen voor een zieke troonopvolger. Enkele aristocraten wilden het bewind redden door de meest reactionaire krachten erin uit te schakelen. Dat leidde tot de moord op Raspoetin in november 1916. Maar tot een paleisrevolutie, waarover veel werd gespeculeerd, kwam het niet meer. In maart 2017 kwam een revolutie op gang – een echte, tegen alle paleizen. Tegen hun bewoners en tegen de structuren waar die bewoners op leunden om hun macht, rijkdommen en voorrechten te handhaven tegenover de getergde, straatarme bevolking. Het geduld was op.

De revolutie kwam op gang met stakingen van textielarbeidsters in Petrograd (zoals St. Petersburg intussen was genoemd) op Internationale Vrouwendag, 8 maart (23 februari volgens de toen in Rusland gangbare datering, vandaar Februari-revolutie). Meteen al tienduizenden stakers – en de volgende dag nam dat aantal sterk toe. Binnen enkele dagen was in de hoofdstad Petrograd een algemene staking op gang gekomen. Arbeiders eisten brood en meteen ook een einde aan de oorlog. Al snel voegden ze de val van de tsaar aan hun verlanglijst toe. De tsaar stuurde troepen: bereden eenheden van Kozakken, die demonstranten terugdreven maar al snel amper moeite deden om te voorkomen dat betogers onder de paarden door glipten en de linies doorbraken. Zulke enthousiaste ordehandhavers waren de voorheen loyale Kozakken al snel niet meer! Andere militaire eenheden schoten echter met scherp op betogers. Maar daarvan waren er al snel zoveel dat het gezag de greep over de binnenstad verloor. Politieagenten schoten vanaf daken op revolutionaire menigten. Revolutionairen openden de jacht op zulke agenten en sloegen ze zonder pardon dood. De opstandige mensenmassa's zagen de politie als onverzoenlijke vijanden, en daar had de politie het naar gemaakt.

Diezelfde menigten nodigden tegelijk de soldaten – mensen zoals zijzelf, maar dan in uniform – uit om de onderdrukking te staken. Dat gebeurde. Een eerste poging tot muiterij werd nog neergeslagen, maar een aantal muiters ontstapte aan de onderdrukking en verspreidde het vuur. Al snel hadden hele regimenten de kant van de opstand gekozen. De menigten op straat waren nu dus bewapend, en ondergeschikt aan niets en niemand behalve zichzelf. 'Er was aan de kant van het volk niemand die echt de leiding had', aldus historicus Orlando Figes. 'De socialistische partijen waren allemaal totaal verrast, hun belangrijkste leiders zaten in ballingschap of in de gevangenis en al deden hun aanhangers volop mee aan de protesten, die werden niet aangestuurd door het partijkader. De straat bracht zijn eigen leiders voort: studenten, arbeiders, kadetten en onderofficieren, socialisten die nooit met hun naam in de geschiedenisboeken zijn beland. (…) Het was alsof de mensen op straat plotseling met elkaar verbonden waren door een enorm netwerk van onzichtbare draden. En dat bracht hun de overwinning.'[1]

De opstand was nog geen week bezig, en de positie van de tsaar was al onhoudbaar geworden. Hij trad af, zijn broer had in het baantje ook weinig zin. En dat was weinig verwonderlijk, gezien de problematische carrièreperspectieven van aristocratische gezagsdragers in tijden van revolutie. Conservatieve en liberale politici uit de zojuist weer eens ontbonden Doema vormden een Voorlopige Regering. Linkse politici vormden een uitvoerend comité van een sovjet, en riepen arbeiders op om via verkiezingen in fabrieken en regimenten zo'n sovjet te vormen. Die sovjet ging er vervolgens toe over om die Voorlopige Regering van steun te voorzien.

Maar achter die schijnharmonie ging een diepe sociale tegenstelling schuil. De regering leunde op de gegoede burgerij en de intelligentsia. Ze hoopte het land een liberaal-democratische facelift te geven, maar zonder echte radicale sociale verandering te brengen. Ze hoopte vooral de Russische oorlogsdeelname te ondersteunen. Rusland moest een land zijn dat als liberale democratie bestuurd zou worden, maar waarin ondernemers en grondbezitters hun rijkdommen konden houden. Arbeiders en boeren-in-uniform hadden echter niet hun leven gewaagd om hun bazen – de ondernemers en landheren waarvan die liberale politici in feite de spreekbuis waren – in het zadel te helpen. Zij drongen aan op kortere werktijden, betere lonen, zeggenschap in de fabriek, verdeling van het grootgrondbezit, een einde aan de oorlog. Linkse politici steunden hen daarin echter niet. Zij kozen schoorvoetend voor hun liberale collega's en riepen de sovjet

op om de Voorlopige Regering te ondersteunen. Die keus baseerden ze op een inschatting van wat er wel en niet mogelijk was. Ze dachten veelal dat Rusland na een 'feodale' fase onder de tsaar nu eerst een 'kapitalistisch' stadium moest doorstaan voordat het tijd was voor 'socialisme'. En bij die 'kapitalistische' fase hoorde een pro-kapitalistische regering – voor een 'socialistische', antikapitalistische regering was het veel te vroeg. Dus steunden ze de liberale politici en de Voorlopige Regering, en drongen er bij de sovjet op aan om die steun kracht bij te zetten. Dit alles wist men keurig te onderbouwen met citaten uit de marxistische politieke traditie waartoe deze politici zich veelal rekenden.

Waarom pikten arbeiders en boeren-in-uniform dit? Deels omdat zij de linkse politici vertrouwden – veelal mensen die zelf repressie onder de tsaar hadden ondergaan, in ballingschap hadden gezeten en zich een reputatie als revolutionair hadden verworven. Deels ook omdat de *common sense* onder veel opstandige arbeiders niet veel ruimte gaf voor meer. Die common sense was samen te vatten als: 'Wij maken een opstand tegen het bewind van de tsaar. Onze aanvoerders, de leiders van de diverse socialistische partijen, vormen vervolgens een revolutionaire regering die doet wat gedaan moet worden en het volk verbetering te brengen'. Mensen keken naar zichzelf en elkaar als kameraden in de strijd, als stakers, demonstranten, barricadestrijders, muiters, opstandelingen. Maar ze keken veelal niet naar zichzelf en elkaar als vormgevers van een nieuwe maatschappij. Voor die taak keken ze veelal omhoog, naar socialistische politici. Toen die politici de Voorlopige Regering als voorlopige oplossing aanwezen, hadden veel aanhangers van de linkse partijen daarop niet meteen een adequaat antwoord. Ze tolereerden de nieuwe situatie. Het zelfvertrouwen van de opstandige bevolking was groot genoeg om een tsaar ten val te brengen. Maar het bleek nog onvoldoende om het heft rechtstreeks in eigen handen te nemen, door middel van zelfbestuur op elk gebied.

Maar hoe duidelijker het werd dat die regering de oorlog voortzette, het grootgrondbezit de hand boven het hoofd hield en radicale veranderingen probeerde te weerstaan, hoe kritischer en bozer vooral de stedelijke arbeiders werden. Die woede werd tastbaar via de sovjet, die immers vatbaar was voor tussentijdse verkiezing vanuit de werkplek en het regiment en later ook het boerendorp. Zo groeide binnen enkele maanden het aantal radicale gedelegeerden in sovjets – mensen die snel een eind aan de oorlog wilden, en radicale sociale verandering door wilden zetten – in voorjaar en zomer 1917 al snel. Intussen greep ook het organiseren van raden en comités – organisatievormen met de zeggenschap in handen van de mensen zelf – snel om zich heen.

In en tegen de sovjets

Er was, naast kleinere diverse anarchistische en links-socialistische groeperingen, één socialistische partij die dit radicalisme verwoordde: de bolsjewistische partij, aangevoerd door Lenin. Die begon in deze tijd pijlsnel te groeien. De woede van arbeiders kwam ook tot uiting in grote demonstraties, in april en in juni. In juli 1917 brak zelfs een opstand uit in Petrograd, waarin arbeiders en soldaten 'alle macht aan de sovjets' eisten, terwijl de linkse leiders in die sovjets bibberden. Bolsjewieken deden mee aan deze juli-demonstraties, naast anarchisten en anderen. Maar de leiding van de bolsjewistische partij schatte in dat het moment om via een opstand de macht te veroveren, nog niet was gekomen. Lenin sprak de demonstranten toe, wenste ze een fijne demonstratie maar zei verder weinig concreets. Tot zover de 'voorhoede'.

De opstand verliep al snel, de regering liet er soldaten op los, en na bloedige onderdrukking sloeg de balans nu door naar rechts. De bolsjewistische partij werd uit de legaliteit verdreven, kopstukken als Zinoviev en Trotski gearresteerd, Lenin vluchtte de stad uit en hield zich schuil. De Voorlopige Regering, waarin intussen ook gematigde socialisten hadden plaats genomen, dacht nu de situatie meester te zijn. Maar een offensief dat ze gelanceerd had – en waartegen de juli-opstand zich feitelijk richtte – draaide uit op een ramp. Al snel groeide zowel links als rechts kritiek. Opperbevelhebber generaal Kornilov begon te werken aan hardhandig herstel van de orde en dreigde de sovjets op te ruimen. Hij speelde aanvankelijk onder één hoedje met Kerenski, de sterke man van de Voorlopige Regering . Maar Kerenski begon te denken dat Kornilov zelf de macht nastreefde, brak met hem en riep de bevolking op zich tegen de dreigende staatsgreep te keren. Dat gebeurde: arbeiders blokkeerden de toegangsroutes van Kornilovs soldaten. Van zijn machtsgreep kwam niets terecht.

Maar de bevolking die Kornilov had verslagen – hetzelfde slag mensen dat eerder de tsaar had verdreven – handelde niet uit liefde voor een Kerenski die ze ook niet vertrouwden.

Het waren de bolsjewieken die onder deze arbeiders nu snel steun wonnen. In september kregen de sovjets van Moskou en Petrograd via verkiezingen een bolsjewistische meerderheid. Arbeiders zagen de bolsjewistische partij als de organisatie die het hardst tegen Kornilov en rechts, maar ook tegen de halfslachtige Voorlopige Regering vocht, als de meest consistente voorstanders van radicale sociale verandering, van een vervolg-revolutie tegen het kapitalisme, tegen het grootgrondbezit en tegen de inmiddels alom gehate oorlog. Dat zagen arbeiders voor de helft goed: Bolsjewieken waren radicaal tegen de oude orde. Maar ze bleken ook voor een nieuwe autoritaire orde te zijn, met nieuwe machthebbers waaraan arbeiders te gehoorzamen hadden.

Lenins raad was een doodgewone regering, en dat alleen al maakte de hele leus 'Alle macht aan de sovjets' tot aanfluiting

Die bolsjewistische partij benutte de verworven steun uiterst behendig. Ze pleitte ervoor dat de sovjets het bestuur zouden overnemen: 'Alle macht aan de sovjets!' Lenin wees er op dat die sovjets – rechtstreeks gekozen door arbeiders, soldaten en boeren, onderworpen aan rechtstreekse controle via de optie van tussentijdse herverkiezing en dergelijke – feitelijk veel democratischer waren dan gewone parlementen. Hij legde er wat minder de nadruk op dat hij zijn eigen bolsjewistische partij de rol toedacht om de macht te grijpen en een regering te vormen. Al voor de zomer had Lenin in een sovjetvergadering, toen een gematigd socialist stelde dat geen enkele partij bereid was zelf de macht over te nemen, daartegen ingebracht: 'Er is zo'n partij!'.

Lenins strategie – na heftige debatten geaccepteerd door de bolsjewistische partij – was als volgt.: 1. Bepleiten dat de sovjets de macht dienen te nemen; 2. Een meerderheid in die sovjets verwerven, op basis van radicale leuzen tegen ondernemersmacht, grootgrondbezit en tegen de oorlog; 3. Op basis van die meerderheid de macht in handen spelen van de bolsjewistische partij en een daardoor gedomineerde regering. 4. Regeren en via de staatsmacht een nieuwe maatschappij opbouwen. Voor macht van onderop zou daarin weinig tot geen ruimte zijn. De sovjets zouden een bestuurlijk verlengstuk van de staat zijn, geen zelfbestuursorganen zoals veel anarchisten – en ongetwijfeld eerst ook veel aanhangers van de bolsjewistische partij – die opvatten. De leus was dus weliswaar: 'Alle macht aan de sovjets!'. De aanpak was echter eerder: 'Alle macht aan de partij, via de sovjets'. Zo gebeurde het uiteindelijk ook.

In de herfst deed de Voorlopige Regering een poging om haar machtspositie overeind te houden, het beval diverse regimenten vol pro-revolutionaire soldaten om Petrograd te verlaten. Ook trachtte ze de bolsjewistische pers te sluiten. Een vanuit de sovjet gevormd, goeddeels onder regie van de bolsjewistische partij staand Militair-Revolutionair Comité, gebruikte deze onhandige repressiepoging van Kerenski als excuus om de gewapende tegenaanval te openen op diens Voorlopige Regering. Zonder al te veel problemen brachten bolsjewistische eenheden en hun bondgenoten, die regering ten val. Dat was in de nacht van 6 op 7 november, in de toen gehanteerde datering 25 en 26 oktober. Dit kleinschalige gebeuren staat bekend onder die grandioze benaming, de Oktoberrevolutie. Het was feitelijk een staatsgreepje. Het revolutionaire eraan was dat met de val van de Voorlopige Regering, sovjets aanvankelijk nog meer ruimte en macht kregen dan ze al hadden. Het niet-zo-revolutionaire eraan was dat de regeringsmacht nu in handen kwam, niet van de sovjets maar van een door de bolsjewistische partij gedomineerde regering. Een revolutie tegen de oude orde, maar ook een impliciete contrarevolutie tegen de sovjets uit naam waarvan de staatsgreep was gepleegd. Dat was de clou van de Oktoberrevolutie.

De dag na die coup vond een landelijk congres van sovjets plaats. Daar tekende zich een krappe meerderheid af voor het idee dat de macht geheel aan de sovjets overgedragen zou worden, de vlag waaronder de bolsjewieken hun machtsgreep hadden gepleegd. Zo zag de Oktoberrevolutie er uit als het inwilligen van wat de sovjets bij meerderheid wilden. Maar meteen al werd op instigatie van de nieuwe machthebbers een orgaan bóven de sovjets gevormd: een Raad van Volkscommissarissen, met Lenin als voorzitter. Dit was een doodgewone regering, en dat alleen al maakte de hele leus 'Alle macht aan de sovjets' tot aanfluiting. Binnen enkele dagen had die regering zich de bevoegdheid verschaft om per decreet te regeren en hooguit nog achteraf toestemming te vragen aan sovjets-organen.

De bolsjewistische machthebbers bleven de eerste maanden een soort dubbelspel spelen. Aanvankelijk hadden ze nauwelijks een bestuursapparaat. De bestaande ambtenarij werkte tegen, deels omdat ze dachten dat de bolsjewieken geen blijvertjes zouden zijn, deels uit loyaliteit aan de zojuist omvergeworpen Voorlopige Regering of aan het oude bewind. Een nieuw apparaat was niet zomaar opgebouwd. Mede daarom moedigde de nieuwe regering de verdere uitbreiding van sovjetmacht de eerste maanden nog aan. Er kwam zelfs een decreet waarin gesteld werd dat enkele gekozen publieke organen legitiem waren, mét het recht om gekozenen terug te roepen en daarvoor vervangers te kie-

zen. Een radicaal, direct-democratisch concept, waarin je een zweem van anarchisme kon bespeuren, net als eerder in het stimuleren van gekozen sovjets. Maar toen was er al perscensuur ingesteld, eerst tegen rechtse kranten, maar daar bleef het niet bij. Ook bestond er inmiddels al een veiligheidspolitie, de Tsjeka. De gekozen Grondwetgevende Vergadering – waarvan het bijeenroepen door de Voorlopige Regering indertijd steeds was uitgesteld en dus door de bolsjewieken juist was opgeëist – werd naar huis gestuurd toen die weigerde als stempelmachine voor de bolsjewieken te dienen. Kort erna kwam de vorming van het Rode Leger op gang – volgens gangbare, hiërarchisch-militaristische principes. De nieuwe machthebbers gebruikten het revolutionaire elan tegen de oude machthebbers, maar waren zelf druk bezig waren zich van de middelen te voorzien om hun eigen machtspositie te verstevigen. Al snel bleek hoe dat er uit zag.

‘Communisten’ tegen arbeiders en boeren

Terwijl het landsbestuur in handen van gekozen, maar steeds meer door bolsjewieken gedomineerde sovjets kwam, was er ook strijd in de fabrieken. Al ruim vóór de Oktoberrevolutie vormden arbeiders daar fabriekscomités, gekozen en tussentijds afzetbaar en vervangbaar, net als sovjets. Via die fabriekscomités eisten personeelsleden ‘arbeiderscontrole’. Voor bolsjewistische leiders was dit aanvankelijk vooral een soort vetorecht op beslissingen van de directie. Veel arbeiders – anarchosyndicalisten maar ook veel radicale bolsjewieken – dachten verder: voor hen was ‘arbeiderscontrole’ volledige zeggenschap van arbeiders in de fabrieken. Na de Oktoberrevolutie legaliseerde de nieuwe regering dit arbeiderszelfbestuur gedeeltelijk, maar perkte het ook al in. Bolsjevistische bestuurders brachten de fabriekscomités onder in centraal bestuurde vakbonden, die zelf weer ondergeschikt werden aan een economisch bestuursapparaat.

Vanaf het vroege voorjaar van 1918 begon Lenin aan te dringen op eenhoofdig management in de fabrieken, waaraan arbeiders onbeperkte gehoorzaamheid verschuldigd waren. De fabriekscomités verloren gaandeweg hun autonomie tegenover de zich vormende nieuwe staatsmacht. Al snel sprak die nieuwe macht een zeer bekende taal: productiviteit, discipline, gehoorzaamheid. Wie niet gehoorzaamde, kreeg moeilijkheden. Dat kon variëren van ontslag via arrestatie tot executie. Ook foltering behoorde tot het repertoire.

Lenin en zijn medestanders – die zich nu na een naamswijziging van de bolsjewistische partij communisten hadden genoemd – rechtvaardigden dit autoritaire beleid aan de hand van de noodsituatie in Rusland: een op gang komende gewapende contrarevolutie en imperialistische interventie, de noodzaak om vrede met Duitsland te sluiten en daarom te berusten in het verlies van grote delen van het voormalige Russische Rijk en de bijbehorende rijkdommen en grondstoffen, een kapotte economie... Alleen als iedereen stipt gedisciplineerd aan het werk ging, onder centrale leiding, zou de revolutie kunnen standhouden. Standhouden deed de bolsjewistische staat inderdaad, al scheelde het soms niet veel. Wat onder al die repressie en opgelegde discipline en afgedwongen productiviteit echter wel bezweek, was de revolutie zelf. Dat ging in tal van bloedige episodes.

In april 1918 vielen Tsjeka- en andere troepen in Moskou de bolwerken van de anarchistische beweging aan. Voorwendsel: anarchisten zouden zich schuldig maken aan overvallen. Bewijs ontbrak. Anarchisten die werden aangevallen, dachten aanvankelijk dat de aanvallers Wit-gardisten (aanhangers van de rechtse contrarevolutie) waren, en verweerden zich heftig. Ook in andere steden onderdrukten de nieuwe

machthebbers anarchistische groepen en publicaties.

Daardoor groeide in de loop van het voorjaar onder arbeiders het protest tegen de bolsjewistische machthebbers, met stakingen en demonstraties. Bolsjewieken lieten het vuur op protesterende arbeiders openen. Bij herverkiezingen van sovjets in diverse steden dreigden bolsjewieken te verliezen en andere socialistische partijen te winnen. Bolsjewistische machthebbers reageerden door verkiezingen te blokkeren of de uitslag ongeldig te verklaren. De macht mocht alléén aan pro-bolsjewistisch sovjets toekomen, en dan nog alleen als uitvoeringsorgaan van een door de communistische partijleiding beheerste staat.

In 1918-1921 vonden talloze stakingen plaats, vaak tegen te lagen rantsoenering en dergelijke. Repressie was het antwoord, soms gecombineerd met concessies. Soms werden stakingsactivisten en organisatoren van niet-communistische arbeidersorganisaties even opgepakt en weer vrijgelaten. Soms ging het veel bloediger. In Astrakhan schoot het 'revolutionaire' gezag een arbeidersmanifestatie uit elkaar en ontketende een repressiegolf. Dat was in maart 1919. Het begon met rijen voor de winkels die uitgroeiden tot protestbijeenkomsten, door het gezag beantwoord met arrestaties. Daarop gingen arbeiders in staking. Tienduizend arbeiders verzamelden zich. Communistische troepen openden het vuur, onder meer met machinegeweren. Mensen verzamelden zich rond een kerk. Die werd beschoten met een kanon. Na dit bloedbad volgden executies, soms door *noyades*, door mensen uit een boot in de rivier te dumpen. Aan het eind van de slachtingen waren volgens Grigorii Maximov, die deze episode noemt in zijn ijzingwekkende *The Guillotine at Work*, meerdere duizenden, mogelijk vierduizend, mensen omgebracht.[2]

Zeer grof ging de repressie ook tekeer tegen boeren. Aanvankelijk verwelkomden die de nieuwe machthebbers, die immers hun streven naar verdeling van het grootgrondbezit steunden. Al snel veranderde dit. De bolsjewistische regering trachtte de steden, het leger en zichzelf te voeden door het graan van boeren in beslag te nemen, in ruil voor beloften, en weinig meer. Het idee was alleen graanoverschotten in te nemen, en genoeg over te laten zodat boeren zichzelf konden voeden en zaaigoed voor het jaar erop overhielden. De praktijk was vaak dat gewapende communistische detachementen ál het graan inpikten dat ze aantroffen. Als boerengemeenschappen protesteerden, werd soms één op de tien bewoners geëxecuteerd. Soms werd het dorp als geheel onder vuur genomen of simpelweg platgebrand. Arbeiders die zelf wat spulletjes meenamen en naar het platteland gingen om die te ruilen tegen graan, kwamen gewapende detachementen tegen door wie ze tegengehouden en opgepakt konden worden als 'speculant'.

Feitelijk kreeg de verhouding tussen de communistische machthebbers in de steden en de arme boerenbevolking van het platteland zo een koloniaal karakter. De gedwongen graanleveranties lieten dat zien. Vervang 'graan' door 'koffie', '1918' door '1840' en 'Rusland' door 'Java', en je hebt het zogeheten Cultuurstelsel van Nederlands-Indië ongeveer in beeld. De knevelarijen van de communistische machthebbers leidden tot golven van boerenopstanden. Uit angst dat de openlijke rechtse contrarevolutionairen het oude grootgrondbezit in ere zouden herstellen, tolereerden veel boeren de communistische machthebbers als het iets minder erge kwaad. Dat ze een kwaad, een contrarevolutionair kwaad, vertegenwoordigden, mag uit het bovenstaande echter overduidelijk worden afgeleid.

Vervang 'graan' door 'koffie', '1918' door '1840' en 'Rusland' door 'Java', en je hebt het Cultuurstelsel van Nederlands-Indië ongeveer in beeld

Intussen deden boeren en arbeiders keer op keer pogingen om te redden wat er te redden valt, en het authentieke revolutionaire vuur brandende te houden. In Oekraïne kwam een guerrillabeweging op gang onder aanvoering van de anarchist Nestor Machno. Het bewind werkte soms met Machno's mensen samen tegen rechtse generaals. Maar als, veelal na effectieve guerrillastrijd door de machnovisten, zo'n generaal en diens troepen waren teruggedreven, eisten de machthebbers prompte onderwerping van Machno aan de 'sovjet'-autoriteiten om hem vervolgens in de rug aan te vallen als hij niet snel genoeg inschikkelijk werd. Met zulk verraad en met moorddadige onderdrukking wist het bewind dit verzet te breken.

In 1920-1921 bereikte de confrontatie tussen revolutionaire strijd van onderop en de nieuwe machtshebbers een climax. Stakingen golfden door de steden, boerenopstanden grepen om zich heen. De oorlog tegen de Witte generaals was gewonnen, maar wie dacht dat het de teugels liet vieren, vergiste zich. In maart kwamen de revolutionaire matrozen van de marinebasis Kronstadt in opstand. Ze eisten onder meer gekozen sovjets, gelijktrekking van de rantsoenen, vrijlating van politieke gevangenen en vrijheid voor alle richtingen en organisaties van de revolutionaire beweging. Het bewind verklaarde de opstand tot 'contrarevolutionair', begon een beleg en beschietingen en liep de opstand bloedig onder de voet met tienduizenden soldaten. Overlevende opstandelingen werden afgemaakt of verdwenen in gevangenissen en concentratiekampen.

Kort erna werd de onderdrukking van alle niet-communistische linkse en revolutionaire oppositie in een nog hogere versnelling gebracht, met eindeloze arrestaties, executies, verbanningen. Maar nog was de weerstand niet volledig gebroken, anarchisten en anderen bleven door middel van hongerstakingen terugvechten. Zo diepgaand, zo sterk was de revolutie geweest, dat slechts met de meest moorddadige meedogenloosheid het vuur kon worden gedoofd – door mensen die beweerden dat te moeten doen uit naam van de revolutie zelf. Wie de Russische Revolutie waarlijk recht wil doen, herdenkt degenen die in 1917 opstonden tegen de tsaar én die net zo onverzoenlijk de nieuwe 'communistische' machthebbers bestreed uit naam van vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. De strijd in Petrograd in 1917 tegen de tsaar, de strijd in Kronstadt tegen het communistische Politbureau: episodes in dezelfde strijd. De beste herdenking van 1917 is: die strijd voortzetten – vandaag en morgen.

door Peter Storm

Noten

1. Orlando Figes, *Revolutionair Rusland, 1891-1991: een geschiedenis* (Amsterdam 2014, vertaald uit het Engels; origineel Londen 2014); voor de Februarirevolutie zie vooral Leon Trotski, *A History of the Russian Revolution, Volume I: The Overthrow of Czarism*, en vooral hoofdstuk VII, 'Five Days'. Op het moment dat hij dit schreef was hij een orthodoxe Bolsjewiek in ballingschap. Maar hoe beroerd hij ook was als revolutionair, hij blijft een groot chroniqueur.
2. Gregory Petrovich Maximoff, *The Guillotine at Work: The Leninist Counter-Revolution*, hoofdstuk VI, The Fight Against Liberty (Terror of 1919), gelezen via libcom.org.

INTERNATIONAL BOOKSTORE
Het Fort van Sjakoo

Sjakoo's boekentips

Ditmaal een overzicht van recent verschenen of binnenkort te verschijnen boeken over de Russische Revolutie. In een apart artikel elders in dit nummer van Buiten de Orde wordt een beredeneerd bibliografisch overzicht gegeven waarin ook al langer geleden verschenen, maar nog wel gewoon leverbare boeken zijn opgenomen.

China Miéville
October
The story of the Russian Revolution

In februari 1917, in het midden van een bloedige oorlog, was Rusland nog steeds een autocratische monarchie: negen maanden later werd het de eerste socialistische staat in de wereldgeschiedenis. Hoe heeft deze onvoorstelbare transformatie plaatsgevonden? Hoe was een verwoest en achterwaarts land, opgeveegd in een wanhopige, ongewilde oorlog, geschokt door niet één maar twee revoluties? Dit is het verhaal van de buitengewone maanden tussen deze omwentelingen in februari en oktober van de krachten en personen die 1917 zo uitzonderlijk jaar hebben gemaakt met hun intriges, onderhandelingen, conflicten en catastrofes.

2017, Verso, 304 pagina's
ISBN 9781786634504
€ 23,95

Lynn Ann Hartnett
The Defiant Life of Vera Figner

Deze betoverende biografie vertelt het verhaal van een Russische vrouw die revolutionair terrorist werd. Figner begon als activiste, strijdend voor hoger onderwijs voor vrouwen. Later werd ze een van de leiders van de revolutionaire organisatie Narodnaja Volja en was ze medeplichtig aan de moord op tsaar Alexander II in 1881.

2014, Indiana University Press
325 pagina's, ISBN 9780253012845
€ 33,70

Orlando Figes
Revolutionair Rusland 1891-1991

In zijn nieuwste boek biedt de grote Ruslandhistoricus Orlando Figes een originele visie op de Russische Revolutie, waarbij hij deze historische omwenteling niet als een op zichzelf staande gebeurtenis bekijkt, maar als een honderdjarige poging om utopische dromen waar te maken. Waar andere historici zich hebben gericht op de jaren voor en na 1917, toont Figes hoe de revolutie, hoewel die tussen de hongersnood van 1891 en de val van het Sovjetregime in 1991 van vorm veranderde, tijdens die hele eeuw werd gedreven door hetzelfde ideologische vuur.

2014, Uitgeverij Nieuw Amsterdam
288 pagina's, ISBN 9789046816769
€ 24,95

Stepnjak
Het ondergrondse Rusland

De Russische revolutionair Sergej Kravtsjinski, ofwel Stepnjak, had een duidelijk doel voor ogen toen hij in 1892 het boek Het ondergrondse Rusland uitbracht. Hij wilde aan de buitenwereld een intieme schets meegeven van het verbeten gevecht dat Russische revolutionairen aan het voeren waren tegen het regime van tsaar en kapitaal. Naast korte schetsen van de ideeën en de levensloop van zijn kameraden en verschillende verhalen over clandestiniteit, ontsnapping, opstanden, moordaanslag, solidariteit en bomexplosies, laat Spepnjak je toe een blik te werpen op de drijfveren van die Russische nihilisten en sociaal-revolutionairen. Tegelijkertijd werpt zijn boek vragen op die ook vandaag nog elk individu aangaan wiens hart sneller slaat voor de strijd tegen alle onderdrukking en uitbuiting.

2015, Tumult, 287 pagina's
Zonder ISBN
€ 6,00

McMeekin, Sean
De Russische Revolutie: een nieuwe geschiedenis

In *De Russische Revolutie* combineert McMeekin de allernieuwste geschiedkundige bevindingen met een vlot verteld verhaal, en werpt hij nieuw licht op een belangrijk historisch keerpunt in de twintigste eeuw. Het accent ligt voor het eerst op de internationale, diplomatieke en militaire achtergronden, op de rol van de Eerste wereldoorlog, de rol van propaganda die gefinancierd werd met Duitse gelden en op de resultaten van research in nooit eerder geraadpleegde archieven van het tsaristische leger.

2017, Nieuw Amsterdam, 454 pagina's
ISBN 9789046821831,
€ 29,99

Brenton, Tony
Keerpunten van de Russische Revolutie

Tony Brenton en een keur aan historici (o.a. Richard Pipes, Dominic Lieven, Orlando Figes) beantwoorden de vraag: was dit allemaal wel zo onvermijdelijk? Een geschiedenis over keerpunten in de Russische Revolutie en de geschiedenis van de Sovjet-Unie, precies honderd jaar na de Russische Revoluties van 1917.

2017, Omniboek, 367 pagina's
ISBN 9789401909013
€ 27,50

Reed, John
Tien dagen die de wereld deden wankelen

Tien dagen die de wereld deden wankelen is het meeslepende ooggetuigenverslag van de jonge Amerikaanse journalist John Reed, één van de weinige westerlingen die de revolutie vanaf de eerste rij meemaakte. In zijn reportage holt Reed als een razende reporter van hot naar her, brengt verslag uit van de toespraken van Lenin over 'vrede, brood en land', staat op de eerste rij bij de bestorming van het Winterpaleis en woont de bezetting van fabrieken bij. Een boek dat de geestdrift van die periode geniaal in woorden weet te vatten. Het dient uiteraard gelezen te worden met de wetenschap dat Reed als overtuigd communist een positief, propagandistisch werkstuk wilde afleveren. Dat is hem zeker gelukt. Maar met de wetenschap van nu draait je maag wel om bij veel van zijn neergepende observaties.

2017, Uitgeverij Schokland, 319 pagina's
ISBN 9789462671034
€ 24,00

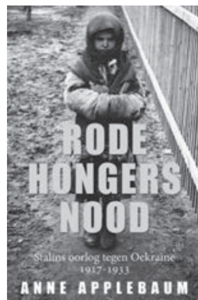
Boterbloem, Kees
REVOLJOETSIJA!
De betekenis van de Russische Revolutie in historisch perspectief

REVOLJOETSIJA! gaat in op het ontstaan van de Russische Revolutie en haar gevolgen. Een van de centrale thema's die Kees Boterbloem bespreekt, is dat in Rusland en de Sovjet-Unie op cruciale momenten een ander pad van historische ontwikkeling had kunnen worden ingeslagen. Dat had de verschrikkelijke geschiedenis vanaf 1914 en de faliekante mislukking van het Sovjet-project vanaf 1917 een andere wending kunnen geven.

2017, Amsterdam University Press
296 pagina's, ISBN 9789462983793
€ 24,95

Applebaum, Anne
Rode hongersnood: Stalins oorlog tegen de Oekraïne 1917-1933

In Rode hongersnood vertelt Anne Applebaum het onthullende en controversiële verhaal over de hongersnood die in Oekraïne doelbewust is veroorzaakt, en die tot op de dag van vandaag sporen achterlaat. In 1929 lanceerde Stalin de collectivisatie, die Sovjetboeren dwong hun land en bedrijf op te geven voor nieuwe collectieve boerderijen. Het resultaat was een enorm voedselgebrek, dat de meeste doden veroorzaakte in de Europese geschiedenis. Tussen 1931 en 1933 stierven er vijf miljoen mensen van de honger. Anne Applebaum onthult in dit boek dat drie miljoen van deze doden, in de Oekraïne, niet slechts slachtoffer waren van een ongelukkig beleid, maar eerder van een doelbewust plan om een groot deel van de Oekraïense bevolking te vervangen door Russisch sprekende boeren. Oekraïne moest, naast de graanschuur voor de Sovjetsteden, een buffer worden tussen de Sovjet-Unie en Europa. Toen de provincie in opstand kwam, sloot Stalin de grenzen en stopte hij de toevoer van voedsel. Een ongekende en catastrofale hongersnood was het gevolg. Mensen aten alles wat voorhanden was: gras, boomschors, honden, en in sommige gevallen zelfs elkaar. Rode hongersnood vertelt het schokkende verhaal van de Oekraïense genocide.

2017 (oktober), Ambo|Anthos
432 pagina's, ISBN 9789026329845
€ 29,99

Al de besproken boeken zijn verkrijgbaar/bestelbaar bij de anarchistische boekhandels (Fort van Sjakoo te Amsterdam, Opstand in Den Haag en Rosa te Groningen). Het Fort van Sjakoo verzorgde deze rubriek en heeft de boeken ook op voorraad. Ondersteun de enige anarchistische boekhandels van Nederland, die bemenst worden door vrijwilligers en zonder winstoogmerk werken, en bestel/koop je boeken dáár.

Fort van Sjakoo
Jodenbreestraat 24, Amsterdam
020-6258979
info@sjakoo.nl
www.sjakoo.nl

Sjakoo's wegwijzer door de Russische Revolutie

Op verzoek van *Buiten de Orde* geven we een overzicht van een selectieve greep uit de (grotendeels) nog leverbare boeken, die diverse aspecten en periodes van de Russische Revolutie en de nasleep daarvan belichten, met een nadruk op anarchistische standpunten en de rol van de anarchisten in de jaren 1860-1925.

Algemeen en voorgeschiedenis

Voor een algemene indruk van de geschiedenis van Rusland en zijn cultuur wijzen we op J.W. Bezemer en Marc Jansens *Een geschiedenis van Rusland: Van Rurik tot Poetin* (2015, Uitgeverij van Oorschot) waarin een overzicht in een notendop wordt gegeven van de Russische geschiedenis vanaf ongeveer het jaar 860 tot 2015. Daarnaast kan Orlando Figes' boek *Natasjas dans: Een culturele geschiedenis van Rusland* (2009, Spectrum) gelezen worden als introductie in de Russische cultuur. Over de meer politieke aspecten van de geschiedenis van de Russische Revolutie tussen 1891 tot 1924 schreef Orlando Figes het lijvige werk *Tragedie van een volk. De Russische Revolutie 1891-1924* (2016, Nieuw Amsterdam). Orlando Figes hanteert op indrukwekkende wijze een individueel perspectief, ontleend aan de privé- verslagen van verscheidene figuren, wier tragische persoonlijke belevenissen met het algemene verhaal zijn verweven. Figes laat ons de Revolutie begrijpen als een menselijk samenspel van gebeurtenissen.

Dat de heerschappij van de tsaren al in een vroeg stadium gekenmerkt werd door grootschalige repressie en een systeem van strafkampen, in met name Noord-Rusland en Siberië, die als economische ontwikkelingsmachine en intern kolonisatie-instrument werden gebruikt, beschrijft Daniel Beer in *Het huis van de dood: De Siberische strafkampen in de tijd van de tsaren* (2016, Spectrum). In romans zoals Dostojevski's *Aantekeningen uit het dodenhuis* (2015, Veen) en Tsjechovs *De reis naar Sachalin* (2004, Atlas) worden in niet mis te verstane en aangrijpende bewoordingen de gruwelijke aspecten van dit kampenstelsel verbeeld.

Ook al in een vroege fase ontstond er verzet tegen de heerschappij van de tsaren, grootgrondbezit en het lijfeigenschapsysteem (pas afgeschaft in 1861). Vanaf midden negentiende eeuw roerden opeenvolgende stromingen zich tegen de tsaren en hun adellijke bondgenoten. Franco Venturi schreef hierover het monumentale boekwerk *The Roots of Revolution: History of the Populist and Socialist Movements in Nineteenth-century Russia** (1960, Alfred Knopf). Het boek beschrijft de periode van 1848 tot 1881 en aan bod komen de ideeën en acties (deels gewapend) van anarchisten, nihilisten, de Volkswil en vele andere groeperingen. Venturi kijkt zowel naar het verzet in de steden als op het platteland.

Vera Figner was een bekend revolutionaire, behorend tot de Volkswil, die deelnam aan een aanslag op de tsaar Alexander II. Zij schreef haar herinneringen op in *Nacht over Rusland* (drie delen in een cassette, 2001, Kelder Uitgeverij). De bolsjewieken moesten decennia later niets van haar hebben, toen bleek dat haar rebelse geest ook geen genoegen nam met de bolsjewistische dictatuur. Over Figner verscheen ook recent een imposante biografie van de hand van Lynne Ann Hartnett: *The defiant life of Vera Figner: Surviving the Russian Revolution* (2014, Indiana University Press).

De revolutie van 1905

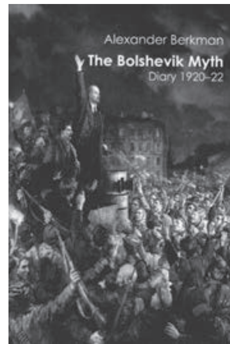
Over deze revolutie is weinig actueels leverbaar. Kortgeleden is het zeer vermeldenswaardige boek *Vive la révolution, a bas la démocratie!: Anarchistes de Russie dans l'insurrection de 1905. Récits, parcours et documents d'intransigeants* (2017, Mutines Séditions) verschenen. Het is een geannoteerde en van in- en uitleiding voorziene bloemlezing van teksten uit en over het anarchistische milieu in Rusland, rond de revolutie van 1905. Voorzien van een glossarium, biografische schetsen, een chronologie en een zeer uitgebreide bibliografie. Tevens is een groot aantal traktaten en pamfletten uit die tijd opgenomen. Geïllustreerd met veel foto's en reproducties uit die tijd. De Brusselse uitgeverij Tumult overweegt een Nederlandstalige editie uit te brengen op termijn. Dat zou een uitkomst zijn voor de velen die het Frans niet (goed genoeg) onder de knie hebben. In het boek *The Russian revolution, 1905-1921* (2016, Oxford University Press) beschrijft Mark D. Steinberg deze periode vanuit het perspectief van hen die vaak vergeten worden: de boeren, de joden, de Centraal-Aziaten. De 1905 revolutie woedde namelijk ook vooral op het platteland. Steinberg's verdienste is dat hij veel lokale opstanden voor het voetlicht brengt.

De revoluties van 1917

Het duo Emma Goldman en Alexander Berkman, die enige decennia in de Verenigde Staten woonden en actief waren als anarchist, werden in 1919 uitgezet uit de VS vanwege hun revolutionaire activiteiten en ze werden naar Rusland gedeporteerd, waar zij ooggetuige van de nasleep van de Russische revolutie waren. Goldman en Berkman reisden veel rond en spraken anarchistische activisten en andere (niet-bolsjewistische) activisten op veel plaatsen verspreid in het westelijke deel van de Sovjet Unie. Gefrustreerd door wat ze in grote steden zagen en door de gruwelen van de bolsjewistische dictatuur, verlaten ze het land in 1921 en kort daarna zetten ze los van elkaar hun gedachten op papier. Goldman schreef twee boeken hierover: *My Disillusionment in Russia* en *My Further Disillusionment in Russia* (samen in één band uitgegeven onder de title *My Disillusionment in Russia*, 2017, Active Distribution). Zij schreef gepassioneerd over politieke intimidatie en dwangarbeid, vervolging van anarchisten en het toenemende gebruik van de regering van deportatie als een politiek wapen.

Haar compaan, de Russische anarchist

Alexander Berkman (1870-1936) werd als een held door het bolsjewistische regime verwelkomd bij zijn terugkomst in 1919. *The bolshevik myth* (2017, Active Distribution), dat voor het eerst in 1925 werd gepubliceerd, is Berkmans verslag van de twee jaar die hij in de Sovjet-Unie doorbracht, zijn ontmoetingen met Lenin, Trotski, Kropotkin en vooral met het Russische volk, de gewone mannen en vrouwen die leden onder honger, ziekte en vervolging. In 1922 verscheen al zijn boekwerkje *De opstand van Kronstadt* (1982, De Zwarte Bibliotheek), waarin Berkman het drama van de bloedige onderdrukking van de opstand van de Kronstadtse matrozen- en arbeidersbevolking. Die waren in opstand gekomen tegen de bolsjewistische regering die de revolutie compleet verraden had en een één-partij dictatuur had gevestigd. De opstandelingen eisten 'alle macht aan de sovjets' [de echte arbeiders- en soldatenraden]. Berkman beschrijft hun eisenpakket en hun korte strijd en de wijze waarop de bolsjewieken, onder de 'bezielende' leiding van Trotski, de opstand met veel geweld om zeep hielpen. Berkman zou zich nog jaren daarna vanuit onder andere Berlijn bezig houden met de hulpverlening aan Russische anarchisten die gevangen zaten in de Sovjet-Unie en richtte daartoe een voorloper van het Anarchist Black Cross op: Joint Committee for the Defense of Revolutionists Imprisoned in Russia. Daarover gaat het boek *The tragic procession: Alexander Berkman and Russian Prisoner Aid* (2010, Kate Sharpley Library).

Volin[e] was een Russische anarchist. Zijn standaardwerk over de begintijd van de Russische Revolutie, *De ongekende revolutie 1917-1921* (drie delen, 2014, Tumult uitgaves) verscheen pas voor het eerst in 1947, twee jaar na Voline's dood, de Nederlandse vertaling pas drie jaar geleden. Hij beschrijft de periode van 1825 tot 1921. Na uitgebreid de voorgeschiedenis te hebben beschreven, schildert hij hoe de bolsjewieken van het begin af aan op een totale machtsovername aanstuurden en in toenemende mate iedere vorm van oppositie binnen de Sovjet-Unie onderdrukten en uitroeiden. In dit boek wordt gedetailleerd en levendig verslag gedaan over het verloop van de revolutie en met name over de twee anarchistische bewegingen die zich gewapenderhand tegen de bolsjewisering van de revolutie verzetten: de opstandige matrozen en arbeiders van Kronstadt, en de boerenguerrilla onder leiding van Nestor Makhno. Makhno schreef ook zelf zijn memoires over de periode maart 1917 tot december 1918, die in drie delen in het Engels verschenen: *I The Russian revolution in Ukraine; II Under the blows of the counterrevolution; III The Ukrainian revolution* (2007-2009-2011, Black Cat Press). Daarin beschrijft hij de eerste anderhalf jaar van de revolutie in het algemeen en met name de revolutie van zijn eigen beweging in het zuiden van de Oekraïne beleefde. Een van zijn strijdgenoten, Pjotr Arsjinof beschreef de complete geschiedenis van de beweging de machnovtsjina: *Geschiedenis van de Machnobeweging* (1983, De Zwarte Bibliotheek). Maar de Machnobeweging was veel meer dan Machno zelf. Dat bewijst het interessante boekje van Malcolm Archibald over *Atamansha: The story of Maria Nikiforova – The anarchist Joan of Arc* (2007, Black Cat Press). Het beschrijft het leven van deze vrouwelijke machnovtsjina, die een vooraanstaande rol in de beweging speelde. Ze werd uiteindelijk in 1919 herkend in het gebied van de contrarevolutionaire Witten, toen ze met haar man onderweg was om generaal Denikin op te blazen. Ze werd ter dood veroordeeld en geëxecuteerd.

Maar ook in Siberië waren anarchisten actief. Igor Podshivalov schreef er een boek over: *Siberian makhnovshchina: Siberian anarchists in the Russian civil war (1918-1924)* (2011, Black Cat Press). Zij beoogden – net als hun Oekraïense kameraden – het vestigen van vrije federaties van plattelandsgemeenschappen en bedrijven die door arbeiderszelfbestuur gerund zouden worden. Podshivalov deed een eerste poging deze strijdbare lieden aan de vergetelheid te onttrekken.

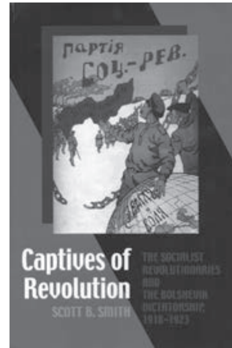
Paul Avrich, een Amerikaanse anarchist en historicus, schreef een meer algemene geschiedenis over de rol van de anarchisten in de Russische geschiedenis: *The Russian anarchists* (2005, AK Press). Hij begint zijn geschiedenis bij Michael Bakoenin en eindigt bij de nederlaag van de machnovtsjina en die van de matrozen en arbeiders in Kronstadt. Avrichs boek is met veel gevoel voor detail geschreven zonder dat je het idee hebt dat je verzuipt in de details.

Een andere belangrijke machtsfactor op het platteland was de Sociaal-Revolutionaire Partij (SR) die daar van oudsher een zeer grote aanhang had. De aanhangers kwamen in verschillende landelijke regio's (waaronder Tambov) in opstand, aanvankelijk tegen de tsaar en zijn regime, later ook tegen de bolsjewistische dictatuur. Binnen de partij was men verdeeld over samenwerking met de bolsjewieken. Enkele leden maakten aanvankelijk deel uit van de bolsjewistische regering. Wie wat meer wil weten over de Sociaal-Revolutionaire Partij die verwijzen we graag naar het boek van Scott B. Smith, *Captives of Revolution: The Socialist Revolutionaries and the Bolshevik Dictatorship, 1918-1923* (2013, University of Pittsburgh Press). Tony Brenton stelde een bundel samen van veertien artikelen van diverse auteurs getiteld *Keerpunten van de Russische Revolutie* (2017, Omniboek). Dit is het eerste Nederlandstalige boek dat uitgebreid ingaat op de aanslag die de sociaalrevolutionaire Fanya Kaplan in augustus 1918 op Lenin pleegde, omdat hij – inderdaad – de revolutie had verraden. Het artikel geeft een hoop details over deze persoon en de helaas mislukte aanslag, hoewel de conclusie dat ze een agent van de Engelse geheime dienst zou zijn geweest, volslagen niet onderbouwd wordt. Met deze niet gefundeerde stelling wordt haar haar daad ontnomen, op een wijze zoals dat ook Marinus van der Lubbe en Georg Elser aanvankelijk gebeurde. Wat nog vervelender is dat uitgerekend bij dit hoofdstuk over Kaplan's aanslag op Lenin alle bronverwijzingen zijn weggelaten, waardoor niet na te trekken is op welke bronnen de auteur zich baseert.

Een andere interessante ooggetuige van deze periode is Victor Serge. Serge was begin twintigste eeuw als Belgisch-Russische anarchist in het Parijse anarchistische milieu terecht gekomen en

vertoefde in de kringen rondom de Bende van Bonnot. Hoewel hij niets te maken had met de overvallen van Bonnot en zijn kompanen, werd Serge er wel voor veroordeeld. Na zijn vrijlating kwam Serge via-via in de Sovjet Unie terecht, maar raakte ook daar na enige tijd ernstig in de problemen. Stalin sloot hem op en verbande hem, maar door een internationale campagne werd hij vrijgelaten en kon hij bijtijds – voor de grote Zuivering – de Sovjet Unie verlaten. *Anarchists Never Surrender: Essays, Polemics, and Correspondence on Anarchism, 1908–1938* (2015, PM Press) geeft een compleet beeld van Victor Serge's relatie tot het anarchisme. Deze band bevat geschriften van zijn hand, die teruggaan tot zijn jeugdjaren in Brussel, waar hij beinvloed raakte door de ideeën van het individualistische anarchisme. Het boek bevat ook enkele artikelen en brieven van Serge's hand nadat hij het anarchisme achter zich gelaten had en zich bij de Russische bolsjewieken voegde. Daarin analyseert hij het anarchisme en de wijze waarop hij hoopte dat het anarchisme de rauwe kanten en dictatoriale tendensen van het bolsjewisme zou beïnvloeden. Daartussen zitten ook artikelen over anarchistische theorie en geschiedenis, Bakoenin, de Spaanse revolutie, en de Kronstadt-opstand van de waarlijk vrijheidslievende revolutionairen in 1921 tegen de bolsjewistische dictatuur. Serge schreef ook zijn herinneringen op aan die Russische periode in *Memoirs of a revolutionary* (2012, New York Review). In zijn memoires beschrijft hij zijn bijzondere levensloop en zijn vele slopende jaren in Rusland. Serge overleefde het door internationale druk. Het gros van zijn generatiegenoten werden weggevaagd in de Grote Zuivering van de jaren dertig. Serge schreef ook het tweeluik *Revolution in danger: Writings from Russia 1919-1921* (2011, Haymarket Books) en *Year One of the Russian revolution* (2015, Haymarket Books) waarin hij zijn aanvankelijke enthousiasme voor de bolsjewistische revolutie onder woorden brengt maar ook zijn spagaat tussen anarchisme en bolsjewisme verwoordt (in het eerste van de twee). In het tweede boek, wat hij later schreef, verdedigt hij de begindagen van de revolutie tegen degenen, zoals Stalin, die haar nalatenschap claimde als een rechtvaardiging voor repressie van dissidentie binnen de Sovjet-Unie. Victor Serge schreef ook nog meerdere romans over die periode, die alleen nog in Nederlandse vertaling alleen nog in het tweedehands circuit te vinden zijn (*De jaren zonder genade*, *De aanslag op kameraad Toelajev* en *Verover-de Stad*). Serge zou na zijn vertrek uit Rusland en zijn aansluitende ballingschap in Mexico veel ruchtbaarheid geven aan de afschuwelijke massamoord die er in de Sovjet-Unie aan de gang was.

De Stalin-tijd

Dat Lenins dictatuur uiteindelijk als vanzelfsprekend uitmondde in de nog meedogenlozer Stalin-dictatuur mag genoegzaam bekend zijn. Enkele boeken beschrijven die periode uitgebreid en/of in detail. Orlando Figes werkte het idee van het individuele perspectief van zijn boek *De tragedie van een volk* later verder uit met betrekking tot de Grote Zuivering van de jaren dertig in zijn boeken *De Fluisteraars: Leven onder Stalin* en de microstudie *Schrijf je me: Een verhaal van liefde en overleven in de Goelag*, een bewerking van de briefwisseling tussen een slachtoffer van de bolsjewieken en zijn geliefde, die elkaar jaren niet zagen maar de angst niet lieten prevaleren. Beide zijn zeer indrukwekkende boeken juist door die aandacht voor de 'kleine' geschiedenis. Anne Applebaum publiceerde in 2003 *Goelag: Een geschiedenis* (2013, Ambo|Anthos), waarin de steeds grootschaliger moordmachine van de bolsjewieken in kaart wordt gebracht. Frank Westerman ging in zijn meesterwerk *Ingenieurs van de ziel* (2014, Bezige Bij) in op de rol die intellectuele schrijvers speelden in de jaren van de Grote Zuivering. Met veel aandacht voor de vuige rol die Konstantin Paustovski hierin speelde. Paustovski speelde ook een belangrijke rol in de bolsjevistische campagne om Nestor Machno, na zijn verdrijving uit de Sovjet Unie, en zijn medestrijders zwart te maken door hen allerlei excessen en antisemitisme in de schoenen te schuiven.

door Jeroen

Meer info

In principe zijn alle genoemde boeken nog nieuw leverbaar. Een enkel boek is gemarkeerd met een *, dat betekent dat het alleen nog tweedehands te vinden is, danwel in sommige gevallen (gratis) als epub te downloaden is. De lezer dient wel te beseffen dat er boekenkasten vol zijn geschreven over dit thema en dat we hier slechts een kleine selectie gepresenteerd hebben. Het Fort heeft alleen al een meter boeken in diverse talen over de Russische revolutie en burgeroorlog staan. Ook in de tweedehands afdeling van Boekhandel Rosa en Het Fort staan de nodige juweeltjes voor een prikkie. Veel leesplezier.

: Vrije bond

Word lid van de Vrije Bond!
En ontvang Buiten de Orde vier maal per jaar thuis!

Contributierichtlijnen per maand:
Inkomen 0 t/m 500:
2,- per maand
Inkomen 500 t/m bijstand:
4,- per maand
Inkomen bijstand t/m minumumloon:
6,- per maand
Inkomen hoger dan minimumloon:
8,- per maand
(Meer is ook welkom)

Geef je op via www.vrijebond.nl/word-lid

of

Word abonnee van Buiten de Orde!
Een abonnement kost 15,- per jaar
(Meer is ook welkom)

Geef je op via www.vrijebond.org/buitendeorde/abonnement

Je contributie- of abonnements-gelden kun je overmaken op:

IBAN: NL80INGB0005495473
BIC/Swift: INGBNL2A
T.n.v. de Vrije Bond, te Amsterdam

Werking Solidariteitskas

A) Elk lid van de Vrije Bond heeft bij stakingen, gedragen door de meerderheid van de werknemers, recht op een stakings-uitkering. In bijzondere situaties ook bij stakingen gedragen door een minderheid van de werknemers. Bij dit laatste gaat het om stakingen met een doelstelling die zeer verwant is aan de doelstelling van de Vrije Bond (VB). De uitkering bedraagt 75% van de vermindering aan inkomen, met een maximum van 50,- euro* per werkdag.

B) Financiële ondersteuning van acties van leden van de VB die werkloos zijn, met name wanneer de leden getroffen worden door sancties op hun uitkeringen. Bij dit laatste is het een voorwaarde dat het gaat om duidelijk aangekondigde collectieve of individuele actie. De doelstelling van de actie moet in de lijn van de doelstelling van de VB liggen. Het weigeren van werk valt hier ook onder, mits voldaan wordt aan eerder genoemde voorwaarde. De VB is namelijk tegen arbeidsplicht. De uitkering bedraagt 75% van de korting met een maximum van 50,- euro* per werkdag.

C) Het verstrekken van renteloze leningen voor het opstarten van bedrijven in zelfbeheer. Een bedrijf moet meer dan één werkende omvatten. Het uit te lenen bedrag is maximaal 1.000,- euro* en moet binnen drie jaar worden terugbetaald.

D) Het financieren van initiatieven/acties van (leden van) de VB die vallen binnen de doelstellingen van de VB.

E) Het financieren van initiatieven/acties waaraan, naast andere organisaties, (leden van) de VB deelneemt (nemen) en die vallen binnen de doelstellingen van de VB.

F) Het financieren van initiatieven/acties van organisaties waarvan leden van de VB lid zijn en die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal 500,- euro*.

G) Het ondersteunen van landelijke of regionale activiteiten welke georganiseerd worden door leden van de VB en een bijdrage kunnen leveren aan de groei en uitbouw van de organisatie.

H) Minimaal 5% van de gelden die jaarlijks binnenkomen worden gereserveerd voor bijdragen aan (activiteiten van) buitenlandse organisaties waarmee de VB zich inhoudelijk verbonden voelt.

* Deze bedragen worden eens per drie jaar op de Algemene Leden Vergadering bepaald. Aanvragen worden schriftelijk ingediend bij de solidariteitskascommissie.

Uitgangspunten Vrije Bond

1) De Vrije Bond gaat uit van en streeft naar een anarchistische samenleving waarin een mens zelf kan bepalen hoe het leven in te richten.

2) De Vrije Bond is een organisatie van anarchistische individuen en groepen gebaseerd op:
– de gelijkwaardigheid van alle mensen;
– de autonomie van het individu;
– zelfbestuur en zelfbeheer, vrije vereniging en federalisme;
– een goed milieu en een vitale natuur;
– de afschaffing van alle vormen van gezag: bijvoorbeeld op economisch, politiek, sociaal, religieus, cultureel of seksueel gebied;
– de opbouw van een vrije samenleving zonder klassen, staten, of grenzen, gebaseerd op anarchistische werkwijzen en wederzijdse hulp.

3) De totstandkoming van een vrije samenleving kan onmogelijk het werk van de Vrije Bond alleen zijn. Wij willen de anarchistische beweging uitbreiden, bekendheid geven aan onze ideeën en deze verwezenlijken. Directe actie in woord en daad is het belangrijkste middel van de Vrije Bond.

4) Aangezien onderdrukking, kapitalisme en uitbuiting wereldwijde fenomenen zijn is onze strijd een internationale strijd. De Vrije Bond verwerpt elke vorm van nationalisme en stelt hiertegenover een federalistische organisatie van de maatschappij. Naast het verenigen van anarchistische groepen en individuen in onze directe omgeving, onderhoudt de Vrije Bond ook contacten met anarchisten en anarchistische federaties wereldwijd.

5) De samenleving waar de Vrije Bond naar streeft zal een pluriforme samenleving zijn. Verscheidenheid in ideeën en strategieën door aangesloten groepen en individuen zijn inherent daaraan.

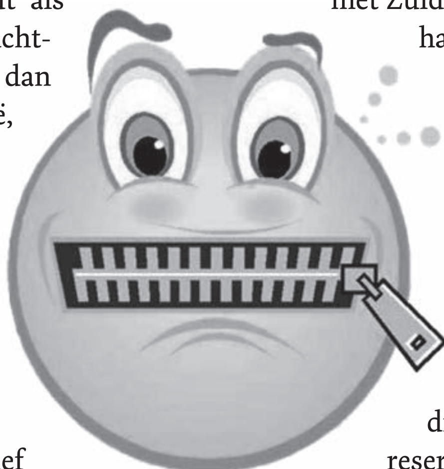
6) De Vrije Bond biedt geen blauwdruk voor een toekomstige samenleving. Alleen de praktijk kan dit uitwijzen. Wat de Vrije Bond wel biedt is een organisatiestructuur waar op anarchistische wijze mensen van allerlei schakeringen strijdbaar en solidair het debat kunnen aangaan, van elkaar leren en samenwerken.

7) De Vrije Bond initieert en ondersteunt activiteiten die de verwezenlijking van de uitgangspunten bevorderen.

Vluchten naar Rusland

Ik heb me, zoals iedereen denk ik, wel eens afgevraagd waar ik, indien de pleuris uitbreekt, naartoe zou vluchten. Een vraag die mensen in oorlogsgebieden zich regelmatig zullen stellen. Los van de praktische component: als de nood aan de man is, maakt iedereen zich spoorslags uit de voeten naar een veiliger plek. Meestal is dat net over de grens, in een buurland. Maar stel dat je wel de tijd wordt gegund om erover na te denken?

Ik heb er ter ondersteuning de wereldkaart van Reporter ohne Grenzen bij gepakt. Geen overbodige luxe, gezien het belang dat ik hecht aan vrijheid van meningsuiting en dus ook aan persvrijheid. Als je op zoek bent naar een land dat vergelijkbare waarborgen biedt als Nederland, dan kom je in vluchtmogelijkheden niet veel verder dan Duitsland, Oostenrijk, België, Zwitserland, enkele Scandinavische landen en Ierland. Wil je verder weg, dan zijn er nog Costa Rica en Nieuw-Zeeland. Die landen krijgen van Reporter het stempel ‘goed’. Al weet iedereen die in het onderwerp geïnteresseerd is, dat ook in deze landen (inclusief Nederland) de vrijheid door speciale terrorismewetten en de bizarre privileges van inlichtingendiensten onder druk staat.

Mensen zullen zeggen dat ik met mijn keuze voor acceptabele vluchtplekken een aantal landen onrecht doe. Wat te denken van Groot-Brittannië, Frankrijk en Spanje? De Verenigde Staten en Canada? Zuid-Afrika? Australië? Volgens Reporter is de situatie daar ‘tevredenstellend’. Daar ben ik niet zo zeker van. Het is maar welke kwalificatie je aan ‘vrijheid’ en aan ‘tevreden’ geeft. Of hoezeer je jezelf wil beknotten. Als je in zo groot mogelijke vrijheid wil leven, dan is het nog maar de vraag of je dat in die landen gaat lukken. Als blanke man met een paar dikke oogkleppen wellicht wel. Maar als lid van een minderheid, om maar een voorbeeld te noemen?

Onlangs sprak ik iemand die net een wereldreis had gemaakt. Ze loofde het gevoel van vrijheid dat ze had ondervonden. Ik vroeg haar welke route ze had afgelegd. Eerst naar het zuiden, zei ze, een aantal Noord-Afrikaanse landen, Marokko, Algerije, dan Libië, Egypte, Saoedi-Arabië, door Irak naar Turkije, Georgië, Rusland, vervolgens Kazachstan, Oezbekistan, Turkmenistan, Afghanistan, Pakistan, India, China, de Oost-Aziatische landen, daarna met het vliegtuig naar Afrika (Zambia, Angola, Congo), om af te sluiten met Zuid en Midden-Amerika. Uiteraard had ze niet alle landen kunnen bezoeken, maar de mensen waren zo vriendelijk en wat een feest! Ze straalde. Ik had het gevoel dat ze al die tijd in een afgesloten compartiment achter tralies had gezeten en dat wervende landenglossy’s en glanzende toerismefolders haar hadden wijsgemaakt dat die compound, dat afgebakend reservaat, stond voor zon, strand en een heerlijk leven. ‘Voor iedereen?’ vroeg ik in mijn onnozelheid nog.

O ja, over vluchten gesproken. Dat was ik vergeten. Uiteraard kun je als je van plan bent om je biezen te pakken ook opteren voor een minder prettige bestemming. Het heeft wel iets om als vrijheidlievend activist een land te kiezen waar het goed mis is. Als ík moest vluchten zou ik naar Rusland gaan. Mooi land, werk aan de winkel!

Uw vriend, Peter Lenssen